

Leidimas
lietuvių kalba

Informacija ir pranešimai

58 tomas

2015 m. liepos 31 d.

Turinys

I Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės

NUOMONĖS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas

505-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2015 m. vasario 18–19 d.

2015/C 251/01	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo sudaryti makroregioninių strategijų Europoje žemėlapi (nuomonė savo iniciatyva)	1
2015/C 251/02	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Kooperatinių ir taupomųjų bankų vaidmens teritorinėje sanglaudoje. Pasiūlymai dėl pritaikytos finansų reguliavimo sistemos“ (nuomonė savo iniciatyva)	7
2015/C 251/03	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Visiško asbesto pašalinimo Europos Sąjungoje	13
2015/C 251/04	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo pažangos. Kaip iki 2020 m. pasiekti jos tikslus? (Tarybai pirmininkaujanti Latvijos prašymas parengti tiriamąją nuomonę).	19

III Parengiamieji aktai

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

505-oji EESRK plenarinė sesija, įvykusi 2015 m. vasario 18–19 d.

2015/C 251/05	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui dėl ES muitinės rizikos valdymo strategijos ir veiksmų plano. Rizikos problemų sprendimas, tiekimo grandinės saugumo stiprinimas ir palankių sąlygų prekybai sudarymas (COM(2014) 527 final).	25
2015/C 251/06	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl reikalavimų, susijusių su ne keliais judančių mechanizmų vidaus degimo variklių išmetamųjų teršalų ribinėmis vertėmis ir tipo patvirtinimu“ COM(2014) 581 final – 2014/0268 (COD)	31

2015/C 251/07	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Europos priežiūros institucijų (EPI) ir Europos finansų priežiūros institucijų sistemos (EFPIS) veikimo (COM(2014) 509 <i>final</i>) ir dėl Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Europos sisteminės rizikos valdybos (ESRV) misijos ir struktūros (COM(2014) 508 <i>final</i>) .	33
2015/C 251/08	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos „Tradicinė europiečių praktinė patirtis turi būti panaudota kuo vaisingiau. Galimybė geografinės nuorodos apsaugą taikyti ir ne žemės ūkio produktams“ (COM(2014) 469 <i>final</i>)	39
2015/C 251/09	Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos centriniam bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos investicijų bankui. 2015 m. metinė augimo apžvalga (COM(2014) 902 <i>final</i>)	44

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

505-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2015 M. VASARIO 18–19 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo sudaryti makroregioninių strategijų Europoje žemėlapij

(nuomonė savo iniciatyva)

(2015/C 251/01)

Pranešėjas Etele BARÁTH

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2014 m. vasario 27 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Pasiūlymo sudaryti makroregioninių strategijų Europoje žemėlapij.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2015 m. vasario 3 d. priėmė savo nuomonę.

505-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. vasario 18–19 d. (vasario 18 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 166 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 6 susilaikius.

Įžanga

Pasirodė, kad iki šiol finansų krizės sukeltai visuotinei krizei įveikti taikytos Europos priemonės yra nepakankamos. Daugelyje tyrimų pabrėžiama, kad pernelyg daug sprendimų yra susiję tik su finansų sektoriumi ir kad ypatingai hierarchinio pobūdžio ES sprendimų priėmimo mechanizmas trukdo priimti socialinei įtampai panaikinti reikalingas priemones. Be to, galima pastebėti didelį atotrūkį tarp, viena vertus, strategijos „Europa 2020“ tikslų ir jos veiksmų planų, kuriais siekiama remti ilgalaikį ES vystymąsi, ir, kita vertus, turimų išteklių. Šiuo metu ypač svarbu geriau derinti įvairias ekonominės politikos priemones.

Kai kurioms Vidurio ir Rytų Europos šalims pavyko įveikti atsilikimą, tačiau tarp kitų valstybių narių padidėjo bendros ekonominės produkcijos, pajamų ir gyvenimo lygio skirtumai. Tam tikri regioniniai ypatumai tik dar labiau paryškino šiuos skirtumus ir kai kuriuose regionuose jaučiama nepakeliamą įtampą.

Atsižvelgiant tiek į krizei įveikti būtinus socialinės politikos pokyčius, tiek į atnaujintus sanglaudos politikos tikslus ir programas būtina skirti dėmesį ES politikos teritoriniam aspektui.

Būtent šią būtinybę pripažino ir naujos sudėties Europos Komisija savo programoje „Nauja pradžia“, kuria siekiama skatinti ekonomikos augimą, kurti darbo vietas ir gerinti gyvenimo sąlygas. Europos Komisijos pasiūlymas 2015–2017 m. gerokai padidinti investicijoms ir vystymuisi skirtas lėšas ir sumažinti teisinės ir organizacinės kliūtis ne tik atveria naujas galimybes, bet ir suteikia naujus įpareigojimus. Tai pasakytina ir apie makroregionines strategijas. Tai, kad dešimt darbo programoje nustatytų prioritetų tiesiogiai ar netiesiogiai stiprina Europos makroregionų sąveiką ir bendrą jų vystymą, padeda iš naujo apibrėžti makroregioninės politikos vaidmenį, jos reikšmę ir strategijų įvykdomumą⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Komisijos ataskaita Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl makroregioninių strategijų valdymo, COM(2014) 284 final.

Naujo pobūdžio valdymas, orientuotas į vystymąsi, labai decentralizuotas, į kurį sistemingiau įtraukiami ekonominiai ir socialiniai partneriai ir kuriame atsižvelgiama į makroregionines strategijas, galėtų padėti gerokai atgaivinti augimą ir padidinti investicijų veiksmingumą ir efektyvumą.

Taikant atnaujintą valdymą makroregioninės strategijos gali būti puiki priemonė paspartinti vystymosi procesus, sustiprinti teritorinę sanglaudą ir paskatinti įgyvendinti strategiją „Europa 2020“ kartu užtikrinant ne mažiau svarbų aspektą t. y. aplinkos apsaugą. Trys „ne“ nebėra kliūtis: 2014–2020 m. daugiamete finansine programa atveriamos finansinės galimybės, bendra strategine programa nustatomos taisyklės, tuo tarpu praktikoje palaipsniui sukurtas nedidelis įgyvendinimo užtikrinimo mechanizmas.

Šia nuomone savo iniciatyva EESRK siekia įgyvendinti 2013 m. rudens plenarinėje sesijoje priimtą sprendimą ir išnagrinėti makroregioninių strategijų Europoje poveikį visų pirma iš pilietinės visuomenės pozicijos. Taip pat norima pasiūlyti būdus šias strategijas integruoti į ES vystymosi politiką.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, išanalizavęs makroregioninių strategijų padėtį, taip pat nuomones ir pasiūlymus šiuo klausimu⁽²⁾, priėjo prie išvados, kad akivaizdžiai būtina remiantis pasiektais rezultatais parengti Europos lygmens makroregionines strategijas. Skirstant į makroregionus siekiama ne padalyti, o suvienyti.

1.2. EESRK rekomenduoja Europos Vadovų Tarybai pareikšti nuomonę dėl makroregioninės politikos įtraukimo į Sąjungos valdymo struktūrą ir prašyti nustatyti visai ES skirtas gaires siekiant parengti makroregioninio vystymosi strategiją, kuri padėtų užtikrinti ekonominį ir socialinį vystymąsi.

1.3. EESRK mano, kad makroregioninės strategijos tampa vis reikšmingesnės Sąjungos ateičiai. Dabartinės makroregioninės programos padėjo:

- politinėje srityje susiformuoti Europos tarpiniam lygmeniui, kuris šiuo metu neegzistuoja ir kuris gali padėti suartinti visiškai priešingus federalistinį ir nacionalinį požiūrius,
- spręsti pernelyg didelės hierarchijos ir biurokratijos koncentracijos problemą, kadangi yra horizontaliuoju bendradarbiavimu grindžiamos valdymo priemonės,
- sistemingai įtraukti pilietinę visuomenę, visų pirma socialinius ir ekonominius partnerius, į visą strategijų rengimo ir įgyvendinimo procesą.

1.4. Makroregioninės strategijos gali padėti didinti ekonomikos konkurencingumą, užtikrinti taip norimą BVP padidėjimą ir kartu pakelti Europos Sąjungos pridėtinę vertę. Šios strategijos tapo veiksminga politikos priemone, kadangi jų stebėseną grindžiama atitinkamų duomenų baze, jas įgyvendinant veiksmingai taikomas partnerystės principas ir atliekama lyginamoji analizė, kurioje atsižvelgiama į sukauptą patirtį. Pavyzdžiui:

1.4.1. Europos semestre būtų galima skirti didesnę dėmesį strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimui teritorijų lygmeniu,

1.4.2. atliekant strategijos „Europa 2020“ bendrų ir konkrečių tikslų ir rezultatų laikotarpio vidurio peržiūrą ir siekiant veiksmingumo būtų galima atsižvelgti į įvairiuose partnerystės susitarimuose numatytus aplinkos pasaugos, urbanistikos ir makroregioninio bendradarbiavimo plėtojimo aspektus,

1.4.3. remiantis vienuolika 2014–2020 m. sanglaudos politikos strateginių tikslų, veiksmų programose numatytų priemonių makroregioninių sąlygų stiprinimas galėtų suteikti šioms programoms pridėtinę vertę, padidinti jų veiksmingumą ir efektyvumą ES lygmeniu,

⁽²⁾ Neseniai priimtos ir dar rengiamos EESRK nuomonės dėl makroregioninių sričių ir strategijų ir dėl susijusių horizontaliųjų klausimų. Svarbiausios nuostatos.

1.4.4. makroregioninės regioninio bendradarbiavimo programos, priimtos pagal miestų plėtros programą ir susijusios su ES aglomeracijos tinklu, galėtų paskatinti socialinę ir kultūrinę integraciją ir sudaryti socialiniams poreikiams patenkinti būtinas sąlygas,

1.4.5. bus parengta nauja aplinkos apsaugos ir tvaraus išteklių naudojimo makroregioninė priemonė.

1.5. EESRK rekomenduoja Europos lygmeniu stiprinti valdymo struktūrą įtraukiant pilietinę visuomenę ir miestų ir regionų valdžios institucijas į visus sprendimų priėmimo etapus ir į aukšto lygio koordinavimo grupę, kurią sudaro 28 šalių atstovai ir už makroregioninį valdymą atsakingi pareigūnai.

2. Diskusija

2.1. Patirtis rodo ir Komisijos analizėje patvirtinama, kad makroregioninės strategijos suteikia europinės pridėtinės vertės šiose srityse:

- stiprinant Europos ir regionų tapatumą,
- planuojant ir įgyvendinant Europos strategijas,
- koordinuotai naudojant išteklius.

2.2. Makroregioninės strategijos yra naujos priemonės, atitinkančios skubų poreikį kadangi:

- krizei įveikti taikyti sprendimai nėra kompleksinio pobūdžio, todėl būtina siekti įvairių teritorinių ir socialinių aspektų pusiausvyros,
- Europos Parlamento rinkimai parodė, kad Europos Sąjungos santykiai su pilietine visuomene ne visada tinkami,
- būtina vykdyti ES institucinę reformą (pavyzdžiui, ją demokratizuoti ir decentralizuoti, stiprinti horizontaliąsias struktūras, veiksmingiau ir efektyviau įgyvendinti ES politiką arba socialinę ir ekonominę partnerystę).

2.3. Makroregioninės strategijos yra svarbios, kadangi:

- po rinkimų sudaryta naujos sudėties Komisija, kuri apibrėžė naujus prioritetus ir kurios svarbiausi tikslai, visų pirma kurti darbo vietas, skatinti augimą ir didinti įmonių numatytų investicijų veiksmingumą, didele dalimi priklauso nuo regionų gebėjimo prisitaikyti,
- rengiamasi strategijos „Europa 2020“ vidurio laikotarpio peržiūrai, o persvarstytos direktyvos turėtų būti priimtos 2015 m.; tuomet turėtų būti svarstoma, kaip stiprinti makroregioninį požiūrį,
- jau priimtos ir šiuo metu įgyvendinamos strategijos parodė, kad esama naujų išteklių tiek valdymo, tiek Europos pridėtinės vertės požiūriu, visų pirma aplinkos (jūrų) apsaugos ir gaivalinių nelaimių prevencijos (potvynių prevencija) srityje arba vykdant ekonominį bendradarbiavimą turizmo srityje ir inovacijoms svarbiuose sektoriuose – jau priimtoms ir šiuo metu įgyvendinamoms makroregioninėms strategijoms (Dunojaus ir Baltijos regionų),
- Europos Komisijos iniciatyvos (Adrijos ir Alpių regionuose) plėtojamos plačiau ir ryškėja valstybių narių ir regionų poreikis plėtoti makroregioninius ryšius (ypatingą dėmesį skiriant trečiųjų šalių dalyvavimui bendradarbiavime),
- socialinėje ir ekonominėje srityje atskleistos makroregioninės bendradarbiavimo galimybės (Viduržemio jūros regionas, Atlanto vandenyno pakrantė) rodo didelę pažangą ir politikos srityje; tai taip pat leido kur kas geriau koordinuoti jūrų strategijas ir „sausumos“ politiką,
- istoriškai susiklostęs makroregioninis bendradarbiavimas stiprėja ten, kur esama didelio masto tarpvalstybinės ir linijinės infrastruktūros, visų pirma plėtojant makroregionines ašis pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę,

- makroregioninis bendradarbiavimas tapo privaloma 2014–2020 m. programavimo laikotarpio partnerystės susitarimų dalimi.

2.4. Makroregioninėmis strategijomis paprastai skatinamas vystymasis, todėl jos gali labai padėti stiprinti ir įgyvendinti ES vystymosi politiką, ypač įgyvendinant iniciatyvas pagal principą „iš apačios į viršų“. Pagrindinės sritys (funkcijos) galėtų būti šios:

- MVĮ ekonominė veikla,
- moksliniai tyrimai, švietimas, kalbų mokymas, bendradarbiavimas kultūros ir sveikatos priežiūros srityse,
- bendradarbiavimas energetikos, aplinkos apsaugos, logistikos, transporto, viešųjų paslaugų (vandens, nuotėkų, atliekų) srityse,
- bendras valdžios institucijų, regioninių ir vietos valdžios institucijų veiklos planavimas,
- bendradarbiavimas saugumo ir migracijos srityse,
- praktinis konkurencijos rinkoje didinimas (konkretus bendradarbiavimas užimtumo rinkoje remiant MVĮ arba kuriant plėtros fondus),
- bendradarbiavimas statistikos srityje.

Daugeliu atveju tai yra sritys, kuriose visų pirma tikslinga vykdyti integraciją skatinančias iniciatyvas pagal principą „iš apačios į viršų“, kadangi šiuo atveju nebūtinas ES institucijų kaip tiesioginio reguliatoriaus vaidmuo.

2.5. Makroregioninių strategijų dalyviai turi bendradarbiauti kaip suinteresuotieji subjektai, kuriems suteikta jų Vyriausybės horizontalioji atsakomybė.

2.6. Tiek perspektyvos, tiek valdymo priemonių požiūriu makroregioninis požiūris atveria ES atsinaujinimo galimybes:

- užtikrina politinį ir strateginį valdymą, kuris sudaro galimybę koordinuoti įvairių lygmenų suinteresuotuosius subjektus taip, kad nebūtina kurti didelio masto naujas institucijas,
- sudaro galimybę integruoti įvairių lygmenų politiką ir programas (ES ir nacionalinę, teritorinio bendradarbiavimo, asocijuotųjų arba šalių kandidačių politiką ir programas, taip pat sektorių ir finansines ir kt. priemones),
- leidžia koordinuoti politikos, strategines ir finansines priemones siekiant užtikrinti veiksmingą ir efektyvų įgyvendinimą,
- sudaro sąlygas teritorinio valdymo organizacijoms ir sektoriams veikti nepaisant regioninių ribų ir galiausiai
- leidžia užtikrinti aiškią atsakomybę visame strategijos rengimo ir įgyvendinimo procese.

2.7. Kad makroregionis valdomas būtų geras, būtinos šios sąlygos:

- strateginio planavimo pajėgumai,
- patikima atitinkamo regiono duomenų bazė ir analitiniai gebėjimai,
- tinkamas vykdomasis organas,

- plataus masto planavimo ir įgyvendinimo kontrolės sistema,
- tinkamos komunikacijos priemonės,
- būtinas gebėjimas prisitaikyti ir
- kontrolei vykdyti reikiamas veiklos skaidrumas.

2.8. Pagal makroregioninių strategijų apibrėžtį makroregionas:

- apima zoną, turinčią bendrų geografinių, ekonominių ir kultūros ypatumų,
- susiduria su tokiais pačiais iššūkiais ir turi vienodas galimybes ir
- yra teritorija, kur įvairūs suinteresuotieji subjektai vykdo tvirtesnį bendradarbiavimą, t. y. koordinuoja savo išteklius teritorinės sanglaudos stiprinimo tikslu.

2.9. Dabartinėje Europos praktikoje šią apibrėžtį atitinka dviejų tipų makroregionai. Abiems jiems būdinga galimybė įtraukti trečiųjų šalių suinteresuotuosius subjektus:

- linijinio tipo makroregionai, kurie dažniausiai susiję su didelėmis infrastruktūromis, kaip, pavyzdžiui, Dunojaus regione arba palei koridorius esančiuose regionuose, ir
- didelės teritorijas apimantys makroregionai, pavyzdžiui, Baltijos, Adrijos jūros ir Alpių regionai arba Viduržemio jūros regionas ir Atlanto vandenyno pakrantė.

2.10. Sukūrus Sąjungą funkciniu požiūriu istorinės Europos sienos tapo virtualios. Makroregioninė perspektyva sudaro galimybę Europos žemėlapyje nubrėžti naujas funkcines sienas. Remiantis makroregioninėmis sistemomis, atviro tvirtesnio bendradarbiavimo arba tokiu tampančio mechanizmai jau atspindi XXI-ojo amžiaus politiką, kuri demokratiškoje Europoje paskatins atsinaujinantį bendradarbiavimą, kuriuo siekiama įtraukios visuomenės kartu tvariai apsaugant aplinką.

3. Bendrosios pastabos. Pasiūlymai makroregionių strategijų vaidmeniui padidinti

3.1. Sumažinus regioninius skirtumus ir užtikrinus darnų vystymąsi, kuriame atsižvelgiama tiek į socialinius poreikius, tiek ir į aplinkos sąlygas, galima pasiekti naujų strategijos „Europa 2020“ gairių, ekonomikos ir finansų valdymo ir koncepsijos „ne vien tik BVP“ pusiausvyrą.

3.2. Makroregionės strategijos padeda gerinti teritorinę sanglaudą stiprinant solidarumo mechanizmą. Be to, atsižvelgiant į teritorinius ypatumus galima geriau koordinuoti vystymąsi skatinančias priemones.

3.3. Su koordinuotu makroregioniniu vystymusi susiję pasiūlymai ir sustiprinto makroregioninio bendradarbiavimo teikiami ekonominiai pranašumai padės pritraukti daugiau investicijų tiek į inovacijas, tiek į didelių gamybos ir tiekimo pajėgumų sritis.

3.4. Makroregionų instituciniai ir ekonominiai tinklai ir ryšiai gali padėti gerokai sumažinti globalizacijos krizės pasekmes šiuo tikslu geriau panaudojant išteklius ir padedant mažinti skirtingo išsivystymo lygio regionų skirtumus. Vykdam šiuos veiksmus didmiesčių ir kiti išsivystę ir vystymosi dinamiką skatinantys regionai gali atlikti svarbiausią vaidmenį.

3.5. Didmiesčių regionai – tai daugiacentriai regionai, sudaryti iš tinklų, kuriuose glūdi didelis ekonominis ir inovacijų diegimo potencialas ir kuriuose skatinama kurti darbo vietas, tačiau jie kelia nemažą pavojų aplinkai. Makroekonominės strategijos gali kompensuoti šią su plataus masto miestų sutankinimu susijusią riziką ir numatyti, kaip jos išvengti.

3.6. Be to, makroekonominėmis strategijomis gali būti remiamas mažų ir vidutinių aglomeracijų proporcingas vystymas, jos gali padėti stiprinti tarpusavio ryšius, taigi ir vietos ir regionų vertybes.

3.7. Makroregioninė politika gali padėti mažinti teritorinius ir ekonomikos skirtumus šiuo tikslu strategijos „Europa2020“ prioritetines programas pritaikant įvairioms regionų sąlygoms.

3.8. Makroekonominė strategija gali būti tinkama priemonė pasiekti kritinę masę, kurios reikia, kad būtų galima derinti ekonomikos, socialinius ir aplinkos privalumus siekiant skatinti vystymąsi, o tai gali būti ypač svarbu įgyvendinant tarpvalstybines pasienio regionų programas.

3.9. Dėl savo reikšmės makroregioninės strategijos gali padėti tolygiau plėtoti prieinamesnes visuotinės svarbos paslaugas, skatinti geresnę prieigą prie informacijos ir žinių, taip pat judumo sąlygas.

Briuselis, 2015 m. vasario 18 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Kooperatinių ir taupomųjų bankų vaidmens teritorinėje sanglaudoje. Pasiūlymai dėl pritaikytos finansų reguliavimo sistemos“

(nuomonė savo iniciatyva)

(2015/C 251/02)

Pranešėjas Carlos TRIAS PINTÓ

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis savo Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2014 m. liepos 10 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Kooperatinių ir taupomųjų bankų vaidmens teritorinėje sanglaudoje. Pasiūlymai dėl pritaikytos finansų reguliavimo sistemos.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2015 m. vasario 3 d. priėmė savo nuomonę.

505-ojoje plenarinėje sesijoje, vykusioje 2015 m. vasario 18–19 d. (2015 m. vasario 18 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 153 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 10 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK mano, kad finansų srityje pereinant prie naujų bankininkystės ir ne bankininkystės veiklos modelių būtina išsaugoti finansų sistemos „biologinę įvairovę“, kuri nereiškia savavališko taisyklių taikymo ⁽¹⁾.

1.2. Į akcininkų naudą (angl. *shareholders-value*, SHV) orientuotų bankų veiklą turi veiksmingai papildyti į suinteresuotųjų subjektų (*stakeholder-value*, STV) naudą orientuoti bankai, vykdančios didmeninę, mažmeninę ir investicinę veiklą. Tik taip pavyks sukurti stabilią ir veiksmingą finansų sistemos aplinką, kuri visapusiškai prisidėtų prie realiosios ekonomikos vystymo.

1.3. EESRK labai pritaria Europos Komisijos pastangoms naujose finansų reguliavimo taisyklėse atsižvelgti į kooperatinių ir taupomųjų bankų ypatumus, kad būtų išvengta nepageidaujamo vienodo rizikos ribojimo taisyklių taikymo poveikio ir galimos per didelės administracinės naštos.

1.4. Tačiau pagrindine problema vis dar išlieka tinkamas **proporcingumo principo** taikymas naujuose bankininkystės reguliavimo teisės aktuose (visų pirma **Kapitalo reikalavimų direktyvoje IV – KRD IV** ir **Kapitalo reikalavimų reglamente – KRR**), kuriuos Bazelio komitetas siūlė taikyti proporcingai ir pagal Europos Sąjungos sutartis. Tai reiškia, kad griežtesni reikalavimai turėtų būti taikomi pasaulio mastu veikiantiems bankams, griežti – visos Europos bankams (kurie Europoje yra sisteminio pobūdžio) ir lankstesni – nacionaliniams ir vietos bankams (užtikrinant tinkamo lygio vartotojų apsaugą).

1.5. Tai nereiškia, kad tam tikriems finansų sektoriaus segmentams bus veltui teikiamos privilegijos. EESRK visada pasisakė už vienodas sąlygas, todėl rekomenduoja taikyti objektyvius parametrus, kuriais būtų galima pagrįsti specifinį reguliavimą kiekvienam verslo modeliui. Iš esmės tai ūkinė ir finansinė veikla, indėlis į realiąją ekonomiką, rizikos valdymas ir valdymas. EESRK siūlo finansų institucijoms skatinti šias sąlygas geriausiai atitinkančius subjektus.

1.6. EESRK nori atkreipti dėmesį į bankininkystės modelį, kurį įkūnija kooperatiniai ir taupomieji bankai, tačiau pabrėžia savo pasipiktinimą tam tikru elgesiu finansų sektoriuje, įskaitant kai kuriuos jame veikiančius subjektus, ir ragina griežtinti profesinės etikos standartus ir gero valdymo kodeksus visam finansų sektoriui, nes tai yra būtina sąlyga norint susigrąžinti prarastą pasitikėjimą.

⁽¹⁾ OL C 451, 2014 12 16, p. 45.

1.7. EESRK atkreipia dėmesį į dramatiškas pasekmes, kurių Europos Sąjungos ateičiai gali turėti tolesnė stagnacija ir didesnės MVĮ ir namų ūkiams teikiamų paskolų palūkanos. Be to, atsako į Europos Parlamento neseniai išreikštą kritiką dėl pozicijos, kurios laikosi Bazelio komitetas, iškelęs abejonių dėl konkrečių ES lygmens MVĮ finansavimo priemonių.

1.8. Jei Europa nori sėkmingai įveikti ateities iššūkius ir būti permainų varomoji jėga (o ne tik pasyvi stebėtoja), finansų srityje reikės nedelsiant imtis įvairių priemonių, kurios padėtų veiksmingai įgyvendinti strategiją „Europa 2020“, Bendrosios rinkos aktą I ir II, Smulkiojo verslo aktą, programą COSME, socialinio verslo iniciatyvą ir kt. Kooperatinių ir taupomųjų bankų vaidmens finansų sistemoje stiprinimas bus esminė priemonė šiems tikslams pasiekti.

2. Kooperatiniai ir taupomieji bankai Europos finansų aplinkoje

2.1. Kooperatiniai ir taupomieji bankai nuo seno atlieka pagrindinį vaidmenį vystant ekonomiką, visų pirma remiant žemės ūkį, smulkiają pramonę ir prekybą. Šiuo metu jie sudaro apie 40 % Europos Sąjungos finansų sektoriaus (Prancūzijoje siekia 70 %, o Vokietijoje – 60 %) ir įvairiose šalyse pasižymi dideliais struktūros skirtumais. Taupomųjų bankų atveju sektoriaus koncentracija tokiose šalyse kaip Ispanija ir Suomija yra didelio susiskaidymo Vokietijoje ar Austrijoje priešingybė.

2.2. Apskritai dėl bankų restruktūrizavimo bankų žemėlapis susitraukė, tapo paprastesnis, bet kartu ir mažiau įtraukus, kadangi pastaraisiais metais panaikintas finansavimas MVĮ ir namų ūkiams, o dėl to sumažėjo vietos padalinių tinklas ir prarasta daug darbo vietų. Šis reiškinys gali paaštrėti, jei vietos bankai bus išstumti iš rinkos.

2.3. Paremti mažmeninės bankininkystės verslo modeliu kooperatiniai ir taupomieji bankai pasižymi labai ryškiais ypatumais, įskaitant jų sąsajas su vietos gamybos struktūra, įsivertinimą vietovėje, plačius prekybos tinklus, artimumą klientams, konkrečių sektorių finansavimą, artimumą vietos interesams ir socialinės veiklos vykdytojams bei jų solidarumą.

2.4. Bendra kooperatinių ir taupomųjų bankų struktūra paprastai skatina šias įstaigas susikurti patikimas nuosavybės struktūras ir prisiimti pagrįstą riziką investavimo ir kapitalizacijos procesus derinant su vietos teritorinio vystymosi politika.

2.5. Vadovaujantis konceptuali požiūriu, reikėtų apibrėžti kooperatinių ir taupomųjų bankų skiriamuosius bruožus:

- kooperatiniai bankai yra privačios įstaigos, tenkinančios dvi sąlygas: tai yra kooperatinės bendrovės ir kredito agentūros, kurių pagrindinis tikslas – teikti finansines paslaugas savo akcininkams/savininkams ir klientams. Kooperacijos principai, kuriais paremtas jų valdymas, yra demokratinis sprendimų priėmimas ir dalyvavimas (vienas asmuo – vienas balsas) ir didelė jų pajamų dalis yra privalomai pervedama į rezervo ir socialinius fondus;
- taupomieji bankai yra įsteigti kaip fondai ir atlieka dvi pagrindines funkcijas: vykdo finansinę veiklą ir siekia socialinių tikslų. Šis modelis išsiskiria tuo, kad nėra aiškių savininkų, nors kartu veikia ir kitos struktūros, pavyzdžiui, viešosios arba akcinės bendrovės. Fondui būdinga tai, kad valdymo organus renka generalinė asamblėja, kurioje atstovaujamos vietos ir regionų bendrovės ir, priklausomai nuo šalies, klientai, steigiamosios įstaigos ar darbuotojai. Gautas pelnas pervedamas į rezervus arba skiriamas socialinei veiklai.

2.6. Kooperatinių bankų duomenys krizės metu labai įskalbinti: nė vienas ES kooperatinis bankas nėra sudaręs taikos sutarties su kreditoriais. Jų indėlių rinkos dalis sudaro apie 20 % tokiose šalyse kaip Italija, Prancūzija, Vokietija ar Nyderlandai, jie finansuoja 25–45 % MVĮ teikiamų paskolų ir jų indėlių dalis pastaraisiais metais nuolat augo, o tai yra svarbus pasitikėjimo šiomis įstaigomis ženklas.

2.7. Taupomieji bankai savo ruožtu išlaikė aukštą dalyvavimo ES finansų sistemoje lygį. Štai Vokietijoje jų užimama indėlių rinkos dalis siekia 43 %, o kreditų rinkos dalis – 39 %; Ispanijoje šie skaičiai atitinkamai yra 41 ir 42 %

2.8. Tarptautinis valiutos fondas⁽²⁾ taip pat pabrėžia itin svarbų kooperatinių bankų vaidmenį. Šie bankai, mažiau priklausomi nuo akcininkų lūkesčių, patikimai ir užtikrintai tenkina MVĮ ir daugelio namų ūkių kredito poreikius.

2.9. Tačiau pastebėta ir išimčių: kai kurie kooperatiniai ir taupomieji bankai pamiršo savo pačių tikslus, ėmėsi spekuliacinės veiklos, pradėjo pernelyg plėstis į kitus regionus ir taip susigadino savo gerą vardą, o tai kai kuriose šalyse paskatino įgyvendinti reguliavimo priemones, kurios tam tikru mastu iškreipė ši bankininkystės modelį.

2.10. Trumpai tariant, stengiantis stiprinti kapitalą, pasiekti tinkamą dydį, išsaugoti teritorinį pobūdį ir išlaikyti aukštą vartotojų apsaugos lygį, kartu reikia išlaikyti pagrindinius išskirtinio verslo modelio požymius. EESRK prašo Europos Sąjungos institucijų pripažinimo ir paramos šiame procese.

3. Mažmeninės bankininkystės vystymui kylantys iššūkiai

3.1. Kooperatiniai ir taupomieji bankai turi mažmeninės bankininkystės modeliui būdingų bruožų: artumas klientams, įsitvirtinimas vietovėje, bendradarbiavimas, socialiniai tikslai ir t. t. Tačiau jų potencialo vystymui įtakos turi įvairūs veiksniai⁽³⁾:

- didėjanti konkurencija paskatino laipsniškai mažinti finansinio tarpininkavimo ribas;
- platinimui daugeliu kanalų reikalingos didelės investicijos į technologijas;
- dėl nepakankamo dydžio tam tikrais atvejais įstaigos turi sudaryti strategines sąjungas arba susijungti;
- koncentracijos reiškiniai nėra apsaugoti nuo rizikos ir gali lemti masto neekonomiškumą;
- vietos bankininkystę sunku suderinti su geografine diversifikacija tarptautinėse rinkose.

3.2. Nepaisant to, kas išdėstyta pirmiau, kooperatiniai ir taupomieji bankai ir toliau atlieka labai svarbų vaidmenį įgyvendinant strategiją „Europa 2020“ vykdydami savo finansines, socialines ir teritorines funkcijas ir papildydami nebankinio finansavimo formas (sutelktinis finansavimas, rizikos kapitalas, neformalus investuotojai ir kt.), atsiradusias labai sugriežtintus kreditavimo sąlygas (angl. *credit crunch*) ir pradėjus reikalauti didelių garantijų.

3.3. EESRK mano, kad ekonomikos ir finansų valdymo institucijos turėtų stiprinti priemones, kuriomis siekiama sudaryti palankesnes sąlygas MVĮ gauti finansavimą, ir suteikti postūmį ilgalaikiam finansavimui, skatinti įmonių formų įvairovę⁽⁴⁾ ir rizikos pasidalijimą finansinių paslaugų sektoriuje.

4. Vietos ekonomikai naudingas socialinis vaidmuo

4.1. Kooperatinių ir taupomųjų bankų finansinės ir socialinės funkcijos yra glaudžiai susijusios su įsipareigojimu siekti teritorinės sanglaudos. Jų socialiniai įsipareigojimai ir rūpinimasis bendruomene yra labiau matomi visuomenei⁽⁵⁾.

4.2. Susidaręs perteklius paskirstomas kultūrai, socialinei paramai ir sveikatos priežiūrai, švietimui ir moksliniams tyrimams, istorijos ir meno paveldui, aplinkos tvarumui ir t. t., o taupomųjų bankų atveju socialiniai dividendai sudaro ketletą milijardų eurų per metus.

⁽²⁾ *Redesigning the Contours of the Future Financial System*, IMF staff position note, 2010 m. rugpjūčio 16 d. (SPN/10/10).

⁽³⁾ Ispanijos bankas: *Cooperative and savings banks in Europe: Nature, challenges and perspectives*, 2011 m. balandžio mėn.; Europos kooperatinių bankų asociacija: *EACB answer to the Green Paper on territorial cohesion turning territorial diversity into strength*, 2009 m. vasario mėn.; WSBI-ESBG: *200 years of savings banks: a strong and lasting business model for responsible, regional retail banking*, 2011 m. rugsėjo mėn.; EESRK: *Socialinė ekonomika Europos Sąjungoje*, 2014 m.

⁽⁴⁾ OL C 318, 2009 12 23, p. 22.

⁽⁵⁾ Castelló, E.: *El liderazgo social de las cajas de ahorros*. FUNCAS, Madridas, 2005 m.

4.3. Atsižvelgiant į tai, kad reikia užtikrinti naudą vietos ekonomikai, suinteresuotųjų subjektų nauda grindžiamas požiūris tampa vis svarbesnis. Konkrečiai, socialinė bankininkystė sudaro palankias sąlygas finansinei įtraukčiai ir teritorinei sanglaudai skatindama verslumą ir mikrofinansavimo bei socialiai atsakingo investavimo projektų įgyvendinimą.

4.4. Kooperatiniai ir taupomieji bankai atlieka svarbų tarpininkų vaidmenį įgyvendinant ES priemones ir programas. EESRK pasisako už tai, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos mažesniems kooperatiniams bankams atlikti tarpininkų vaidmenį įgyvendinant Europos investicijų banko (EIB) ir Europos investicijų fondo (EIF) finansines priemones supaprastinant administracinius reikalavimus, nes tai itin svarbu siekiant įgyvendinti J. C. Juncker planą. Be to, jiems būtina turėti galimybę atlikti svarbesnį vaidmenį įgyvendinant socialinio verslo iniciatyvą.

5. Restruktūrizavimo poveikis socialinės bankininkystės sektoriuje

5.1. Pastaruoju metu Europos taupomieji bankai buvo intensyviai restruktūrizuojami ir dėl to kai kuriose šalyse pakito jų pagrindo pobūdis.

5.2. Vėliau dėl pasaulinės finansų krizės teko pradėti gelbėjimo ir reorganizavimo, susijungimų ir išsigijimų, nacionalizavimo, o Ispanijos atveju – netgi prijungimo prie komercinių bankų procesus.

5.3. Įmonių valdymo problemos, aukštesni naujo finansinio reglamento reikalavimai ir būtinybė sektoriaus dydį priderinti prie besitraukiančios rinkos paskatino tam tikrus koncentracijos reiškinius bankų sektoriuje. EESRK pabrėžia, kad atsižvelgiant į tai, jog šios įstaigos patiria sunkumų norėdamos internacionalizuoti savo veiklą, kad išsiplėstų, tarptautinės grupės paprastai priiima didesnę riziką.

5.4. Kitas kraštutinumas – remdamasi 2012 m. E. Liikanen grupės ataskaita ir siekdama spręsti problemas, kurias „per dideli, kad žlugtų“ bankai kelia mokesčių mokėtojams, Komisija pradėjo rengti reglamentą dėl struktūrinių priemonių ES kredito įstaigų atsparumui gerinti, dėl kurio Komitetas jau pateikė savo nuomonę ⁽⁶⁾, kuriai pritarta didžiąja balsų dauguma.

5.5. Kai kuriuose šio pasiūlymo dėl reglamento straipsniuose dėl ypatingos kooperatinių ir taupomųjų bankų nuosavybės ir ekonominės struktūros jiems numatomos nukrypti leidžiančios nuostatos dėl kapitalo reikalavimų ir balsavimo teisių.

5.6. EESRK mano, kad kai kurios taisyklės, susijusios su komercinių ir investicinių bankų atskyrimu, gali pakenkti mažesnių vietos bankų veikimui ir jų kasdieniam darbui vietos lygmeniu siekiant padėti realiajai ekonomikai, todėl jos gali pasirodyti neproporcingos.

5.7. Šių permainų pasekmės nėra neutralios Europos piliečiams: jos pasireiškė esamų pajėgumų (padalinių ir darbuotojų) mažinimu ir turės įtakos užimtumui ir privatiems asmenims bei MVĮ teikiamam finansavimui.

5.8. Galiausiai EESRK mano, kad, jei nebus užtikrintas tam tikras naujų reguliavimo reikalavimų įgyvendinimo lankstumas, kyla pavojus, kad kooperatiniai ir taupomieji bankai bus prijungti prie komercinių bankų ir praras savo išskirtinį pobūdį, o visuomenė praras per šimtmečius sukauptą didelį socialinį turtą.

6. Strateginės galimybės įveikti ateities iššūkius

6.1. Kooperatiniai ir taupomieji bankai padėjo užtikrinti Europos bankų sistemos stabilumą, mokymą ir kompetenciją. Tačiau nauji rinkos reikalavimai juos verčia priiinti šiuos iššūkius:

- stiprinti vietos mažmeninės bankininkystės modelį,
- užtikrinti glaudesnę įmonių bendradarbiavimą,
- tobulinti savo vidaus rizikos valdymo sistemas,
- prisitaikyti prie naujų reguliavimo, priežiūros ir atsparumo priemonių,
- didinti vadovaujančias pareigas einančių darbuotojų profesionalumą,

⁽⁶⁾ OL C 451, 2014 12 16, p. 45.

- didinti valdymo veiksmingumą,
- apsaugoti savo kapitalo lygį siekiant išvengti nemokumo ir
- skatinti skaidrumą ir gerą įmonių valdymą.

6.2. Santykių kapitalas yra nematerialusis turtas, gyvybiškai svarbus bankininkystės veiklai, todėl socialinės ekonomikos finansų įstaigos turi tinkamai naudotis savo ryšių tinklais ir vidaus parama. Finansų institucijos savo ruožtu turi pripažinti šių paramos fondų tarp kooperatinių bankų vertę taikant rizikos ribojimo taisykles.

6.3. Be to, jos turi stebėti vėluojančius mokėjimus, netikrumą, sukeltą geopolitinės rizikos, ir technologines inovacijas (skaitmeninė darbotvarkė), kurios kuria naują aplinką finansų sistemai, kurioje reikėtų stebėti būsimą keturių dalyvių tarpusavio sąveiką: tradicinių bankų, naujų skaitmeninių dalyvių, reguliavimo institucijų ir vartotojų.

6.4. Jos turi derinti savo, kaip visuomenei artimo modelio, privalumus (asmenų pažinimas ir su bendruomenių projektais susiję išsipareigojimai) su IRT naudojimu, kad paremtų naujas iniciatyvas, skatinančias produktyvios ekonomikos atgaivinimą.

6.5. Jos turi pagerinti savo įmonių valdymą integruodamos tinkamas mokymo, valdymo ir veiklos kontrolės struktūras. Konkrečiai, reikės nustatyti griežtus elgesio kodeksus siekiant užtikrinti profesionalumą ir etikos principų laikymąsi atstovaujant įvairiems interesams valdymo organuose.

6.6. EESRK siūlo sukurti naują kooperatinių ir taupomųjų bankų vidaus priežiūros modelį, kuris apimtų darbuotojus, MVĮ atstovus ir kitas interesų grupes.

6.7. Joms kylantis naujas iššūkis – įveikti ne bankų konkurenciją, kad patenkintų naujus visuomenės poreikius ir galėtų vystytis kartu su sutelktinio finansavimo platformomis ir bendradarbiavimu grindžiamo vartojimo taikomosiomis programomis ir sudaryti su jomis sąjungas.

7. Europos bankų atsparumo ir priežiūros gerinimas

7.1. EESRK ragina baigti kurti finansų sektoriaus reguliavimo ir priežiūros sistemas ir užtikrinti pakankamą finansų įstaigų pajėgumą atlaikyti būsimas krizes.

7.2. Atsižvelgdama į tai, Europos Komisija priėmė deleguotąjį reglamentą⁽⁷⁾, kuriame, remiantis Europos bankininkystės institucijos techninių standartų projektais, bus reguliuojami aspektai, susiję su kapitalo reikalavimais, atsižvelgiant į tai, kad kooperatinių ir taupomųjų bankų kapitalo priemonės yra skirtingos. Ypač svarbūs yra klausimai, susiję su 1 lygio kapitalo priemonių išpirkimo apribojimais kooperatinių bankų atveju.

7.3. Dar vienas svarbus ramstis siekiant baigti kurti bankų sąjungą yra „bendras priežiūros mechanizmas“ ir fondo, skirto galimoms bankų gelbėjimo išlaidoms padengti, valdymas. EESRK nuomone, ši priemonė padidins bankų galimybes įveikti būsimas krizes⁽⁸⁾.

7.4. Atsižvelgdamas į būtinybę pasidalyti rizika, EESRK pritaria tam, kad nustatant kiekvienos įstaigos indėlį į būsimą Bendrą pertvarkymo fondą būtų atsižvelgta į jos rizikos modelį, ir atkreipia Komisijos dėmesį į būtinybę tinkamai taikyti Direktyvoje dėl kredito įstaigų ir investicinių įmonių gaivinimo ir pertvarkymo nustatytus rodiklius⁽⁹⁾. Be to, EESRK palankiai vertina tai, kad atsižvelgta į institucinių užtikrinimo sistemų⁽¹⁰⁾ tinkamumą.

⁽⁷⁾ 2014 m. sausio 7 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 241/2014.

⁽⁸⁾ OL C 67, 2014 3 6, p. 58.

⁽⁹⁾ Žr. Direktyvą 2014/59/ES.

⁽¹⁰⁾ Žr. Europos Komisijos deleguotąjį reglamentą (ES) 2015/63.

7.5. Pagal šį naują finansinį scenarijų EESRK ragina ypač paskatinti įmonių socialinę atsakomybę, etikos ir skaidrumo taisyklių finansų sektoriuje laikymąsi ir priežiūros institucijų pastangas vykdyti šviečiamąją veiklą siekiant pagerinti finansinę kultūrą, visų pirma supažindinti su socialinės ekonomikos metodais, kurie daugeliui dar yra nežinomi⁽¹¹⁾. Šiuo požiūriu būtina suteikti svarbesnį vaidmenį joms atstovaujantiems tinklams: Europos kooperatinių bankų asociacijai (angl. EACB), Europos etiškų ir alternatyvių bankų federacijai (FEBEA) ir Europos taupomųjų bankų grupei (ESBG) ir didinti jų matomumą.

7.6. EESRK labai teigiamai vertina tai, kad kuriamos naujos finansinės priemonės siekiant gerinti dabartinį valdymą, tačiau nustatant taisykles būtina atsižvelgti į susijusių finansų sektoriaus subjektų įvairovę ir užtikrinti jiems stabilumą sumažinant našą mažiau išteklių turinčioms finansų įstaigoms. Galiausiai tai reiškia geresnį reglamentavimą.

8. Socialiai atsakingos bankininkystės modelio stiprinimas

8.1. Gamybos struktūros atkūrimas, vietos ekonomikos stiprinimas ir socialinių problemų sprendimas turi būti ES prioritetas. Todėl prašo institucijų rengiant nuolatinio dialogo forumus stiprinti bankininkystės modelius, padedančius finansų sistemai išvirtinti realiojoje ekonomikoje ir užtikrinti regionų stabilumą bei klestėjimą.

8.2. Vis didesnių bankų steigimo tendencija, kurią lėmė bankų restruktūrizavimo procesai, kelia nerimą dėl jai būdingos sisteminės rizikos. Todėl EESRK ragina grįžti prie tradicinės bankų veiklos (angl. *back to basics*) ir aiškiau atskirti komercinės bankininkystės srityje besispecializuojančias įstaigas ir tas, kurios savo vystomą verslą derina su investicine bankininkyste. Patirtis parodė, kad įvairovė, išskaidymas ir rizikos pasidalijimas yra naudingi Europos finansų sistemai.

8.3. Kooperatinių ir taupomųjų bankų gyvybingumas ir vystymas paremti demokratiniu valdymu ir laisve atsakingai pasirinkti, kaip panaudoti perteklių. Finansinio tarpininkavimo, kuris naudingas realiajai ekonomikai, stiprinimas yra būdas užtikrinti jų tolesnę veiklą laikantis Jungtinių Tautų tvaraus vystymosi tikslų iki 2015 m. ir 2012 m. Jungtinių Tautų deklaracijos dėl kooperatyvų.

8.4. Todėl kooperatiniams ir taupomiesiems bankams turi būti sudarytos specialios sąlygos taikant rizikos ribojimo taisykles, kadangi šios įstaigos sudaro tokį bankininkystės modelį, koks reikalingas Europos piliečiams, nes jis yra paremtas atsakingu ir solidariu valdymu⁽¹²⁾ ir sukurtas vadovaujantis socialinės ekonomikos principais bei vertybėmis.

Briuselis, 2015 m. vasario 18 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE

⁽¹¹⁾ OL C 318, 2011 10 29, p. 24.

⁽¹²⁾ OL C 100, 2009 4 30, p. 84.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Visiško asbesto pašalinimo Europos Sąjungoje

(2015/C 251/03)

Pranešėjas: Aurel Laurențiu PLOSCEANU**Bendrapranešėjis: Enrico GIBELLIERI**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2014 m. liepos 8 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Visiško asbesto pašalinimo Europos Sąjungoje.

Pramonės permainų konsultacinė komisija (CCMI), kuri buvo atsakinga už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2015 m. sausio 28 d. priėmė savo nuomonę.

505-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. vasario 18–19 d. (vasario 18 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 162 nariams balsavus už, 5 – prieš ir 10 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Visiškas viso panaudoto asbesto ir visų asbesto turinčių gaminių pašalinimas turi būti Europos Sąjungos prioritetinis tikslas. Veiksmų planus turi parengti valstybės narės, tačiau ES turėtų šią veiklą koordinuoti. Šioje srityje EESRK ragina Europos Sąjungą bendradarbiaujant su socialiniais partneriais bei kitais suinteresuotaisiais subjektais Europos, nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis rengti asbesto šalinimo ir tvarkymo veiksmų planus ir jais keistis. Šie planai turėtų apimti: švietimą ir informavimą, valstybės tarnautojų mokymą, nacionalinį ir tarptautinį mokymą, asbesto šalinimo finansavimo programas, informacijos apie veiklą, susijusią su asbesto ir gaminių, kuriuose yra asbesto, šalinimu (įskaitant šalinimą iš pastatų), viešosios infrastruktūros ir buvusių asbesto gamyklų teritorijų, skleidimą, valymo patalpas ir įrenginius pastatuose asbestui bei asbesto turinčioms statybinėms šiukšlėms naikinti, galiojančių teisinių reikalavimų veiksmingumo stebėseną, poveikio riziką patiriantiems darbuotojams vertinimą ir sveikatos apsaugą.

1.2. Kai kurios ES valstybės narės parengė pastatų, turinčių asbesto, registrus. Kitas valstybes nares reikėtų skatinti parengti tokius registrus, kuriuose būtų teikiama svarbi informacija apie asbesto keliamą riziką darbuotojams ir darbdaviams, planuojantiems atlikti renovavimo darbus, ir kurie papildytų esamas, pagal ES teisę privalomas sveikatos apsaugos ir saugos priemones. Inventorizuoti viešuosius pastatus ir viešąją infrastruktūrą būtų galima pradėti vietos lygmeniu.

Šiandieną tik Lenkija yra patvirtinusi finansiškai pagrįstą veiksmų planą, kuriuo siekiama pašalinti visus vis dar esančius asbesto išteklius⁽¹⁾.

1.3. Siekiama visą asbestą pašalinti iki 2032 m. pabaigos. Europos Sąjunga turėtų raginti valstybes nares sekti šiuo pavyzdžiu ir pradėti įgyvendinti konkrečius veiksmų ir priemonių planus įvairiais lygmenimis: vietos, regionų ir nacionaliniu. Šioje srityje itin svarbus ir visapusiškas asbestą reglamentuojančių ES ir nacionalinių teisės aktų vykdymo užtikrinimas. Užtikrinant, kad tai būtų pasiekta, svarbų vaidmenį Europos lygmeniu gali atlikti Vyresniųjų darbo inspektorių komitetas (VDIK), o nacionaliniu lygmeniu – darbo inspekcijos.

1.4. Iš Lenkijos pavyzdžio galime pasimokyti, kad esminės svarbos turi pakankamas viešasis asbesto šalinimo finansavimas. Taip pat manome, kad organizuotas ir struktūruotas asbesto šalinimas yra teigiamas regioninio vystymosi aspektas ir tokių regionų infrastruktūros tobulinimas. Europos Komisija taip pat turėtų apsvarstyti galimybę leisti panaudoti savo struktūrinius fondus konkrečiai asbesto šalinimo planams įgyvendinti.

1.5. Europos Komisija primygtinai raginama ištirti šiuo metu taikomus nacionalinius asbesto registravimo ir jo finansavimo metodus ir sistemas.

⁽¹⁾ Lenkijos ūkio ministerija, 2009–2032 m. asbesto šalinimo Lenkijoje programa. 2010 m. kovo 15 d. Ministrų Tarybos rezoliucijos Nr. 39/2010 priedas.

1.6. Asbesto atliekų šalinimas į sąvartyną yra tikrai laikinas problemos sprendimas, taigi problemą paliekama spręsti ateities kartoms, nes asbesto skaidulos laikui bėgant praktiškai nesuyra. Todėl EESRK ragina Komisiją informuoti apie gaminių, kuriuose yra asbesto (pvz., plazmą formuojantis prožektorius, pirolizės-dujinimo įrenginiai ir pan.) naikinimo sistemas, kurios yra geriausios turimos praktikos požiūriu; reikėtų skatinti mokslinius tyrimus ir inovacijas, kad būtų galima taikyti tvarias atliekų, kurių sudėtyje yra asbesto, tvarkymo ir inertizavimo technologijas siekiant tokias atliekas saugiai perdirbti, pakartotinai panaudoti ir mažiau jų šalinti į sąvartynus. Komisija turėtų numatyti veiksmingas priemones, kaip išvengti pavojingos praktikos, kai asbesto atliekos yra šalinamos į sąvartynus, skirtus bendroms statybinėms atliekoms.

1.7. ES skiriamos lėšos ir valstybių narių paskatos, skirtos energijos vartojimo efektyvumui pastatuose didinti, turėtų būti susietos su saugiu asbesto šalinimu iš tokių pastatų. Nors ES yra parengusi plataus užmojo efektyvaus energijos vartojimo politiką, o įgyvendinant persvarstytą direktyvą dėl energijos vartojimo efektyvumo tikimasi kiekvienoje valstybėje narėje sukurti ilgalaikę pastatų renovavimo strategiją, tačiau ši politika nėra suderinta su asbesto šalinimo strategijomis. Toks derinimas, numatytas nuoseklioje ES politikoje, kurioje sujungiamos atitinkamos politikos sritys, labai rekomenduotinas.

Bet kokiame asbesto šalinimo veiksmų plane reikia atsižvelgti į visų suinteresuotųjų subjektų, dalyvaujančių tokia darbe ar veikloje, kvalifikaciją. Tai darbuotojai ir įmonės, darbuotojų saugos ir sveikatos koordinatoriai, taip pat darbo inspektoriai, patarėjai, instruktoriai, darbdaviai ir kt. Labai reikalingas ir rekomenduojamas įmonių, dalyvaujančių tokiuose veiksmų planuose, gebėjimų sertifikavimas.

1.8. Saugus asbesto šalinimas labai priklauso nuo apmokytų dviejų kategorijų darbuotojų: tų, kurie dirba specializuotuose įmonėse, ir tų, kurie dėl savo profesijos ar specialybės atsitiktinai patiria sąlytį su asbestu.

EESRK ragina Komisiją, bendradarbiaujant su nacionalinės valdžios institucijomis teikti būtina paramą veiklai ir iniciatyvoms, kuriomis siekiama užtikrinti visų ES darbuotojų apsaugą, atsižvelgiant į tai, kad mažosioms ir vidutinėms įmonėms, kuriose dirba dauguma Europos darbuotojų, yra itin sudėtinga įgyvendinti sveikatą ir saugą darbe reglamentuojančius teisės aktus. Šioje srityje itin svarbūs išsamūs mokymai.

1.9. EESRK ragina Komisiją, bendradarbiaujant su socialiniais partneriais ir kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, parengti programas ir skleisti informaciją apie asbesto keliamą riziką ir apie tinkamos kvalifikacijos suteikimo būtinybę visiems ATM poveikį patirti galintiems darbuotojams, kaip nurodyta Direktyvoje 2009/148/EB, taip pat geriau informuoti apie galiojančius teisės aktus dėl asbesto ir pateikti praktinių gairių, padėsiančių tų teisės aktų laikytis, taip pat ir ES gyventojams.

1.10. ES teisės aktuose taip pat reikėtų atspindėti ir įtraukti naujausių mokslinių ir medicininių tyrimų rezultatus. Naujausi tyrimai taip pat rodo, kad labai mažas sąlytis ir labai ilgas latentinis laikotarpis gali sukelti mezoteliomą ir plaučių vėžį. Todėl EESRK primygtinai ragina Komisiją iš dalies pakeisti Rekomendaciją 2003/670/EB, kad joje būtų atsižvelgta į medicinos tyrimų pažangą, ir įtraukti gerklų bei kiaušidžių vėžį, kaip dėl asbesto poveikio kylančias ligas.

1.11. Reikėtų užtikrinti, kad valstybių narių lygmeniu visi asbestozės, mezoteliomos ir panašių ligų atvejai būtų registruojami sisteminio duomenų apie profesines ir su darbu nesusijusias asbesto sukkeliamas ligas rinkimo priemonėmis, prie asbesto sukeltų ligų kategorijos priskirti pleuros sąaugas ir oficialiai registruoti ši susirgimą kaip šios kategorijos ligą, taip pat, padedant šioje srityje dirbantiems stebėsenos centrams, parengti patikimą asbesto paplitimo žemėlapi. Medicinos darbuotojus reikia tinkamai apmokyti, kad jie sugebėtų nustatyti teisingą diagnozę.

1.12. Be to, ES institucijos turėtų skleisti arba padėti skleisti geriausių patirtį rengiant nacionalines gaires bei formuojant praktiką dėl nacionalinių su asbestu susijusių ligų pripažinimo procedūrų.

1.12.1. Visų pirma reikia gerinti padėti, susijusią su aktyviu aukų vaidmeniu, pripažinimo procedūrose. Reikia sudaryti jiems galimybę susipažinti su reikalinga informacija, pareikšti savo nuomonę, taip pat teikti jiems teisinę, finansinę ir asmeninę paramą. Turi būti kuriamos asbesto aukų asociacijos. Tai gali sumažinti jų patiriamą asmeninę pripažinimo procedūrų našta, kuri dar labiau padidina jų ligos keliamas kančias.

Todėl EESRK:

- ragina draudimo ir žalos atlyginimo įstaigas laikytis bendro požiūrio dėl su asbestu susijusių profesinių ligų pripažinimo ir žalos dėl jų atlyginimo;
- ragina supaprastinti ir palengvinti pripažinimo procedūras;
- pripažįsta, kad dėl labai ilgo latentinio laikotarpio nuo asbesto nukentėję žmonės dažnai negali įrodyti priežastinio ryšio su asbesto poveikiu jų darbe;
- ragina Komisiją remti konferencijas, kuriose nuo asbesto nukentėjusių asmenų grupėms būtų teikiamos profesionalios konsultacijos ir kuriose tiems asmenims būtų teikiama parama.

1.12.2. Galiausiai, EESRK skatina Europos Komisiją, bendradarbiaujant su Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) ir Tarptautine darbo organizacija (TDO), trečiosiomis šalimis ir kitomis tarptautinėmis organizacijomis, siekti vienodai aukšto darbuotojų sveikatos ir saugos lygio visame pasaulyje, pavyzdžiui, įvardijant su asbestu susijusias problemas ir skatinant priimti sveikatos apsaugai palankius sprendimus, taip pat geriau informuoti ir remti asbesto sukeltų ligų aukas.

1.12.3. Atsižvelgdamas į tai, kad šis klausimas labai svarbus, EESRK Pramonės permainų konsultacinė komisija pristatys šią nuomonę kartu su Europos Parlamentu, Regionų komitetu ir Europos Komisija organizuojamoje konferencijoje.

2. Įžanga

2.1. Nepaisant to, kad visoje Europoje asbestas yra uždraustas ⁽²⁾ (1999 m., privaloma įgyvendinti iki 2005 m.), nuo jo Europoje vis dar miršta žmonės. Nors visų rūšių asbestas yra pavojingas, jo žalingas poveikis yra įrodytas ir jis reguliuojamas taisyklėmis, ir nepaisant draudimo naudoti asbestą, jo vis dar yra daugelyje laivų, traukinių, mechanizmų, bunkerių, tunelių, galerijų, viešųjų ir privačių vandentiekio tinklų, ypač pastatų, įskaitant daugelį viešųjų ir privačių pastatų.

2.2. Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, vien ES kasmet užregistruojama nuo 20 000 iki 30 000 su asbestu susijusių ligų atvejų ir prognozuojama, kad iki 2030 m. ES nuo mezoteliomos mirs daugiau kaip 300 000 žmonių ⁽³⁾. Be to, manoma, kad visame pasaulyje kasmet nuo asbesto sukeltų ligų miršta 112 000 žmonių ⁽⁴⁾.

2.3. Visoje Europoje galiojantis asbesto uždraudimas ⁽⁵⁾ (1999 m., privaloma įgyvendinti iki 2005 m.) ir vykdoma rinkos priežiūra neužtikrina, kad asbesto turintys produktai nebūtų importuojami į Europos rinką. Tai plataus asortimento produktai, įskaitant statybines medžiagas, buitinę techniką, automobilių stabdžių trinkelį antdėklus ir termosus. Taikydama naują Europos rinkos priežiūros ⁽⁶⁾ požiūrį, ES galėtų imtis veiksmų prieš produktus, kurių sudėtyje yra asbesto.

2.4. ES lygmeniu priimtas išsamus asbesto srities teisės aktų rinkinys dėl uždraudimo, ribinių verčių ir darbuotojų apsaugos. Be asbesto prekybos ir platinimo uždraudimo, buvo nustatytos ribinės vertės, ir speciali ES direktyva reglamentuoja darbo sąlygas ⁽⁷⁾, o įmonių sertifikavimas, informavimas ir darbuotojų mokymai yra privalomi. Tačiau ES teisinės nuostatos dažnai yra labai bendro pobūdžio ir dėl to jos skirtingai įgyvendinamos. Be to, vis dar trūksta konkrečių nuostatų dėl įvairioms funkcijoms skirto mokymo lygio ar nuostatų dėl asbesto šaltinių registravimo.

2.5. Šioje vietoje vertėtų paminėti, kad 2013 m. kovo mėn ⁽⁸⁾, priimtame Europos Parlamento pranešime savo iniciatyva išsamiai aprašomos įvairios problemos ir politikos sritys, susijusios su asbesto klausimu, ir išdėstomi 62 konkretūs reikalavimai, skirti Europos ir valstybių narių politikos formuotojams.

⁽²⁾ Direktyva 1999/77/EB.

⁽³⁾ <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs343/en/>

⁽⁴⁾ <http://www.efbww.org/pdfs/Presentation%20Mr%20Takala.pdf>

⁽⁵⁾ Direktyva 1999/77/EB.

⁽⁶⁾ [^{\(7\)} 1983 m. rugsėjo 19 d. direktyva 83/477/EEB, iš dalies pakeista 1991 m. birželio 25 d. direktyva 91/382/EEB, su pakeitimais, padarytais 1998 m. balandžio 7 d. direktyva 98/24/EB.](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0075:FIN:LT:PDF; COM(2013)75 final, žr. ypač 12 straipsnį.</p></div><div data-bbox=)

⁽⁸⁾ 2013 m. kovo 14 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl su asbestu susijusių pavojų sveikatai darbe ir vis dar esančio asbesto pašalinimo galimybių (2012/2065(INI))

2.6. Šiandieną turime pripažinti faktą, kad metinė asbesto gamyba visame pasaulyje lieka tokio paties masto, nors daugelis šalių uždraudė jį naudoti. Asbesto prekyba ir naudojimas paprasčiausiai buvo perkelti iš pramoninių valstybių į besivystančias šalis. Klestinčią pasaulinę asbesto prekybą skatina aktyvią veiklą vykdančios tarptautinės asbesto lobistinės grupuotės, kurios savo propagandai naudoja ir kai kurių mokslininkų palankius tyrimus. Šioje srityje vertėtų pažymėti, kad Europa tebevykdo finansines investicijas į pasaulinę asbesto pramonę. Be to, Europa ir toliau eksportuoja asbestą siųsdama laivus išmontavimui į metalo laužą į kitus pasaulio kraštus. Taip pat turime pažymėti, kad laivai su tranzitu vežamu asbesto kroviniu vis dar švartuojasi ir naudojami uostų įrenginiais ar laikinomis saugyklomis ES teritorijoje.

2.7. Todėl itin svarbu pasauliniu mastu nustatyti vienodas sąlygas asbestui ir šioje srityje ES turėtų atlikti lemiamą vaidmenį, kad visų rūšių asbesto naudojimas būtų uždraustas visame pasaulyje. Šioje srityje Europa gali kitiems pasaulio regionams suteikti žinių apie asbesto žalą sveikatai, jo pakeitimą kitomis medžiagomis ir saugų pašalinimą. Reikia, kad ES imtųsi ryžtingesnių veiksmų tarptautinėse institucijose inicijuodama priemones, kad asbesto rinkta būtų paženklinta kaip prekyba nuodingomis medžiagomis ir kad didžiausias prioritetas taptų chrizotilo asbesto įtraukimas į Roterdamo konvencijos⁽⁹⁾ III priedo sąrašą.

3. Konkrečių pokyčių raida

3.1. Remiantis 2011 m. paskelbto tyrimo duomenimis⁽¹⁰⁾, Europos Sąjungoje didelė dalis dabartinės užstatytos aplinkos yra senesnė nei 50 metų. Daugiau nei 40 % gyvenamųjų pastatų buvo pastatyti anksčiau nei praėjusio amžiaus septintąjį dešimtmetį. Didelis statybų bumus vyko 1961–1990 m. laikotarpiu, per kurį būsto fondas beveik visose valstybėse narėse padidėjo daugiau nei dvigubai, o asbestas buvo plačiai naudojamas.

3.2. Remiantis to paties tyrimo duomenimis, pastatai suvartoja apie 40 % visų Europos galutinių energijos poreikių. Tai daugiausiai energijos suvartojantis sektorius, po kurio eina transportas – 33 %. Be to, Konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo iki 2050 m. plane⁽¹¹⁾ ES yra įsipareigojusi iki 2050 m. 80–95 % sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį.

3.3. Tai reiškia, kad užstatytosios aplinkos renovavimas turi didžiulio potencialo pastatų energiniam naudingumui didinti ir taip padėti pasiekti ES tikslus, nustatytus minėtame 2050 m. plane, ir kartu suteikia unikalią galimybę pašalinti asbestą.

3.4. Tačiau šiuo tikslu reikia suderintų veiksmų ir glaudaus bendradarbiavimo ir ES, ir nacionaliniu lygmeniu politikos ir finansinių programų srityje. Be to, reikia novatoriškų finansinių priemonių, kad būtų paskatintos privačios investicijos.

3.5. Šioje srityje tikimasi, kad ES lygmuo atliks rėmėjo ir koordinatoriaus vaidmenį. Be to, geriau derinti reikia ir tokias politikos sritis, kaip darbuotojų mokymas, registracija ir asbesto sukeliamų ligų pripažinimas.

4. Pokyčiai nacionaliniu lygmeniu

4.1. NET įsigaliojus draudimui, pastatuose lieka milijonai tonų asbesto, ir dar ne visos valstybės narės pradėjo registruoti, kur jis yra ir kiek jo reikia pašalinti. Todėl trūksta tinkamo atskaitos taško, pagal kurį būtų tinkamai tvarkomi visi Europoje likę asbesto ištekliai.

⁽⁹⁾ Ši konvencija įsigaliojo 2004 m. vasario 24 d. ir jos tikslai yra šie: skatinti atsakomybės pasidalijimą ir bendradarbiavimą konvencijos šalims prekiaujant tam tikromis pavojingomis cheminėmis medžiagomis, siekiant apsaugoti žmonių sveikatą ir aplinką nuo galimos žalos; prisidėti prie aplinkosauginiu požiūriu saugaus tokių pavojingų cheminių medžiagų naudojimo, sudarant palankias sąlygas keistis informacija apie jų savybes, suteikiant informacijos nacionaliniam sprendimų priėmimo procesui dėl jų importo ir eksporto ir skleidžiant tokius sprendimus konvencijos šalims.
<http://www.pic.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/tabid/1048/language/en-US/Default.aspx>

⁽¹⁰⁾ Europos pastatų eksploatacinių savybių institutas (angl. *Buildings Performance Institute Europe*, BPIE), *Europe's buildings under the microscope*, 2011 m. spalio mėn.

⁽¹¹⁾ 2010 m. gegužės 17 d. Direktyva 2010/31/EB.

4.2. Šiandieną Lenkija yra vienintelė ES valstybė, nustačiusi visoje šalyje vykdomą viso likusio asbesto pašalinimo programą, kurios numatoma vertė iki 2030 m. turėtų siekti 10 mlrd. EUR ir kurioje numatomas aiškus įgyvendinimo laikotarpis bei atitinkamas finansavimas derinant viešąsias (valstybės, ES programas) ir privačias (savininkų, teritorinių asociacijų ir kt.) priemones. Tokio tipo iniciatyvą reikia pradėti visose ES šalyse ⁽¹²⁾.

4.3. Prancūzijoje nustatyta, kad socialinio būsto fonde, kurį sudaro 15 mln. vienetų, 3 mln. būstų esama su asbestu susijusių problemų, ir preliminariais skaičiavimais būtino išvalymo sąnaudos sudarys 15 mlrd. EUR. Numatomos sąnaudos vienam vienetui – 15 000–20 000 EUR. Reikėtų atidžiai stebėti, kaip vykdomi su asbesto šalinimu susiję darbai garsiajame Paryžiaus Montparnaso bokšte.

4.4. Jungtinėje Karalystėje šiuo metu vykdoma kampanija, siekiant pašalinti asbestą iš visų mokyklų. Viena iš kampanijos rengimo priežasčių – Jungtinėje Karalystėje padidėjęs mokytojų sergamumas mezotelioma ⁽¹³⁾.

4.5. Lietuvoje 2012 m. buvo pradėta Žemės ūkio ministerijos įgyvendinama asbestinių stogų dangos keitimo programa, pagal kurią paraiškas teikia kaimo gyventojai, o maksimali finansinė parama vienam projektui negali viršyti 6 000 LTL (1 740 EUR). ES ir valstybės biudžeto lėšomis remiama iki 50 % visų reikalavimus atitinkančių projekto sąnaudų.

5. Mokymo veiksmai

5.1. Viena didžiausių problemų yra žinios apie asbestą ir tokių žinių neturėjimas. Daugelis darbuotojų patiria sąlytį su asbestu savo profesinėje veikloje. Tai visų pirma vyksta techninės priežiūros ir nukenksminimo sektoriuose, tačiau potenciali grėsmė kyla ir daugeliui kitų darbuotojų (stogdengiams, elektrikams, šildymo įrangos montuotojams, perdurbimo sektoriaus darbuotojams, darbuotojų saugos ir sveikatos koordinatoriams, darbo inspektoriams ir pan.). Galiojančiuose teisės aktuose jau nustatyta darbdavių pareiga tinkamai apmokyti visus darbuotojus, kurie patiria arba gali patirti asbesto dulkių arba asbesto turinčių medžiagų poveikį. Tačiau draudžiant naudoti įvairių rūšių medžiagas, palapsniui prarandamos žinios apie pavojų, savybes ir išvaizdą. Nors dauguma valstybių narių rengia mokymo kursų pastatų griovimo, statybos ir priežiūros darbuotojams bei kitiems asmenims, dirbantiems šalinant asbesto turinčias medžiagas, mums vis dar trūksta visoje Europoje taikomų pakankamų standartų.

5.2. Fizinė neliečiamybė – tai pagrindinė žmogaus teisė, įtraukta kartu su kitomis teisėmis į Europos pagrindinių teisių chartiją. ES politiką reikia formuoti taip, kad ši teisė būtų apsaugota. Tai visų pirma pasakytina apie visuomenės sveikatos politiką ir darbuotojų saugos ir sveikatos politiką, tačiau aktualu ir kitoms politikos sritims, susijusioms su galimu asbesto poveikiu ar jo tvarkymo metodais.

5.3. Kita susirūpinimą kelianti sritis – atitinkamos statybos inžinierių, architektų ir asbesto šalinimo srityje besispecializuojančių bendrovių darbuotojų žinios. EESRK ragina Komisiją kartu su valstybėmis narėmis įsteigti darbo grupę, kuri nustatytų reikalavimus dėl būtinosios darbo su asbestu kvalifikacijos, ir suteikti tokią būtinąją darbo su asbestu kvalifikaciją, skirtą atitinkamų specialistų ir darbuotojų mokymui.

5.4. Europos statybų sektoriaus socialiniai partneriai (Europos statybų pramonės federacija (FIEC) ir Europos statybininkų ir medienos apdirbėjų federacija (EFBWW)) šią problemą sprendžia parengdamos Asbesto informacijos modulius ⁽¹⁴⁾ antros kategorijos darbuotojams. Įgyvendinant kitą ES finansuojamą projektą (ABClean – programos „Leonardo Da Vinci“ projektas), be socialinio dialogo sistemos, rengiama tam tikra medžiaga, skirta „mokytojų mokymo“ kursams ⁽¹⁵⁾.

⁽¹²⁾ Ministrų Tarybos 2010 m. kovo 15 d. rezoliucijos Nr. 39/2010 priedas.

⁽¹³⁾ <http://www.asbestosexposureschools.co.uk/pdfnewslinks/INCREASING%20MESOTHELIOMA%20DEATHS%20AMONGST%20SCHOOL%20STAFF%20AND%20FORMER%20PUPILS%20%2017%20JAN%2015.pdf>

⁽¹⁴⁾ <http://www.efbww.org/default.asp?Issue=Asbestos&Language=EN> ir <http://www.fiec.eu/en/library-619/other-publications.aspx>

⁽¹⁵⁾ <http://www.abcleanonline.eu/Project.aspx>

6. Trumpo klausymo rezultatai

6.1. Nuo įvairių su asbestu susijusių ligų Europoje kenčia pernelyg daug žmonių. Dauguma šių ligų yra susijusios su profesine veikla, tačiau tikrai ne visos. Namų šeimininkės, kurios rūpinosi savo vyrų darbo aprangos švara, patirdavo, kaip ir jų vaikai, sąlytį su asbesto skaidulomis. Jungtinėje Karalystėje vykdytos kampanijos metu buvo atskleista, kad apie 80 % visų mokyklų vis dar užterštos asbestu. Dėl šios priežasties gali tikrai atsirasti nauja asbesto aukų karta, ypač atsižvelgiant į naujausius mokslinius tyrimus dėl sąlyčio lygio ir latentinių laikotarpių sąsajos klausimo ir ligų raidos. NET ir sąlytis labai nedidelėmis dozėmis, patiriamas per ilgą latentinį laikotarpį, gali sukelti įvairias su asbestu susijusias ligas. Todėl sąlytis su asbestu kelia grėsmę plačiajai visuomenei kelete valstybių narių.

6.2. Be to, dėl labai ilgo latentinio laikotarpio ir dėl medicinos darbuotojų dalinio žinių trūkumo nukentėję asmenys dažnai laiku nesulaukia deramos pagalbos ir informacijos iš sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų.

6.3. Svarbus kiekvieno asbesto pašalinimo plano aspektas – saugus asbesto atliekų utilizavimas. Jeigu šio aspekto bus nepaisoma, įvyks nenumatytas sąlytis. Pavyzdžiui, Šveicarijoje nustatyta, kad didžiausias sąlytis su asbestu patiriamas perdirbimo sektoriuje.

6.4. Siekiant apsaugoti gyventojus ir darbuotojus, tinkamai vykdoma rinkos priežiūra yra būtinoji sąlyga užkertant kelią naujoms asbestu užterštomis medžiagoms patekti į Europos rinką.

6.5. Visų formų asbesto latentinio pobūdžio klausimu Europos Sąjunga veikia remdamasi patikimu bendru pagrindu. Direktyvoje 1999/77/EB nustatyta, kad „kol kas nėra nustatytas joks ribinis poveikio lygis, žemiau kurio chrizotilo asbestas nekelti rizikos kaip kancerogenas“, ir kad „žmonių sveikatą galima veiksmingai apsaugoti uždraudus chrizotilo asbestą ir jo turinčius gaminius“.

6.6. Su asbestu susijusios ligos gali sukelti ir dažnai sukelia itin skausmingą lėtą mirtį. EUROGIP ataskaitoje⁽¹⁶⁾ ir ataskaitoje dėl bendro EFBWW, ETUC ir IBAS projekto nušviečiama padėtis pripažįstant asbesto sukeltas ligas ir mokant kompensacijas už jas, kaip reglamentuojama Vidurio ir Rytų Europos valstybėse narėse⁽¹⁷⁾. Nors svarbiausios asbesto sukeltos ligos yra iš esmės pripažįstamos daugumoje valstybių narių, pernelyg dažnai nukentėjusiųjų kova dėl pripažinimo vis dar nesulaukia sėkmės.

Pirmiau nurodytuose pranešimuose taip pat atskleidžiama, kad nacionalinės pripažinimo ir kompensavimo nuostatos bei procedūros labai skiriasi. Dažnai nukentėjusiesiems reikalinga parama ir konsultacijos nėra teikiamos.

Briuselis, 2015 m. vasario 18 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

⁽¹⁶⁾ <http://www.eurogip.fr/en/publications-d-eurogip/130-asbestos-related-occupational-diseases-in-europe-recognition-statistics-specific-systems>

⁽¹⁷⁾ <http://www.efbww.org/default.asp?Issue=Asbestos+diseases&Language=EN>

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo pažangos. Kaip iki 2020 m. pasiekti jos tikslus?

(Tarybai pirmininkaujančios Latvijos prašymas parengti tiriamąją nuomonę)

(2015/C 251/04)

Pagrindinis pranešėjas: Etele BARÁTH

Laikiniai einantis Latvijos Respublikos užsienio reikalų ministro pareigas ir Vidaus reikalų ministras Rihards Kozlovskis 2014 m. rugsėjo 25 d. raštu paprašė Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto parengti tiriamąją nuomonę dėl

Strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo pažangos. Kaip iki 2020 m. pasiekti jos tikslus?

2014 m. spalio 14 d. Komiteto biuras pavedė strategijos „Europa 2020“ iniciatyviniam komitetui organizuoti Komiteto darbą šiuo klausimu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus, savo 505-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. vasario 18 – 19 d. (vasario 19 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Etele Baráth ir priėmė šią nuomonę 184 nariams balsavus už, 5 prieš ir 6 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK sutinka su Tarybai pirmininkaujančia Latvija, kuri pripažįsta, kad skatinant Europos konkurencingumą ypač svarbu peržiūrėti strategiją „Europa 2020“. EESRK pritaria tiesioginiam sustiprinto Europos konkurencingumo ir pavyzdinės iniciatyvos „Europos skaitmeninė darbotvarkė“⁽¹⁾ susiejimui, įskaitant didžiulius padarinius pramonei, darbo rinkai ir apskritai visuomenei, kuriuos nepakankamai įvertino Europos Komisija ir Taryba. Šiomis aplinkybėmis būtina bendra vidutinės trukmės ir ilgalaikė vizija ir stipresnis atsakomybės jausmas.

1.2. Šioje EESRK nuomonėje pasiūlytos priemonės turėtų padėti užtikrinti, kad strategija „Europa 2020“ (vėliau strategija „Europa 2030“) palaipsniui per keletą metų taptų pagrindine koncepcija, kuria būtų grindžiamos ilgalaikės ES ekonomikos, socialinės ir teritorinės strategijos, atsižvelgiant į skirtingą valstybių narių padėtį.

1.3. Finansų krizė padarė didelį poveikį strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimui, nes atsirado apribojimų ir kliūčių, susijusių su strategijos tikslų veiksmingumu, tinkamumu ir legitimumu, taip pat valdymo modeliu. Apskritai ES šiuo metu yra daug labiau nutolusi nuo strategijos „Europa 2020“ tikslų nei 2010 m. Strategija vis dėlto nukentėjo nuo krizės.

1.4. Daugiau informacijos apie esamą padėtį galima rasti Komisijos parengtoje strategijos „Europa 2020“ laikotarpio vidurio peržiūros apžvalgoje ir EESRK nuomonėje⁽²⁾. Nuomonėje išdėstytas ne vienas įdomus aspektas, į kurį reikia atsižvelgti rengiant pasiūlymus dėl perspektyvinių peržiūrėtos strategijos pakeitimų. Jau ne kartą EESRK yra pabrėžęs, kad Europai reikia gerokai veiksmingesnės, o ne visiškai naujos strategijos.

1.5. 2014 m. rudenį darbą pradėjusi naujos sudėties Komisija paskelbė savo darbo programą pavadinimu „Nauja pradžia Europai“⁽³⁾.

EESRK pritaria trims darbo programos ramsčiams:

- a. papildomam postūmiui Europos ekonomikos atsigavimui ir darbo vietų kūrimui;
- b. ilgalaikio konkurencingumo strateginėse srityse skatinimui;

⁽¹⁾ Informacija apie „Europos skaitmeninę darbotvarkę“ pateikiama Europos Komisijos svetainėje <http://ec.europa.eu/digital-agenda/>

⁽²⁾ EESRK nuomonė dėl *Pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“ rezultatų apžvalgos*, OL C 12, 2015 1 15, p. 105–114.

⁽³⁾ Programa „Nauja pradžia Europai“ pateikiama Europos Komisijos svetainėje http://ec.europa.eu/priorities/docs/pg_lt.pdf

c. Europos žmogiškojo kapitalo ir fizinės infrastruktūros stiprinimui sutelkiant dėmesį į Europos jungtis.

1.6. Naujoje darbo programoje nagrinėjamas dešimties politinių gairių, kurios sudaro Europos Komisijos Pirmininko Jean-Claude Juncker prioritetus, įgyvendinimas. Kai kurios iš jų yra ypač svarbios, nes tiesiogiai remia strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimą:

a. Investicijų planas Europai ⁽⁴⁾, naujo, riziką prisiimančio Europos strateginių investicijų fondo įsteigimas;

b. bendrosios skaitmeninės rinkos dokumentų rinkinys;

c. pirmieji žingsniai kuriant energetikos sąjungą.

1.6.1. Būtina turėti visuotinę viziją ir strategiją, kaip ją įgyvendinti, taip pat reikia plačiai skleisti informaciją apie tai. EESRK nuomone, strategija „Europa 2020“ ir Investicijų planas Europai turėtų būti daug tarpiau susieti.

1.6.2. EESRK vienoje iš šiuo metu rengiamų nuomonių ⁽⁵⁾ svarsto klausimą, kaip Investicijų planas Europai turėtų pašalinti pagrindinius strategijos „Europa 2020“ trūkumus, o naujos finansinės priemonės – padidinti galimybes įgyvendinti jos tikslus.

1.6.3. EESRK pritaria bendrosios skaitmeninės rinkos dokumentų rinkinio ⁽⁶⁾ tobulinimui – tai ryžtingas žingsnis įgyvendinant strategijos „Europa 2020“ skaitmeninę pavyzdinę iniciatyvą. Europos Sąjungos skaitmeninės ateities užtikrinimas yra vienas iš pagrindinių ramsčių skatinant Europos ekonomikos konkurencingumą ir apibrėžiant tvarų aplinką tausojančios Europos visuomenės vystymąsi. EESRK prašo parengti priemones, kurios užtikrintų, kad platus europiečių naudojimas skaitmeninėmis prietaikomis darytų teigiamą poveikį ir darbui.

EESRK dar kartą pareiškia pritarantis lėšų skyrimui siekiant padengti nepakankamą finansavimą plačiajuosčio ryšio ir skaitmeninių tinklų išplėtimui, dėl kurio Europos Vadovų Taryba priėmė sprendimą 2014 – 2020 m. daugiametėje finansinėje programoje ⁽⁷⁾.

1.6.4. EESRK dar kartą patvirtina savo nuomonę, jog būtina parengti bendrą Europos energetikos politiką, numatančią energijos kainų reguliavimą ir skirtumų mažinimą, vidaus energetikos rinkos sąlygų gerinimą, energetinės priklausomybės nuo ES nepriklausančių šalių mažinimą ir skatinančią plėtoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją.

2. Būsimų veiksmų, skirtų pagerinti strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimą, poveikio analizė

2.1. 2014 m. pabaigoje paskelbtoje metinėje augimo apžvalgoje (MAA) ⁽⁸⁾ oficialiai atsižvelgiama į naują vystymosi planą, kuris yra itin svarbus Europos Sąjungos ateičiai. Galiausiai pagrindiniai Europos semestro, nacionalinių reformų programų ir strategijos „Europa 2020“ tikslai turėtų būti susieti su ilgalaikė vizija.

2.1.1. Suderintas postūmis investicijoms, remiantis Investicijų planu Europai:

a. tikslas – ES lygmeniu sutelkti mažiausiai 315 mlrd. EUR papildomų lėšų investicijoms į infrastruktūrą, ten padarius pažangą būtų galima tikėtis didžiausios ekonominės ir socialinės naudos;

b. užtikrinti, kad lėšos pasiektų realiąją ekonomiką;

⁽⁴⁾ „Investicijų planas Europai“ pateikiamas Europos Komisijos svetainėje http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/plan/index_en.htm

⁽⁵⁾ EESRK nuomonė dėl Investicijų plano Europai, ECO/374 (dar nepaskelbta OL).

⁽⁶⁾ Bendrosios skaitmeninės rinkos dokumentų rinkinį žr. Europos Komisijos tinklalapyje <http://ec.europa.eu/priorities/digital-single-market>

⁽⁷⁾ Vykstant deryboms dėl daugiametės finansinės programos Europos infrastruktūros tinklų priemonės plačiajuosčio ryšio dalis buvo sumažinta 8,2 mlrd. EUR iki 1 mlrd. EUR.

⁽⁸⁾ „2015 m. metinė augimo apžvalga“ pateikiama Europos Komisijos svetainėje http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/annual-growth-surveys/index_lt.htm

c. pagerinti investicinę aplinką;

d. sustiprinti inovatyvią bendro finansavimo sistemą;

2.1.2. Atnaujintas įsipareigojimas vykdyti struktūrines reformas;

2.1.3. Fiskalinės atsakomybės užtikrinimas;

2.1.4. Optimalus esamų taisyklių lankstumas;

2.1.5. Esminis valdymo sistemos modernizavimas siekiant didesnio veiksmingumo ir didesnės bendros valstybių narių ir ES atsakomybės.

3. Netrukus bus baigta derinti veiksmų programos, kurios buvo parengtos Komisijos ir valstybių narių partnerystės susitarimų pagrindu. Kadangi programa „Nauja pradžia“ neišvengiamai turės įtakos įvairioms nacionalinėms programoms tiek dėl tikslų, tiek ir dėl priemonių, iki šiol vykdytą koordinavimą reikia sustiprinti.

3.1. Naudojimosi struktūriniais ir sanglaudos fondais svarba, veiksmingumas ir efektyvumas turi didelės įtakos naujų finansinių ir teisinių priemonių įgyvendinimo sistemoms. EESRK siūlo parengti investicijų į infrastruktūrą ir ekonomikos vystymo programas, kurios yra remiamos fondų lėšomis, apžvalgą ir suderinti ją su Europos strateginių investicijų fondu (ESIF) ⁽⁹⁾.

3.2. Siekiant įgyvendinti strategijos „Europa 2020“ tikslus labai svarbu pasiekti Investicijų plano ir Europos strateginių investicijų fondo tikslus, sustiprinti 2014–2020 m. ES fondų svėro poveikį ir padvigubinti inovatyvių finansinių priemonių efektyvumą.

3.3. EESRK, RK ir Europos Parlamento nariai pasiūlė įvairių galimybių numatyti tam tikras lengvatas pereinamuoju laikotarpiu siekiant padidinti išteklius, kad būtų galima suteikti postūmį ES investicijoms. Reikėtų apsvarstyti, kaip, nekeičiant taisyklių ir laikantis Komisijos požiūrio, būtų galima pasiekti, kad valstybių narių bendras finansavimas struktūrinių fondų lėšas naudojant ilgalaikėms socialinėms investicijoms (ypač švietimo srityje), būtų neįtrauktas apskaičiuojant deficitą. EESRK pritaria šiuo metu Europos Komisijoje vykstančioms diskusijoms dėl „auksinės taisyklės“, t. y. į ateitį orientuotų viešųjų investicijų neįtraukti į valstybės grynojo deficito skaičiavimus, atliekamus pagal ekonominės ir pinigų sąjungos fiskalines taisykles ⁽¹⁰⁾.

3.4. Finansiniu požiūriu svarbu laikytis nuoseklumo įvairių išlaidų rūšių, pavyzdžiui, transeuropinio tinklo bendro finansavimo sistemos ⁽¹¹⁾, Europos infrastruktūros tinklų priemonės ⁽¹²⁾ ir Europos strateginių investicijų fondo (ESIF) ir bendrai finansuojamų nacionalinių investicijų, atžvilgiu. Komisija tai turėtų patikslinti.

3.5. Siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų ir stiprinant ilgalaikį konkurencingumą, ne mažiau svarbu struktūrinius fondus labiau orientuoti į aplinkos programų arba žmogiškojo matmens programų įgyvendinimą, nes tai gali paskatinti nustatyti „ne vien tik BVP“ ⁽¹³⁾ veiksmus. Atsižvelgiant į papildomo finansavimo galimybes, daugiau dėmesio reikėtų skirti „į gamybą orientuoto“ vystymosi sistemai ir sritims, remiančioms visuomenę, šeimą ir individualias vertybes, pavyzdžiui, švietimą ir sveikatos priežiūrą.

4. EESRK tvirtai tiki, kad peržiūrėta ir sustiprinta strategija „Europa 2020“ galėtų atlikti labai svarbų vaidmenį įgyvendinant naują, į vystymąsi ir didesnę konkurencingumą orientuotą Europos ekonomikos valdymą.

⁽⁹⁾ Informacija apie „Europos strateginių investicijų fondą“ pateikiama Europos Komisijos svetainėje http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/plan/financing/index_en.htm#efsi

⁽¹⁰⁾ EESRK nuomonė dėl Socialinių investicijų poveikio, OL C 226, 2014 7 16, p. 21–27.

⁽¹¹⁾ Informacija apie „Transeuropinį tinklą“ pateikiama Europos Komisijos svetainėje http://ec.europa.eu/transport/infrastructure/tentec/tentec-portal/site/index_en.htm

⁽¹²⁾ Informacija apie „Europos infrastruktūros tinklų priemonę“ pateikiama Europos Komisijos svetainėje <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/connecting-europe-facility>

⁽¹³⁾ EESRK nuomonė dėl BVP ir kitų rodiklių. Pilietinės visuomenės dalyvavimas nustatant papildomus rodiklius, OL C 181, 2012 6 21, p. 14–20.

4.1. Dėl kintančių prioritetų ir norint sėkmingai įgyvendinti strategiją „Europa 2020“, būtų naudinga turėti vieno langelio principu veikiančią centrą, užtikrinantį veiksmingą užduočių ir procedūrų koordinavimą ir racionalizavimą – tai pasakytina ir apie ES agentūras.

4.2. Vertėtų apsvarstyti galimybę sukurti vieno langelio principu veikiančią centrą, skirtą agentūrų bendradarbiavimui ir koordinavimui tarp realiosios ekonomikos ir Europos bei nacionalinio (regionų) lygmens valdyti ir prižiūrėti arba šioms reikmės pritaikyti jau veikiančią organą. Toks požiūris padėtų išvengti dubliavimo ir sukurti geresnę sinergiją.

5. Veiksmai Europos ekonomikos valdymui stiprinti

5.1. Kadangi strategijos „Europa 2020“ valdymo sąsajos tarp trumpalaikių ir ilgalaikių tikslų yra labai silpnos, būtina imtis bent jau šių, toliau išdėstytų veiksmų:

5.1.1. metinėje augimo apžvalgoje turėtų būti pateikta nuoroda į strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo pažangą:

- a. Europos semestras turėtų būti stipriau orientuotas į konkurencingumo gerinimą, viešąją ir išorės skolą ir visų pirma įgyvendinimą;
- b. ES sanglaudos fondo išlaidos turėtų būti grindžiamos nacionalinėmis reformų programomis vadovaujantis semestru;
- c. reikėtų sustiprinti fiskalinę integraciją ir paspartinti kovą su mokesčių slėpimu;
- d. stebėseną turėtų remtis aiškiais rodikliais ir kriterijais, įskaitant „ne vien tik BVP“ veiksmus.

5.1.2. Kadangi situacija valstybėse narėse labai skiriasi, reikia lankstesnio vertinimo ir aiškių tikslų bei tikslingų priemonių, kurios būtų nurodytos konkrečiai šaliai skirtose rekomendacijose, pavyzdžiui:

- a. struktūrinės reformos viešajame sektoriuje, turint omenyje, kad nuo šio sektoriaus labai priklauso gyvenimo kokybė;
- b. geresnė verslo aplinka, kuri būtų patraukli kapitalui;
- c. investicijų į infrastruktūrą skatinimas;
- d. geresnės MVĮ skolinimosi galimybės;
- e. būtinų sąlygų sudarymas sklandesniam energetikos sistemos pertvarkymui;
- f. sustiprintas švietimo sektorius;
- g. aukštesnis užimtumo ir žemesnis nedarbo lygis, kuris būtų prižiūrimas ES lygmeniu⁽¹⁴⁾;
- h. socialinių spragų mažinimas tarp valstybių narių ir jų viduje, ypatingą dėmesį skiriant mažumų padėčiai;
- i. kova su skurdu ir BVP didinimas;
- j. socialinės sanglaudos stiprinimas ir nelygybės mažinimas pasitelkus solidarumą, socialinį dialogą ir kolektyvines derybas.

6. Augimo sąvokos patikslinimas

- a. įgyvendinimas jį siejant su „tvariu konkurencingumu“;
- b. priemonių, remiančių naują gerovę ir aplinkos apsaugą, priėmimas⁽¹⁵⁾;
- c. naujo ES darbo rinkos tendencijų rodiklio taikymas kuriant iš tikrųjų naujas darbo vietas ES lygmeniu.

⁽¹⁴⁾ EESRK nuomonė dėl *Ekonomikos atsigavimo kuriant darbo vietas*, OL C 11, 2013 1 15, p. 65–70.

⁽¹⁵⁾ Žr. Lisabonos sutarties 191–192 straipsnius.

7. Europos skaitmeninė darbotvarkė

7.1. EESRK pritaria Komisijos pozicijai, kad skaitmeninės technologijos leidžia įdiegti naujus gamybos būdus ir teikti paslaugas, keičia mūsų gyvenimo būdą ir darbo bei mokymosi metodus⁽¹⁶⁾. Su pavyzdine iniciatyva „Europos skaitmeninė darbotvarkė“⁽¹⁷⁾ susiję EESRK pasiūlymai ir pagrindiniai akcentai dėl plataus užmojo bendrosios skaitmeninės rinkos yra šie:

Ekonomikos srityje:

- a. aktyviai planuoti ES skaitmeninę ateitį;
- b. integruoti skaitmeninimą ir mažinti trūkumus skaitmeninėje srityje ES ir valstybių narių lygmeniu;
- c. skaitmeninti ekonomiką ir plėtoti mokslinius tyrimus ir inovacijas;

Socialinėje srityje:

- d. plačiu mastu plėsti ugdymą skaitmeninėje srityje, kad europiečiai taptų skaitmeninio turinio kūrėjais ir gamintojais;
- e. spręsti kvalifikuotų IRT darbuotojų poreikio klausimą;
- f. sukurti sąlygas gyvybingai skaitmeninei ekonomikai ir visuomenei stiprinant telekomunikacijų reglamentavimo aplinką;
- g. peržiūrėti bendrą reglamentavimo ir teisėkūros sistemą siekiant sukurti stabilias sąlygas įmonėms ir startuoliams;
- h. skaitmeninį sektorių pripažinti visuotinės ekonominės svarbos paslauga;

Skaitmeninės aplinkos srityje:

- i. skatinti e. įtrauktį ir visuotinę bei lygiateisę prieigą prie plačiajuosčio interneto;
- j. supaprastinti taisykles vartotojams, perkantiems internetu ir skaitmeninėmis priemonėmis ir užtikrinant didesnę saugumą sustiprinti jų pasitikėjimą;
- k. pagerinti tarpvalstybinę e. prekybą;

Saugumo srityje:

- l. naudoti skaitmenines technologijas žmonių ir gamtinei aplinkai apsaugoti;
- m. paspartinti teisėkūros procesą remiantis etiniu požiūriu ir vartotojų apsaugos didinimu;
- n. atnaujinti autorių teisių taisykles;
- o. skatinti kibernetinį saugumą siekiant apsaugoti piliečių teises ir laisves (ES pagrindinių teisių chartija⁽¹⁸⁾) ir
- p. apsaugoti vaikus ir pažeidžiamus naudotojus nuo kibernetinių nusikaltimų.

7.2. Skaitmeninių technologijų vystymasis ir platus jų taikymas daro poveikį beveik visiems ekonomikos sektoriams vykstant labai didelio masto struktūriniais pokyčiais. Piliečiams šie pokyčiai svarbūs ne tik kaip vartotojams, bet visų pirma jų darbo vietoje. Be to, skaitmeninės technologijos didina ne tik savarankiškumą ir lankstumą – jos verčia didinti efektyvumą darbo vietoje, o tai pareikalauja didelių susijusių subjektų sąnaudų, įskaitant ir tai, kad kai kuriais atvejais žmonės netenka darbo. Atsižvelgdamas į tai, EESRK mano, kad šių klausimų išbraukimas iš beveik visų Europos skaitmeninės darbotvarkės iniciatyvų yra didelė spraga ir ragina keisti mąstymą, o savo poziciją šiuo klausimu pateiks atskiroje nuomonėje savo iniciatyva⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁶⁾ EESRK nuomonė dėl *Verslo paslaugų poveikio pramonėje*, OL C 12, 2015 1 15, p. 23–32.

⁽¹⁷⁾ EESRK nuomonė dėl *Skaitmeninės rinkos – augimo varomosios jėgos*, OL C 229, 2012 7 31, p. 1–6.

⁽¹⁸⁾ http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf

⁽¹⁹⁾ EESRK nuomonė dėl *Skaitmeninio poveikio paslaugų pramonei ir užimtumui*, CCMI/136 (dar nepaskelbta OL).

8. Naujas, į vystymąsi orientuotas ekonomikos valdymas

8.1. Žingsniai kuriant į vystymąsi orientuotą valdymą:

- a. sustiprinti valdymą ES ir valstybių narių lygmeniu;
  - b. dar kartą patvirtinti strategijos „Europa 2020“ reikalingumą, ją labiau suderinant su Europos strategijose nustatyta ES politika;
  - c. papildyti Europos valdymo ekonominio koordinavimo dalį sustiprinant į vystymąsi orientuotas institucines ir finansines sistemas;
  - d. sustiprinti ilgalaikį strateginį koordinavimą remiantis strategija „Europa 2020“ taip pat ir orientavimo bei įgyvendinimo etapuose;
  - e. atlikti atnaujintos strategijos „Europa 2020“ plataus masto teritorinį vertinimą;
Grafikas *I* vystymąsi orientuotas valdymas – grafiką žr. atsidarius nuorodą:
<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.europe-2020-opinions.34752>
  - f. sustiprinti vertės grandinę pasitelkus horizontaliąją ir sektorių politiką;
  - g. sustiprinti teritorinį bendradarbiavimą;
  - h. valdymą sutvirtinti organizuotos pilietinės visuomenės dalyvavimu;
  - i. pripažinti EESRK potencialą koordinuoti daugiapakopį realiosios ekonomikos, organizuotų socialinių ir institucinių partnerių bendradarbiavimą.
9. „Gero“, į vystymąsi orientuoto valdymo prielaidos
- a. nustatyta strateginio planavimo kompetencija;
  - b. vykdomoji kompetencija siekiant geresnio koordinavimo ir bendradarbiavimo;
  - c. plataus masto planavimo ir įgyvendinimo stebėsenos sistema;
  - d. patikima, tikslinė duomenų bazė ir būtini analitiniai gebėjimai;
  - e. tinkamos komunikacinės priemonės;
  - f. būtinas gebėjimas prisitaikyti;
  - g. skaidri veikla, kad būtų užtikrinta atskaitomybė.

Bruselis, 2015 m. vasario 19 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

III

(Parengiamieji aktai)

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETAS

505-OJI EESRK PLENARINĖ SESIJA, ĮVYKUSI 2015 M. VASARIO 18–19 D.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui dėl ES muitinės rizikos valdymo strategijos ir veiksmų plano. Rizikos problemų sprendimas, tiekimo grandinės saugumo stiprinimas ir palankių sąlygų prekybai sudarymas

(COM(2014) 527 final)

(2015/C 251/05)

Pranešėjas: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER

Bendrapranešėjis: Jan SIMONS

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. spalio 1 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui dėl ES muitinės rizikos valdymo strategijos ir veiksmų plano. Rizikos problemų sprendimas, tiekimo grandinės saugumo stiprinimas ir palankių sąlygų prekybai sudarymas

COM(2014) 527 final.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2015 m. vasario 2 d. priėmė savo nuomonę.

505-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. vasario 18–19 d. (vasario 18 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 141 nariui balsavus už, 1 – prieš ir 4 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina Komisijos komunikatą dėl muitinės rizikos valdymo strategijos ir veiksmų plano. Kad strategija būtų taikoma tinkamai, muitinės turi bendradarbiauti ne tik tarpusavyje, bet ir su kitomis valdžios institucijomis, kaip antai sveikatos priežiūros ir vartojimo tarnybomis ir teisėsaugos institucijomis, vykdamas teisminį bendradarbiavimą.

EESRK nuomone, svarbiausia užtikrinti veiksmingą Europos Sąjungos muitų teisės aktų taikymą ir tinkamą Sąjungos teisėje numatytų bendradarbiavimo mechanizmų veikimą.

1.2. Siekiant visapusiškai valdyti muitinės riziką, taip pat būtina suderinti kitų sričių politikos įgyvendinimą. Valstybės jau turi oficialių duomenų šiais klausimais, todėl būtina dalytis ir keistis jų informacija, ypač užtikrinant oficialių duomenų apie didelę riziką sąveiką.

1.3. Siekdama priimti ES teisės aktus ir papildyti jau esamus, ES turėtų remtis Rizikos valdymo suvestinės taisyklėmis ir kitais Pasaulio muitinių organizacijos (PMO) teisės aktais, kad jos muitų teisės aktai atitiktų daugumą galiojančių teisės aktų, kuriais reglamentuojama ši sritis.

1.4. Atsižvelgiant į veiksmų plano 3 tikslą, turės būti aiškiai nustatyta, kas, kada ir kur atliks patikrinimus pagal rizikos kartogramas ir rizikos skirstymą į lygius; tikimasi, kad šią kartogramą ir skirstymą į lygius, kaip įgyvendinimo priemonę, patvirtins Komisija. Todėl atsižvelgiant į šio veiksmo svarbą jis turi būti įgyvendinamas kaip prioritetas.

1.5. Kadangi pirmenybę reikia teikti tam, kad būtų užtikrintas vienodas ES muitų teisės aktų taikymas, veiksmų plano 5 tikslas taip pat labai svarbus, nes jame aptariama visa strategija, pagal kurią skatinamas nacionalinių institucijų bendradarbiavimas visų kategorijų atitikties užtikrinimo ir rizikos nustatymo srityje, taip pat aptariamas nacionalinių institucijų ir ES keitimasis informacija.

1.6. Komitetas nori pabrėžti, kad rengiant strategiją turi būti atsižvelgta į valstybėse narėse taikomos muitų praktikos skirtumus, pavyzdžiui, atitinkamų prekybos srautų dydį, muitų apimtį ir praktiką, nors valstybių narių praktika turi būti suderinama ir atitikti Sąjungos principus bei teisės aktus.

1.7. EESRK pritaria tam, kad Komisijos ir valstybių narių bendradarbiavimas yra svarbus, kaip nurodyta komunikate, tačiau nori pabrėžti ir kitų į strategiją įtrauktų socialinių partnerių svarbą ir galimą vaidmenį.

1.8. Komitetas ragina užtikrinti didesnę bandomųjų projektų matomumą vietos lygmeniu – tai sudarytų geresnes sąlygas susijusiems subjektams atlikti svarbesnį vaidmenį, taigi ir sąlygas gauti papildomų privačių investicijų, kurios padėtų įgyvendinti komunikate nurodytą strategiją, skatinant investicijas; nors komunikate apie tai užsimenama, tačiau tiesiogiai šis klausimas neaptariamas.

2. Įžanga

2.1. Rizikos valdymas yra pagrindinis šiuolaikinių muitinio tikrinimo metodų principas. Muitinės administracijos diegia analizės ir peržiūros mechanizmus, kad visoje muitų teritorijoje būtų užtikrintas kontrolės procedūrų veiksmingumas. Siekiant patenkinti naujus reikalavimus, procedūros turi būti nuolat peržiūrimos ir, jeigu reikia, koreguojamos.

2.2. Muitinės administracijos, remdamosi rizikos valdymu, siekia užtikrinti pagrįstą ir teisingą pusiausvyrą tarp kovos su sukčiavimu ir būtinybės kuo mažiau trukdyti teisėtam prekių bei asmenų judėjimui ir išlaikyti kuo mažesnes sąnaudas.

2.3. Kadangi kartais fiziškai neįmanoma patikrinti daugelio prekių, programoje SAFE nustatytas vadinamųjų įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų schemos pagrindas: pagal šią schemą atlikus *ex ante* auditą įmonės patvirtinamos kaip patikimos partnerės muitų srityje. Šiuo tikslu institucijos turi labai gerai suprasti veiklos vykdytojo veiklą, susidaryti aiškų vaizdą, kokie jo verslo procesai ir verslo aplinka, kurioje šis vykdytojas veikia, ir turėti nuolatinę galimybę tikrinti jo apskaitos dokumentus. Sąjungoje įgaliotojo ekonominės veiklos vykdytojo statusas ir jo suteikimas reglamentuojami Reglamento (EB) Nr. 648/2005⁽¹⁾ 5a straipsniu. Ekonominės veiklos vykdytojų nuomone, gauti šį statusą būtina norint tinkamai veikti rinkoje.

2.4. SESV nurodyta, kad muitų sąjunga yra išimtinė Europos Sąjungos kompetencija, taip pat kaip ir importo bei eksporto procedūros ir muitai. Ši politika pirminėje teisėje – SESV antraštinės dalies „Laisvas prekių judėjimas“ 28 ir paskesniuose straipsniuose (iki 37 straipsnio) – nustatyta kaip viršvalstybinė teisė. Tačiau šiuo metu muitinės taip pat atlieka vis daugiau kitų pareigų. Iš tikrųjų yra trys pagrindinės sritys: apmokestinimas, saugumas ir ne muitų taisyklių priežiūra. Taigi, dalis jų, pavyzdžiui, reglamentuojama SESV 87 straipsniu, susijusiu su policijos bendradarbiavimu, kuris nėra išimtinė ES kompetencija.

2.5. Pagal 2013 m. sausio mėn. Komisijos komunikatą⁽²⁾ pradėtas taikyti bendras integruoto rizikos valdymo metodas, pagal kurį prekių įvežimo į muitų sąjungos teritoriją ir išvežimo iš jos punktuose galima pasiekti šiuos tikslus:

— geriau skirstyti žmogiškuosius ir finansinius išteklius juos sutelkiant ten, kur jų labiausiai reikia;

— vienodai taikyti visus ES muitų teisės aktus;

— sukurti integruotą muitinių, veiklos vykdytojų ir vežėjų bendradarbiavimo sistemą ir

— supaprastinti operacijas, sutrumpinti sandorių terminus ir sumažinti jų sąnaudas.

⁽¹⁾ 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (OL L 117, 2005 5 4, p. 13); taip pat reglamentuojama kitais teisės aktais, pavyzdžiui, Reglamentu (EB) Nr. 2454/1993 (OL L 253, 1993 10 11, p. 1).

⁽²⁾ COM(2012) 793 final.

2.6. EESRK šį 2013 m. komunikatą įvertino ⁽³⁾ palankiai ir pritarė, kad labai svarbu nustatyti bendrą muitinės rizikos valdymo ir tiekimo grandinės saugumo užtikrinimo metodą, kad visos suinteresuotosios institucijos ES teisės aktais vienodai ir nediskriminuodamos taikytų visoje muitų sąjungos teritorijoje.

2.7. 2013 m. birželio 18 d. posėdžiavusi Taryba patvirtino išvadas dėl tiekimo grandinės saugumo didinimo ir muitinės rizikos valdymo ir paragino Komisiją pateikti nuoseklią strategiją. ES siekia bendrų strateginių tikslų: apsaugoti tiekimo grandinės saugumą ir vientisumą, piliečių saugumą, ES ir jos valstybių narių finansinius interesus, taip pat sudaryti geresnes sąlygas teisėtai prekybai ir šią prekybą skatinti siekiant didinti konkurencingumą.

2.8. Dabartiniame naujos redakcijos Muitinės kodekse, priimtame Reglamentu Nr. 952/2013 ⁽⁴⁾, ne tik nurodyta, kad rizikos valdymas yra konkreti muitinių pareiga, bet ir nustatyta, kad bendrojo muitų tarifo reglamentavimo sistemos pagrindas yra „priežiūra“. Į Muitinės kodeksą įtraukus rizikos valdymą, sustiprintas nacionalinių institucijų, muitinės ir ne muitinės įstaigų bei Komisijos bendradarbiavimas ir keitimasis informacija, o kartais Komisijai šiuo tikslu net suteikiami įgyvendinimo įgaliojimai.

3. Komisijos komunikatas

3.1. Komisija pateikia naują strategiją, kuria siekiama gerinti muitinės rizikos valdymą Europos Sąjungoje, ir kartu išsamų veiksmų planą, pagal kurį bus veiksmingiau valdoma didėjanti prekybos apimtis atsižvelgiant į tai, kad tarptautinė tiekimo grandinė tampa vis sudėtingesnė.

3.1.1. Veiksmų plane išsamiai išdėstytos kiekvieno tikslo priemonės. Tai veiksmai, kuriais siekiama pašalinti nustatytus trūkumus, kad laipsniškai būtų didinami Europos Sąjungos muitinių pajėgumai ir stiprinamas sistemingesnis bendradarbiavimas su kitomis įstaigomis, ekonominės veiklos vykdytojais ir tarptautiniais prekybos partneriais, įskaitant, tam tikrais atvejais, tarptautinių normų ir standartų rėmimą ir rengimą.

3.1.2. Komisija siekia papildomumo ir suderinamumo su kitomis Sąjungos iniciatyvomis tiek muitų, tiek kitose politikos srityse, pavyzdžiui, saugumo, transporto arba intelektinės nuosavybės teisių apsaugos iniciatyvų srityje.

3.2. Rizikos valdymą muitinės pasitelkia norėdamos atlikti veiksmingus ir efektyvius patikrinimus, išvengti nepagrįsto teisėtos prekybos sutrikdymo ir efektyviai naudotis ištekliais – planuoti šiuos išteklius ir pirmenybę teikti toms sritims, kuriose kyla didžiausia rizika.

3.3. Strategija susijusi su į Sąjungą įvežamų, iš jos išvežamų ar per ją tranzitu vežamų prekių rizikos valdymu ir kontrole atsižvelgiant į jų konkrečius ypatumus, rizikos mastą ir sąnaudas. Tam reikalingi gebėjimai nustatyti, įvertinti ir išanalizuoti visas su prekėmis ir jų judėjimu susijusias grėsmes ir riziką.

3.3.1. Kaip nurodyta komunikate, pagrindiniai principai, susiję su Sąjungos muitinės rizikos tiekimo grandinės srityje valdymu, yra šie:

- išankstinis vertinimas ir prireikus kontrolė,
- daugelio agentūrų bendradarbiavimas,
- daugialypis ir suderintas metodas ir
- efektyvus išteklių naudojimas.

3.3.2. Siekdamas pagerinti Sąjungos masto rizikos valdymo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą, Komisija ir valstybės narės turi bendradarbiauti, kad būtų stiprinamas daugialypis muitinės rizikos valdymas ES imantis tokių būtinų priemonių:

- gerinti duomenų kokybę ir jų sisteminimo tvarką,

⁽³⁾ OL C 327, 2013 11 12, p. 15.

⁽⁴⁾ 2013 m. spalio 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 952/2013, kuriuo nustatomas Sąjungos muitinės kodeksas (OL L 269, 2013 10 10, p. 1).

- užtikrinti tiekimo grandinės duomenų prieinamumą ir muitinių dalijimąsi su rizika susijusia informacija,
- prireikus įgyvendinti kontrolės ir rizikos mažinimo priemonės,
- stiprinti pajėgumus,
- skatinti agentūrų tarpusavio bendradarbiavimą ir dalijimąsi informacija tarp muitinių ir kitų institucijų valstybių narių ir Sąjungos lygmeniu,
- gerinti bendradarbiavimą su prekybos sektoriumi ir
- išnaudoti tarptautinio muitinių bendradarbiavimo potencialą.

3.3.3. Komunikate atskirai nurodyti veiksmai, kuriais siekiama įgyvendinti strategijos tikslus, kad Komisijos ir valstybių narių bendradarbiavimas duotų rezultatą – būtų priimtos būtinos priemonės.

4. Bendrosios pastabos

4.1. EESRK palankiai vertina ir remia Komisijos komunikatą; jis mano, kad svarbu nustatyti bendresnį muitinės rizikos valdymo ir tiekimo grandinės saugumo užtikrinimo metodą siekiant užtikrinti teisinį saugumą ir vienodą ES muitų teisės aktų taikymą ir taip sudaryti geresnes sąlygas laisvam prekių judėjimui.

4.1.1. Siūlome stiprinti ir taikyti nacionalinių institucijų ir Komisijos kartu su ekonominės veiklos vykdytojais visiškai įdiegtas muitinės priemones, apimančias vieną funkciją – rizikos valdymą, – papildančią jau esamas priemones: tarifo taikymą, prekybos priemones ir statistikos tikslus.

4.2. Komisijos veiksmų plane yra nurodyti tikslai ir veiksmai šiems tikslams pasiekti, dėl kurių bus padidinti Sąjungos muitinių pajėgumai ir užtikrinta, kad šios muitinės sistemingsiau bendradarbiautų su kitais subjektais – ekonominės veiklos vykdytojais ar net tarptautiniais prekybos partneriais.

4.2.1. Turėtų būti aiškiai nurodyta papildomumo strategija, susijusi su kitomis kompetentingomis institucijomis, dalyvaujančiomis tiekimo grandinės veikloje. Kad strategija būtų tinkamai parengta, muitinės turi glaudžiau ir veiksmingiau bendradarbiauti tarpusavyje tarptautiniu mastu, taip pat su kitomis viešosiomis institucijomis, pavyzdžiui, su sveikatos priežiūros ir už vartojimą atsakingomis institucijomis ir kt.

4.2.2. Nors šiuo metu vadinamieji oficialūs duomenys, susiję su įvairia sienų kontrole, nacionaliniu lygmeniu jau yra ir tvarkomi naudojantis informacinėmis sistemomis (išorinės sveikatos – žmonių, gyvūnų ir augalų – patikrinimas, vaistų ir kosmetikos patikrinimas ir kt.), tačiau jie necentralizuoti ir jais nesidalijama, todėl taikant šią strategiją bus pagerintas sistemos veikimas ir sudarytos geresnės sąlygos muitinės veiklai, nes tai priemonė, atspindinti su rizika susijusius duomenis, kuriais remiantis prekyba identifikuojama visoje tiekimo grandinėje.

4.2.3. Atsižvelgiant į grėsmių, taigi ir sprendimų, kaip jas įveikti, tarpvalstybinį mastą, dar svarbesnis tampa poreikis dalytis oficialiais duomenimis, kurie jau parengti nacionaliniu lygmeniu. Todėl siūlome Sąjungos lygmeniu nustatamus kriterijus grįsti bendrais tarptautiniais standartais, kurie šiais kriterijais būtų papildomi siekiant Sąjungos tikslų. Taigi EESRK pabrėžia, kad būtina užtikrinti duomenų sąveiką norint veiksmingai įgyvendinti strategijoje nurodytus veiksmus, nes dėl tarpvalstybinio masto poreikis dalytis oficialiais duomenimis, kurie jau parengti nacionaliniu lygmeniu, tampa dar svarbesnis.

4.2.4. EESRK iš esmės pritaria tam, kad, siekiant stiprinti administracinį bendradarbiavimą rizikos nustatymo sistemos taikymo srityje, taikoma sistema būtų grindžiama, be kita ko, šiais principais:

- rizikos priemonės, kriterijai ir standartai bei jų pakeitimai, kurie reikalingi siekiant tiksliai nustatyti produktus, dėl kurių kyla susijusi rizika, turėtų būti įtraukti į Reglamentu (ES) Nr. 952/2013 nustatytą Bendrą muitinių rizikos valdymo sistemą (CRMS) atsižvelgiant į ankstyvo įspėjimo sistemų ir duomenų apsaugos teisės aktus,

- skatinti sąsajas su visomis kitomis svarbiomis sistemomis, sukurtomis Tarybos reglamentu (EB) Nr. 515/1997 ⁽⁵⁾,
- vadovautis pagrindiniais vidaus rinkos informacinės sistemos (IMI) principais turint omenyje, kad sistema apima priemones, kurios jau buvo įvertintos, ir pritaikyti jas muitinėms,
- vadovautis rizikos priemonėmis, kriterijais ir jos skirstymo į lygius taisyklėmis, susijusiomis su produktais, medžiagomis, maršrutais, kilme arba kitais veiksniais, pagal kuriuos nustatoma rizika, naudojantis TARIC, kad būtų užtikrintas kuo didesnis didžiausios rizikos matomumas.

Be to, EESRK pakartoja, kad muitinės privalo keistis informacija.

4.2.5. Kalbant apie strategijoje numatytą bendradarbiavimo papildomumą, pažymėtina, kad turės būti atsižvelgta ir į atitinkamas politines priemones, susijusias su produktų, gyvūnų, maisto ir pašarų sauga ir aplinkos apsauga, taip pat į iniciatyvas intelektinės nuosavybės teisių (INT) srityje. EESRK mano, kad labai svarbu keistis informacija apie visuomenės sveikatai ir aplinkai, taip pat piliečių saugumui ir apsaugai kylančias dideles problemas.

4.3. Dėl Muitinės rizikos valdymo suvestinės ir kitų Pasaulio muitinių organizacijos (PMO) teisės aktų pažymėtina, kad Sąjungos lygmeniu nustatomi kriterijai turės būti pagrįsti šiais bendrais standartais, kurie šiais kriterijais papildomi siekiant ES tikslų.

4.4. Sveikintina, kad pagal su įgaliojaisiais ekonominės veiklos vykdytojais susijusias programas šie vykdytojai įtraukiami į rizikos valdymą atsižvelgiant į išsamų veiklos vykdytojo ir jo aplinkos vertinimo procesą, kuris vykdomas išduodant sertifikatus ir atitinka supaprastintas muitinės procedūras, atliekamas dėl tokių sertifikatų.

4.5. Taikant rizikos mažinimo ir kontrolės priemones, prireikus turėtų būti atsižvelgiama į Pasaulio muitinių organizacijos parengtoje suvestinėje siūlomą metodiką.

4.6. Atsižvelgiant į rizikos skirstymo į lygius kartogramą, kurią Komisija turi patvirtinti prieš tai pagal Muitinės kodekso 50 straipsnio 1 dalį ir 284 straipsnį tinkamai ir skaidriai pasikonsultavusi su valstybių narių ekspertais ir išklausiusi ekonominės veiklos vykdytojus, veiksmų plano trečiasis tikslas turėtų būti labiau sukonkretintas siekiant tiksliai paaiškinti, kam ir kada prireikus taikomas išankstinis vertinimas. Iš tikrųjų šis vertinimas turėtų būti pirmasis įgyvendintas veiksmas, nes taip būtų užtikrintas didesnis aiškumas vykdant kitus veiksmų planus ir vertinant riziką, taip pat didesnis teisinis saugumas.

4.7. Veiksmų plano penktasis tikslas taip pat labai svarbus, nes strategijos pagrindas yra bendradarbiavimo skatinimas ir nacionalinių institucijų ir Sąjungos dalijimasis informacija, o EESRK tai visada laikė labai svarbiu aspektu. Glaustumo sumetimais EESRK nurodo savo 2013 m. nuomonės 1.9 ir 1.10 punktuose, taip pat 4 punkte „Tiekimo grandinės rizikos valdymas“ šiuo klausimu pateiktas rekomendacijas dėl struktūriškesnio ir sistemingesnio muitinių ir kitų vidaus rinkoje veikiančių įstaigų bendradarbiavimo, taip pat nuoseklaus ir suderinto veiksmų plano priemonių taikymo.

4.8. EESRK pakartoja, kad ši rizikos valdymo strategija neturi trukdyti valstybėms narėms taikyti muitų teisės aktų, taigi jos gali toliau atsižvelgti į atitinkamų prekybos srautų apimtį, tačiau nuosekliai laikydamosi Sąjungos teisės.

4.9. Šiuo klausimu EESRK pažymi, jog įmanoma išlaikyti aukštą apsaugos lygį ir kartu užtikrinti, kad valstybės narės stiprintų priemones, kuriomis sudaromos geresnės sąlygos prekybai, mažindamos administracinę naštą, t. y. skatinamos procedūras, kurioms nenaudojamas popierius, supaprastindamos procedūras ir taikydamos įgaliojotojo veiklos vykdytojo statusą.

4.10. Be to, reikės skatinti glaudų bendradarbiavimą su kitomis šioje srityje kompetentingomis nacionalinėmis tarnybomis ir įgyvendinančiosiomis institucijomis siekiant kuo labiau sumažinti prekybininkų patiriamą naštą, taip pat ir administracinę. Šiuo klausimu Komitetas rekomenduoja atsižvelgti į pagrindinius IMI principus. Jeigu galiausiai bus pasirinktas derinimas, muitinių bendradarbiavimas arba kartu abu metodai, pasiūlymai turės būti grindžiami „geriausia praktika“, o ne vidutiniu ES lygiu.

⁽⁵⁾ OL L 82, 1997 3 22, p. 1.

4.11. Komitetas primygtinai ragina formuluojant ir rengiant strategiją atsižvelgti į numatomus Reglamento (EB) Nr. 515/97 dėl tarpusavio pagalbos muitinės srityje pakeitimus (pasiūlymas COM(2013) 796), nes abiejuose dokumentuose nagrinėjami klausimai labai panašūs.

4.12. EESRK pabrėžia, jog būtina užtikrinti didesnę bandomųjų projektų matomumą skatinant juos įgyvendinti, kad suinteresuotieji subjektai būtų skatinami atlikti svarbesnį vaidmenį. Taip būtų sudarytos geresnės sąlygos gauti privačių investicijų, kurios padėtų toliau įgyvendinti komunikate nurodytą strategiją skatinant inovacijas.

5. Konkrečios pastabos

5.1. Vykdamas 3.1.1 punkte nurodytą veiklą, kurią Komisija vadina tarptautinių normų ir standartų rėmimu ir rengimu, turėtų būti skatinama nustatyti taisykles, susijusias su muitinės antspaudu, kuris suteiktų galimybę tikrinimus atlikti naudojantis automatinėmis sistemomis, kad šios taisyklės būtų įtrauktos į Pasaulio muitinių organizacijos standartų sistemą, skirtą pasaulinės prekybos saugumui užtikrinti ir tai prekybai palengvinti (SAFE).

5.2. Strategijoje neminima nei informacijos klastojimo rizika, nei galimybė pasinaudoti gera reputacija (vadinamasis *identity tag*). Rizikos valdymas turi padėti muitinėms nustatyti suklastotą informaciją ir netinkamą naudojimąsi gera reputacija, kad būtų sutrukdyta importuoti suklastotus ir pavojingus produktus.

5.2.1. Nors Komisija tai jau nurodo 6 tikslu, Komitetas primygtinai ragina aiškiau leisti įgyvendinti bandomuosius projektus, kuriais siekiama į kontrolės sistemas įtraukti inovacijas (žinoma, nustačius tam tikras sąlygas), taip pat leisti šiuos projektus įgyvendinti vėliau, jeigu gaunama teigiamų rezultatų.

5.3. Europos Komisijos teigimu, naujoji strategija padės užtikrinti efektyvesnę prekybą, kurios apimtis didėja, valdymą atsižvelgiant į tai, kad tarptautinė tiekimo grandinė tampa vis sudėtingesnė (3.1 punktas), taigi turės būti užtikrintas ir efektyvesnis valdymas, o tai reiškia, kad tiekimo grandinė tobulės.

5.4. EESRK apgailestauja, kad pateiktoje strategijoje Komisija nurodo tik valstybių narių ir Komisijos bendradarbiavimą ir neatsižvelgia į ankstesnėse nuomonėse pateiktas rekomendacijas dėl būtinybės numatyti bendradarbiavimą su ekonominės veiklos vykdytojais.

Bruselis, 2015 m. vasario 18 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALLOSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl reikalavimų, susijusių su ne keliais judančių mechanizmų vidaus degimo variklių išmetamųjų teršalų ribinėmis vertėmis ir tipo patvirtinimu“

COM(2014) 581 final – 2014/0268 (COD)

(2015/C 251/06)

Vienintelis pranešėjas: Brendan BURNS

2014 m. lapkričio 12 d. Europos Parlamentas ir 2015 m. vasario 19 d. Taryba, vadovaudamiesi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 114 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl reikalavimų, susijusių su ne keliais judančių mechanizmų vidaus degimo variklių išmetamųjų teršalų ribinėmis vertėmis ir tipo patvirtinimu

COM(2014) 581 final – 2014/0268 (COD).

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2015 m. vasario 2 d. priėmė savo nuomonę.

505-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. vasario 18–19 d. (vasario 18 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 164 nariams balsavus už, 1 – prieš ir 3 susilaikius.

1. Rekomendacijos

1.1. Atsižvelgdamas į tai, kad bandymo įrenginių įdiegimas ir „variklių eksploatavimo išmetamųjų teršalų“ bandomųjų programų kūrimas yra nauja koncepcija ne keliais judančių mechanizmų (NKJM) srityje, EESRK rekomenduoja kruopščiai vykdyti bandomąsias programas visų rūšių varikliams ir mechanizmomams siekiant nustatyti, ar galima įdiegti būtiną įrangą. Šie tyrimai taip pat turėtų padėti nustatyti, ar mechanizme naudojamą variklį reikėtų išbandyti bandymo stende, jei atlikti tiesioginius mechanizmo matavimus yra pernelyg sudėtinga.

1.2. Atsižvelgiant į didelį susirūpinimą dėl pavojaus visuomenės sveikatai, kurį kelia deginimo metu susidaranti nanodalelės, ir aukštą apsaugos lygį, kurį galima pasiekti įgyvendinant siūlomą V etapą ne keliais judančių mechanizmų varikliams, taip pat atsižvelgiant į daugelio suinteresuotųjų šalių, įskaitant variklių ir mechanizmų gamybos pramonę, bendrą sutarimą dėl Komisijos pasiūlymo, EESRK rekomenduoja skubiai priimti naująjį reglamentą. Kadangi rengiant projektą visos dalyvaujančios šalys (įskaitant pramonės atstovus ir NVO) glaudžiai bendradarbiavo, Komisijos pasiūlyme pripažįstama, kad esama įvairių technologijų išmetamiesiems teršalams kontroliuoti, atsižvelgiant į variklio dydį ir degimo ciklą.

2. Pagrindinis koncepcijos principas

2.1. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) yra įsitikinęs, kad žemės ir miškų ūkio traktorių variklių išmetamo žalingo anglies monoksido, azoto oksidų, angliavandenilių ir kietųjų dalelių kiekio mažinimas yra būtinas žingsnis siekiant ES oro kokybės tikslų.

2.2. Be to, EESRK mano, kad bet kuris siūlomas teisės aktas, kuriuo siekiama naudoti žmonių sveikatai ir aplinkai, turi būti pagrįstas gerai parengtais techniniais, ekonominiais ir praktiniais pasiūlymais.

3. Bendra informacija

3.1. NKJM apibrėžtis taikoma didžiuliam įvairių mechanizmų ir degimo variklių skaičiui. Šie varikliai įrengiami rankiniuose įrengimuose, ratiniuose ir geležinkelio bėgiais važiuojančiuose mechanizmuose. Jie eksploatuojami statybų, žemės ūkio, kasybos, geležinkelio, vidaus vandenų kelių ir daugelyje kitų sektorių. Šių variklių išmetamųjų teršalų ribinės vertės šiuo metu yra nustatytos Direktyvoje 97/68/EB. Nauji išmetamųjų teršalų kiekio ribojimo etapai paskutinį kartą nustatyti 2004 m. iš dalies pakeitus direktyvą. Europos Komisija padarė išvadą, kad jie nebeatitinka dabartinės technologinės pažangos, todėl NKJM taikomas išmetamųjų teršalų ribines vertes būtų galima suderinti su kelių transporto priemonėmis (pavyzdžiui, autobusams ir sunkvežimiams) taikomomis vertėmis.

3.2. Tačiau norint kelių transporto technologijas pritaikyti NKJM varikliams ir mašinoms būtinas didelis parengiamasis darbas ir ištekliai. Todėl Europos Komisijos pasiūlyme nustatomos ribos automobiliams tais atvejais, kai technologija jau yra „brandi“, o kitais atvejais siūloma taikyti JAV aplinkos apsaugos agentūros nustatytas ribas, kurios jau taikomos JAV (ten jau pasiekta didelė pažanga šiame sektoriuje) teisės aktuose.

3.3. Kitaip nei kelių transporto priemonių išmetamų teršalų reglamente, pagal kurį skirtingai reguliuojamos mažiausios ir didžiausios transporto priemonės ir numatyti atskiri teisės aktai motociklams, lengviesiems ir sunkiesiems kroviniams automobiliams, siūlomas ne keliais judančių mechanizmų reglamentas yra kompleksiškas ir taikomas labai plačiam mechanizmų ir įrengimų, kurių variklių galingumas siekia nuo mažiau nei 8 kW iki maždaug 3 500 kW, spektrui. Jis apims visus variklius, kurių darbinis tūris – nuo vienam cilindriui tenkančios vieno litro dalies iki daugiau kaip 100 litrų.

3.4. NKJM varikliai veikia skirtingomis sąlygomis nei keliais judančių transporto priemonių varikliai. Dauguma NKJM veikia kitaip nei sunkvežimis, kurio stovintis variklis maksimalią galią pasiekia per tam tikrą laiką. NKJM, juos paleidus, paprastai iš karto pasiekia maksimalią galią, po to seka trumpas nekintantis laikotarpis, tada – maksimali galia ir sustabdymas. Vėliau ciklas kartojasi. Tokiomis eksploataavimo sąlygomis veikia dauguma NKJM. Tai skiriasi nuo beveik nekintančio keliais judančių transporto priemonių variklių sūkių skaičiaus ir pasiekiamos galios.

3.5. Vykdam bet kokią NKJM variklių pritaikymo procesą būtina apsvarstyti šiuos aspektus:

- konstrukcijos pakeitimus, kad variklis galėtų veikti atitinkamomis judėjimo ne keliais sąlygomis, įskaitant ilgalaikį nepalankesnių aplinkos sąlygų poveikį, didelę smūginę apkrovą ir vibraciją, palyginti su tiesiais ir lygiais keliais judančiomis transporto priemonėmis,
- fizinės formos ir dydžio konfigūracijos pakeitimus, kad varikliai tilptų į įvairias ne keliais judančias mašinas ir būtų atsižvelgta į reikalavimą sumažinti bendrą išmetamųjų teršalų apdorojimo sistemų dydį,
- labai įvairius darbo/apkrovos ciklus, kurių metu išmetamųjų teršalų apdorojimo sistemos turi efektyviai veikti, įskaitant greitą reagavimą į pasikeitusią apkrovą,
- tinkamos terminės ir cheminės pusiausvyros užtikrinimą išmetimo sistemoje siekiant efektyvaus išmetamųjų teršalų apdorojimo sistemos veikimo, įskaitant dalelių filtrų sistemų regeneravimą esant įvairioms sąlygoms,
- pakartotiną variklio ir papildomo išmetamųjų teršalų apdorojimo sistemos optimizavimą, siekiant užtikrinti priimtina pereinamąją reagavimą ir sumažinti degalų ir reagento suvartojimą.

4. Problemos

4.1. Komisijos rekomendacijose teigiama, kad bus vykdoma „variklių eksploataavimo išmetamųjų teršalų“ stebėseną ir „siekiant parengti tinkamas bandymų procedūras“ bus „pasiūlytos bandomosios programos“. Svarbu patikrinti, ar įmanoma nešiojamąsias išmetamųjų teršalų matavimo sistemas įdiegti kelete mechanizmų, kuriuos variklių gamintojai pasirinktų kaip reprezentuojančius gaminius. Stacionaraus įdiegimo visuose mechanizmuose klausimas nėra svarstomas šiame teisės akte.

4.2. Europos Komisijos pasiūlyme numatyto V etapo įgyvendinimo tvarkaraščio bus įmanoma laikytis tik tuo atveju, jei teisės aktas bus priimtas laiku. Jeigu sprendimo priėmimo procesas labai užtruks, neliks laiko baigti produktų kūrimą ir atlikti visų tipų patvirtinimo darbus.

Briuselis, 2015 m. vasario 18 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Henri MALOSSE

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Europos priežiūros institucijų (EPI) ir Europos finansų priežiūros institucijų sistemos (EFPI) veikimo

(COM(2014) 509 final)

ir dėl Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Europos sisteminės rizikos valdybos (ESRV) misijos ir struktūros

(COM(2014) 508 final)

(2015/C 251/07)

Pranešėjas: Carmelo CEDRONE

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. rugpjūčio 8 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Europos priežiūros institucijų (EPI) ir Europos finansų priežiūros institucijų sistemos (EFPI) veikimo

COM(2014) 509 final

ir dėl

Komisijos ataskaitos Europos Parlamentui ir Tarybai dėl Europos sisteminės rizikos valdybos (ESRV) misijos ir struktūros

COM(2014) 508 final.

Ekonominės ir pinigų sąjungos, ekonominės ir socialinės sanglaudos skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2015 m. vasario 3 d. priėmė savo nuomonę.

505-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. vasario 18–19 d. (vasario 18 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 166 nariams balsavus už, 5 – prieš ir 11 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Komitetas palankiai vertina Komisijos pateiktą informaciją⁽¹⁾ ir pritaria, kad reikia imtis taisomųjų veiksmų, kuriais siekiama patobulinti Europos finansų priežiūros institucijų sistemą (EFPI). Taip pat mano, kad reikia skatinti sisteminių požiūrį vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu ir paspartinti struktūrinius sprendimus, kurie leistų kuo labiau racionalizuoti Europos priežiūros institucijų (EPI) darbą. Komitetas mano, jog visų pirma svarbu, kad nauja priežiūros ir reguliavimo sistema būtų galima užtikrinti finansų sistemos stabilumą ir augimą (anticiklinėmis priemonėmis) ir sustabdyti asimetrinį šešėlinės bankininkystės vystymąsi.

1.2. Komiteto nuomone, reikia stiprinti Europos sisteminės rizikos valdybos (ESRV) ir Europos priežiūros institucijų (EPI) veiksmų veiksmingumą ir mano, kad šiuo tikslu būtina persvarstyti EPI reglamentavimo funkciją ir praktiškai vykdyti **struktūrų, valdymo** ir ESRV ir EPI vykdomų sprendimo priėmimo **procesų sąnaudų ir naudos** analizę, tobulinti turimas veiklos priemones ir racionalizuoti bendrą EFPI struktūrą.

1.3. Komitetas mano, kad šiais patobulinimais visų pirma turėtų būti siekiama **kuo labiau sumažinti prociklišką** priežiūros teisės aktų **poveikį** ir ES ir nacionalinių **interesų konfliktus**, taip pat **optimizuoti** priežiūros sistemos **sąnaudų ir naudos santykį** ir **apsaugoti vartotojus** nuo galimo nesąžiningo tarpininkavimo. Tačiau Komitetas mano, kad dabartiniu etapu vis dar lieka neatsakyta į du klausimus:

- a) ar naujas priežiūros mechanizmas galėtų paskatinti pernelyg griežtą reglamentavimą, kuris darytų neigiamą poveikį sklandžiam bankų veikimui ir padidintų jų valdymo sąnaudas; ir

⁽¹⁾ COM(2014) 508 final ir COM(2014) 509 final, 2014 m. rugsėjo 8 d.

b) ar pavyks išvengti naujos krizės grėsmės arba bent jau ją sumažinti ir sukurti veiksmingesnę, saugesnę ir skaidresnę finansų sistemą ir kartu apsaugoti klientus ir (arba) vartotojus.

1.4. ESRV ir jos valdymo **klausimu** Komitetas pritaria Komisijos pasiūlymui ESRV **pirmininku patvirtinti Europos centrinio banko (ECB) pirmininką** ir numatyti **naują generalinio direktoriaus etatą**, į kurį paskirtas asmuo būtų atsakingas už valdybos veiklą ir pirmininko ryšius su bendrąja valdyba ir kartu stebėtų galimus interesų konfliktus. Komitetas pritaria, kad reikia kiekybiškai ir kokybiškai restruktūrizuoti ESRV organus, tačiau mano, kad tikslinga apsvarstyti klausimus dėl atstovavimo valstybėms narėms bendrojoje valdyboje išsaugojimo ir didesnio mokslinio komiteto narių nepriklausomumo.

1.5. Kalbant apie ESRV vykdomas funkcijas ir procesus, Komitetas mano, kad būtina įgyvendinti **ESRV, ECB ir bendro priežiūros mechanizmo (BPM) koordinavimo** priemones pagrindinį dėmesį skiriant specifinėms Europos sisteminės rizikos valdybos funkcijoms, įskaitant jos galimybes atstovauti taip pat ir ne euro zonos valstybėms ir jai suteiktus įgaliojimus, susijusius su bendra finansų sistema. Komitetas pritaria, kad būtų **sustiprintas ESRV dalyvavimas** susijusios **teisėkūros procese** ir kad būtų geriau koordinuojami jos veiksmai su EPI.

1.6. EPI klausimu Komitetas mano, kad naudinga imtis taisomųjų veiksmų, kuriais būtų užtikrinta, kad priemonės būtų priimtos visų pirma vadovaujantis ES interesais, todėl EESRK nuomone, **EPI būtinas toks valdymas, kuris leistų veiksmingai vykdyti tarpusavio vertinimą ir privalomą tarpininkavimą, kad būtų galima pasiekti sistemų konvergenciją ir suformuoti bendrą priežiūros kultūrą.**

1.7. Komiteto nuomone, su EPI reglamentavimo funkcija susiję procesai turi būti skaidresni, įskaitant ir šių institucijų rengiamas viešas konsultacijas siekiant, kad būtų **įtraukta dar daugiau sektoriaus vartotojų ir darbuotojų atstovų**. Be to, mano, kad **EPI turi aktyviau dalyvauti pirminės teisės aktų rengimo procese**. Geresnio EPI ir ESRV veiklos koordinavimo turėtų būti siekiama suteikiant svarbesnę **vaidmenį Jungtiniam komitetui**.

1.8. Komitetas mano, kad reikėtų **racionalizuoti EPI struktūrą ir organizacines sąnaudas**. Šie veiksmai turi būti vykdomi užtikrinant skaidrų atskaitomybės procesą ir sutelkti į logistikos ir veiklos racionalizavimą.

1.9. Komiteto nuomone, siekiant pagerinti ekonominės ir finansinės rizikos prognozavimo gebėjimus, būtų naudinga, kad EFPIS veiksmingai bendradarbiautų su kitomis nacionalinėmis ir tarptautinėmis institucijomis, kad pasidalintų sisteminės rizikos valdymą.

1.10. Svarbiausi EESRK pasiūlymai

1.10.1. *Bendroji rinka*: skatinti priemones, skirtas palengvinti EFPIS veiksmų derinimą su bendru priežiūros mechanizmu (BPM) ir bendru pertvarkymo mechanizmu (BPem), kad būtų sukurta efektyvi ir veiksminga Europos priežiūros sistema.

1.10.2. *Supaprastinimas, skaidrumas ir veiksmingumas*: racionalizuoti EFPIS sudarančių institucijų reglamentavimo funkciją siekiant supaprastinti teisinę sistemą ir padidinti procesų skaidrumą ir veiksmingumą.

1.10.3. *Valdymas*: skatinti vidutinės trukmės laikotarpio strategiją, kurios tikslas sustiprinti priežiūros institucijas organizaciniu ir veiklos požiūriu, kad būtų galima pasiekti masto ir įvairovės ekonomijos įvertinant galimybę sujungti institucijas į vieną buveinę ir įdiegti reglamentavimo funkcijų išskyrimo (angl. „Twin Peaks“) modelį.

1.10.4. *Ekonominė ir pinigų sąjunga*: skatinti mechanizmus, kuriais būtų remiami euro zonos šalių prioritetai, visų pirma susiję su bankininkystės rinka ir bendru priežiūros mechanizmu, ir pagal kuriuos būtų numatyta konkrečios narystės taisyklės ne euro zonos valstybėms.

1.10.5. EESRK mano, kad, remiantis šioje nuomonėje pateiktomis pastabomis:

- a) ESRV mokslinis komitetas ir atitinkami EPI komitetai ar ekspertų grupės, pasikonsultavę suinteresuotaisiais subjektais turėtų kuo greičiau parengti konkrečius pasiūlymus dėl patobulinimų;
- b) tuo pačiu metu Europos Komisija turėtų įvertinti struktūrinių sprendimų dėl EFPIIS organizavimo ir institucijų finansavimo tvarkos įvykdomumą.

2. Aplinkybės

2.1. Europoje ekonomikos ir finansų krizė aiškiai parodė, kad būtina peržiūrėti bankininkystės ir finansines paslaugas teikiančių tarpininkų priežiūros ir reglamentavimo sistemą; didžiausias dėmesys buvo sutelktas į EFPIIS ir į ją sudarančių institucijų veiksmų efektyvumą.

2.2. Remdamasi 2009 m. Jacques de Larosière ataskaitoje pateiktomis rekomendacijomis⁽²⁾, Komisija parengė priemonių paketą, skirtą stiprinti nacionalinių priežiūros institucijų tarpusavio ryšius ir koordinavimą ir pabrėžti makroprudencinės priežiūros svarbą.

2.3. 2010 m. sausio mėn. EESRK pateikė nuomonę dėl reglamentų, kuriais įsteigiamos ESRV ir EPI⁽³⁾. Šioje nuomonėje EESRK dar kartą priminė bendros Europos Sąjungos finansų sistemos priežiūros sistemos svarbą ir pateikė konkrečių pasiūlymų dėl ESRV ir EPI įsteigiančių reglamentų pakeitimų.

2.4. Šiais specialiaisiais reglamentais 2010 m. Europos Parlamentas ir Taryba įsteigė Europos sisteminės rizikos valdybą (ESRV) ir tris Europos priežiūros institucijas (EPI) – Europos bankininkystės instituciją (EBI), Europos draudimo ir profesinių pensijų instituciją (EDPPI) ir Europos vertybinių popierių ir rinkų instituciją (EVPRI) – kurios kartu su EPI jungtiniu komitetu ir ESRV sudaro Europos finansų priežiūros institucijų sistemą (EFPIIS).

2.5. EFPIIS savo veiklą pradėjo 2011 m. sausio mėn. EFPIIS įsteigiančiuose reglamentuose⁽⁴⁾ nustatytas įpareigojimas Komisijai paskelbti ESRV ir EPI pirmųjų trijų metų veiklos, kuri pradėta vykdyti 2011 m. sausio mėn., ataskaitą.

2.6. Kad įvykdytų jai pavestą įpareigojimą ir rengiantis EFPIIS peržiūrai, Komisija surengė viešą klausymą (2013 m. gegužės mėn.) ir viešą konsultaciją (2013 m. balandžio–liepos mėn.).

2.7. Remdamasi dalyvavusių suinteresuotųjų šalių pastabomis, EPI pateiktu savo institucijų vertinimu⁽⁵⁾, 2014 m. kovo mėn. Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos finansų priežiūros institucijų sistemos peržiūros⁽⁶⁾ ir TVF⁽⁷⁾ ir Europos Parlamento⁽⁸⁾ pateiktais tyrimais, Komisija parengė dvi atskiras ataskaitas: vieną dėl ESRV, o kitą dėl EPI ir EFPIIS.

3. Bendrosios pastabos

3.1. Rengiant šią nuomonę dėl Komisijos ataskaitų dėl ESRV ir EPI veiklos remiamasi ESRV ir EPI veiklos vertinimu ir atsižvelgiama į praėjusių metų bendros priežiūros proceso raidą.

3.2. Komitetas, jau ne kartą palankiai įvertinęs EFPIIS, dar kartą reiškia pritarimą veiksams, kurių ESRV ir EPI ėmėsi per pirmuosius tris savo veiklos metus.

3.3. Nustatyta, kad Europos finansų priežiūros institucijų sistemos veikimą galima pagerinti tiek veiklos organizavimo ir valdymo, tiek veiklos procesų ir priemonių lygmenimis. EESRK pritaria Komisijos ataskaitose nurodytoms sritims, kuriose būtų galima imtis veiksmų. Be to, mano, kad vidutinės trukmės ir ilguoju laikotarpiu reikia laikytis sisteminio požiūrio ir pabrėžia, kad svarbu stiprinti pasiūlymus dėl vartotojų ir darbuotojų apsaugos.

⁽²⁾ Finansinės priežiūros aukšto lygio darbo grupė, Ataskaita, 2009 m. vasario 25 d., http://ec.europa.eu/internal_market/finances/docs/de_larosiere_report_en.pdf

⁽³⁾ OL C 339, 2010 12 14, p. 34-40.

⁽⁴⁾ 2010 m. lapkričio 24 d. reglamentai (ES) Nr. 1092/2010, 1093/2010, 1094/2010 ir 1095/2010, OL L 331, 2010 12 15, p. 12.

⁽⁵⁾ Jungtinis komitetas (JC 2012 100), Europos priežiūros institucijų atlikto savo institucijų vertinimo ataskaita, 2012 m. gruodžio 21 d. (riboto naudojimo dokumentas).

⁽⁶⁾ 2014 m. kovo 11 d. Europos Parlamento rezoliucija su rekomendacijomis Komisijai dėl EFPIIS peržiūros.

⁽⁷⁾ TVF, *Financial Sector Assessment Program at ES level*, 2013 m. kovo mėn.

⁽⁸⁾ Žr. 2013 m. spalio mėn. PE 507.490 (dėl ESRV) ir PE 507.446 (dėl EPI).

3.4. EESRK nuomone, ESRV veikla parodė, kad reikia apsvarstyti galimybes atlikti kiekybinius ir kokybinius įvairių savo tarnybų – bendrosios valdybos, valdymo komiteto, patariamojo techninio komiteto ir patariamojo mokslinio komiteto – sudėties pakeitimus ir priimti sprendimą dėl antrojo valdybos pirmininko skyrimo atsižvelgiant į tai, kad pirmoji kadencija baigsis 2015 m. gruodžio mėn. Kalbant apie veiklą, buvo nustatyta, kad galima dar pagerinti ESRV dalyvavimą teisėkūros procese ir paspartinti vidaus sprendimų priėmimo procedūras.

3.5. EESRK mano, kad EPI veikimas parodė, kad galima persvarstyti reguliavimo ir priežiūros funkcijas, stiprinti vartotojų apsaugą ir persvarstyti organų sudėtį siekiant geriau suderinti Sąjungos ir atskirų šalių interesus. Kalbant apie bendrą priežiūros struktūrą būtų galima persvarstyti skirtingų EPI finansavimo modelius, taip pat logistikos sistemą ir patį priežiūros modelį. Klausimai iškelti minėtose srityse apima ir buveinių reorganizavimą, ir funkcijų ir atsakomybės sričių perskirstymą.

4. Konkrečios pastabos

4.1. Europos sisteminės rizikos valdyba (ESRV)

4.1.1. EESRK mano, kad net ir pradėjus taikyti bendrą priežiūros mechanizmą, ESRV gali ir toliau atlikti reikšmingą vaidmenį užtikrinant sisteminės rizikos prevenciją, visų pirma dėl šių trijų priežasčių: a) siekiant sukurti bendrą priežiūros sistemą būtinas tvirtas ne tik bankų, bet ir kitų finansų rinkų koordinavimas; b) sisteminės svarbos didžiųjų bankų grupių priežiūrai taip pat svarbus ESRV vaidmuo, visų pirma turint omenyje sąveiką su ECB; c) ESRV nariai yra euro zonos ir jai nepriklausančių valstybių atstovai, todėl ji gali daryti stabilizuojamą poveikį ir tais atvejais, kai kintamieji nesusiję su pinigų sąjunga. Atsižvelgiant į tai tikėtina, kad valdymo ir vidaus procedūrų pakeitimai galėtų pagerinti ESRV veikimą ir jos sąveiką su EPI ir ECB.

4.1.2. Komitetas pritaria kokybiniais ir kiekybiniais ESRV organų sudėties pakeitimams, tačiau mano, kad būtų naudinga įvertinti, kokią poveikį kai kurių valstybių narių dalyvavimui turės sprendimas sumažinti bendrosios valdybos narių skaičių. Jei bus sumažintas valdybos narių skaičius, turėtų būti įsteigti teminiai komitetai ir darbo grupės. Be to, Komitetas mano, kad turi būti užtikrinta įvairių suinteresuotųjų subjektų atstovų pusiausvyra ir sustiprintas mokslinio komiteto vaidmuo. Šiuo požiūriu pasiūlymas pastarąjį komitetą sujungti su patariamuoju techniniu komitetu neatrodo tikslingas.

4.1.3. EESRK mano, kad ESRV veiksmų poveikis galėtų būti didesnis, jei būtų priimtas Komisijos pasiūlymas ESRV pirmininku paskirti ECB pirmininką ir numatyti naują generalinio direktoriaus etatą, į kurį paskirtas asmuo būtų atsakingas už valdybos veiklą ir pirmininko ryšius su bendrąja valdyba.

4.1.4. Komitetas mano, kad būtina stiprinti ESRV dalyvavimą teisėkūros procesuose nustatant aiškius konsultavimosi su valdyba mechanizmus, kad su ja būtų konsultuojamasi prieš priimant pasiūlymus dėl teisės aktų svarbiais klausimais. Todėl EESRK pritaria pasiūlymui dėl ESRV oficialaus dalyvavimo *Ecofin* tarybos ir Ekonomikos ir finansų komiteto (EFK) veikloje pagal iš anksto nustatytas sąlygas ir terminus.

4.1.5. ESRV veiksmingumas turi būti stiprinamas užtikrinant sklandesnį ir greitesnį sprendimų priėmimo procesą. Komitetas mano, kad būtų naudinga, jei ESRV pavestų moksliniam komitetui įvertinti savo institucijos vidaus procedūras, kad galėtų pasiūlyti kitą veiklos metodą, labiau atitinkantį finansų sistemos raidą. Komitetas taip pat mano, kad ESRV turi priimti priemones, kuriomis būtų sustiprinti veiksmai, kurių imamasi gavus įspėjimus ir rekomendacijas.

4.1.6. ESRV vykdydama savo veiklą turi glaudžiau bendradarbiauti su kitomis Europos institucijomis, visų pirma su įvairiomis EPI. Komitetas mano, kad reikėtų ESRV paprašyti kuo greičiau pateikti pasiūlymą dėl ryšių palaikymo ir keitimosi duomenimis su kitomis EFPIS institucijomis tvarkos. Komitetas pabrėžia, kad reikia geresnio ESRV ir nacionalinių makroprudencinę priežiūrą vykdančių institucijų veiksmų koordinavimo, kad be kita ko būtų išvengta atstovavimo dubliavimosi ESRV. EESRK mano, kad būtina sukurti pagrindą naudingam ESRV ir ECB bendradarbiavimui atsižvelgiant į naujus Europos Centriniam Bankui suteiktus įgaliojimus makroprudencinės priežiūros srityje.

4.2. Europos priežiūros institucijos (EPI) ir Europos finansų priežiūros institucijų sistema (EFPIS)

4.2.1. Komitetas mano, kad Europos priežiūros institucijos norėdamos pagerinti savo veikimą turi iš dalies pakeisti savo institucinę ir veiklos struktūrą. Visų pirma reikėtų imtis veiksmų reglamentavimo ir vartotojų apsaugos funkcijoms sustiprinti ir valdymo ir procedūrų veiksmingumui padidinti; be to, reikėtų patobulinti EPI finansavimo mechanizmus ir jų organizacinius principus.

4.2.2. Su reglamentavimo funkcija susiję procesai turi būti skaidresni, kad tvarkaraštį būtų galima geriau derinti su viešų konsultacijų etapais ir poveikio vertinimais, kurie vykdomi derinant statistinį ir apskaitos ir kokybinių metodus. Todėl Komitetas mano, kad EPI turi nustatyti veiksmingus bendradarbiavimo su vartotojų ir sektoriaus darbuotojų atstovais mechanizmus. EESRK nuomone, EPI turėtų aktyviau dalyvauti rengiant pirmojo lygio finansinių paslaugų teisės aktus. Komitetas mano, kad būtina nustatyti skaidrų konsultavimosi su EPI mechanizmą, užtikrinantį, kad su jomis būtų konsultuojamasi prieš priimant pasiūlymus dėl teisės aktų svarbiais klausimais, taigi ir padėti Europos Parlamentui ir Komisijai įvertinti siūlomų priemonių poveikį ir nustatyti aiškų tvarkaraštį, kad jos būtų veiksmingai ir tiksliai įgyvendintos. Be to, Komitetas pritaria tam, kad EPI pirmininkai oficialiai dalyvautų *Ecofin* taryboje.

4.2.3. Komitetas pritaria Komisijos kreipimuisi į EPI, kuriuo jos raginamos sustiprinti dabartinę valdymo sistemą, funkcijas ir mechanizmus, galinčius padėti laiku įgyvendinti visos ES interesams svarbias priemones. Visų pirma turi būti sustiprintas nacionalinių institucijų ginčų sprendimo mechanizmas, t. y. ištirti, kaip jis veikia šiuo metu ir, prireikus, atlikti patobulinimus.

4.2.4. EESRK mano, kad vidutinės trukmės laikotarpiu būtų tikslinga įvertinti struktūrinius dabartinio EPI valdymo patobulinimus, kurių tikslas sustiprinti nepriklausomą atstovavimą įvairiais sprendimų priėmimo lygmenimis.

4.2.5. Kiekvienai EPI turi būti sudaryta galimybė koordinuoti savo veiksmus su kitų EPI veiksmis. Komitetas siūlo visoms EPI sudaryti komitetą ar ekspertų grupę, t. y. struktūrą, kuri kuo skubiau atliktų savo institucijos vertinimą, kurio tikslas būtų paskatinti taikyti tarpusavio vertinimo mechanizmą, stiprinti Jungtinio komiteto vaidmenį ir nustatyti tikslias koordinavimo ir keitimosi duomenimis procedūras. Komitetas mano, kad EPI turi būti reikalaujama skubiai patobulinti savo veiklą ir pateikti rekomendacijas dėl galimo įgaliojimų persikirstymo atskiroms institucijoms ir Jungtiniam komitetui.

4.2.6. EPI veiksmų koordinavimas turi būti grindžiamas lygiaverte funkcijų ir įgaliojimų sistema. Komitetas mano, kad EPI turi būti sudaryta galimybė atlikti testavimą nepalankiausiomis sąlygomis pagal Europos bankininkystės institucijos modelį. Koordinuojant EPI veiksmus turėtų būti tinkamai atsižvelgta į skirtingą įvairių sektorių, kuriems taikoma priežiūra, integracijos ir suderinimo lygį ES lygmeniu.

4.2.7. Komitetas teigiamai vertina tai, kad Komisija pabrėžė būtinybę siekti glaudesnio EPI bendradarbiavimo vartotojų apsaugos srityje, visų pirma skirti dėmesį siūlomų produktų pobūdžiui ir jų suderinamumui su klientų profiliu. Taip pat turėtų būti stiprinamas finansinio raštingumo ugdymas. Be to, mano, kad būtina aiškiai išplėsti EPI uždavinius sektoriaus darbuotojų apsaugos srityje, visų pirma atsižvelgiant į pardavimo modelių poveikį ir į finansinių tarpininkų naudojamas atlygio sistemas. Todėl mano, kad reikia skatinti EPI priimti su atitinkamų institucijų veikla susijusius etikos kodeksus ir kasmet paskelbti bendrą EPI ataskaitą dėl vartotojų ir darbuotojų apsaugos. Komitetas mano, kad šiose srityse pagrindinį vaidmenį turėtų atlikti Jungtinis komitetas: suderinti vartotojų ir darbuotojų apsaugos standartus, kurie būtų vienodai taikomi visuose skirtingų institucijų kompetencijos sričiai priklausančiuose sektoriuose.

4.2.8. Atsižvelgiant į EPI pavestas užduotis ir į naujausias finansų rinkų tendencijas reikia:

- a) stiprinti EPI įgaliojimus ir veiksmų koordinavimą prienamų finansinių ir banko paslaugų sektoriuje, ypač mikrokreditų ir poveikio investicijų srityje, be kita ko labiau įtraukiant sektoriaus ekspertus ir atstovus į ESRV mokslinį komitetą ir į EPI suinteresuotųjų subjektų grupes;

b) stiprinti Jungtinio komiteto vaidmenį ir skatinti šį komitetą nustatyti greitas ir veiksmingas procedūras, taip pat suteikti EPI darbuotojams svarbesnį vaidmenį parengiamuosiuose organuose.

4.2.9. Kalbant apie EPI finansavimo tvarką, Komitetas mano, kad perėjimas prie privačiais ištekliais grindžiamo finansavimo modelio turėtų būti įvertintas remiantis nuodugnia konkrečių privalumų ir galimų problemų analize. Komitetas siūlo sprendimą padidinti EPI biudžeto dalį, finansuojamą iš mokesčių ir rinkliavų surinktomis lėšomis, laikyti laikina penkerių metų priemone, kad padidėjusios sąnaudos būtų padengtos tik papildomai EPI skirtais ištekliais. EESRK ragina Komisiją per pereinamąjį penkerių metų laikotarpį atlikti poveikio vertinimą ir taip pat apsvarstyti alternatyvius finansavimo mechanizmus siekiant sumažinti priežiūros sąnaudų padidėjimo riziką, racionaliau naudoti priežiūrai skirtas viešąsias lėšas ir išvengti naštos perkėlimo galutiniams vartotojui.

4.2.10. Išlaidų racionalizavimas pertvarkant logistiką gali būti naudingas EPI tvarumui. Komitetas pritaria Komisijos pasiūlymui sujungti EPI į vieną buveinę, kadangi toks sprendimas užtikrintų veiksmingesnį institucijų dialogą ir tarpusavio veiksmų koordinavimą.

4.2.11. EESRK nuomone, logistikos ir veiklos pertvarkymas turi būti glaudžiai susietas su pagrindiniu priežiūros modeliu, todėl ragina Komisiją atlikti laikotarpio vidurio peržiūrą ir apsvarstyti Europos priežiūros sistemą ir patobulinti ją trijų aspektų – funkcijų, rinkų ir tarpininkų – požiūriu ir jei reikia įvertinti galimybę įdiegti reglamentavimo funkcijų išskyrimo (angl. „Twin Peaks“) modelį.

4.2.12. Galiausiai EESRK mano, kad būtina stiprinti demokratinę ESRV ir EPI veiklos kontrolės ir stebėsenos sistemą.

Bruselis, 2015 m. vasario 18 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos „Tradicinė europiečių praktinė patirtis turi būti panaudota kuo vaisingiau. Galimybė geografinės nuorodos apsaugą taikyti ir ne žemės ūkio produktams“

(COM(2014) 469 final)

(2015/C 251/08)

Pranešėja: Kathleen WALKER SHAW

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. spalio 1 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

Žaliosios knygos „Tradicinė europiečių praktinė patirtis turi būti panaudota kuo vaisingiau. Galimybė geografinės nuorodos apsaugą taikyti ir ne žemės ūkio produktams“

COM(2014) 469 final.

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2015 m. vasario 2 d. priėmė savo nuomonę.

505-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. vasario 18 ir 19 d. (vasario 18 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 155 nariams balsavus už, 3 prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK pritaria, kad geografinių nuorodų apsaugą reikia pradėti taikyti ir ne žemės ūkio produktams įgyvendinus bendrą ES reglamentą, kuris, jo nuomone, suteiktų vertingą ir būtiną įmonių, kurios yra pasiekusios gerų rezultatų skatinant ekonomikos augimą ir inovacijas ir yra sukūrusios aukštos kvalifikacijos bei geriau mokamas darbo vietas, apsaugą.

1.2 EESRK rekomenduoja remti tiek savanorišką GN sistemą, tiek privalomą vartojimo produktų kilmės ženklumą, kuriems taikomas produktų saugos dokumentų rinkinys, atsižvelgiant į poveikio vertinimo rezultatus, siekiant didesnio atsekamumo, skaidrumo ir informacijos vartotojams bei kilmės pripažinimo gamintojams visoje ES.

1.3 Ši sistema kuo labiau turėtų atitikti esamą žemės ūkio ir maisto produktų sistemą, kad būtų išsaugotos vienodos registravimo, apsaugos, stebėsenos ir vykdymo užtikrinimo sistemos ir būtų išvengta painiavos administracijos įstaigoms ir vartotojams. Ja taip pat turėtų būti užtikrinta tokio paties lygio apsauga ir garantijos, kokios yra suteikiamoms žemės ūkio ir maisto produktams pagal TRIPS.

1.4 GN ir intelektualinės nuosavybės teisėms imlios įmonės paprastai daug investuoja į aukšto lygio įgūdžių ugdymą, todėl turėtų būti remiamos apsaugant savo produktus ir praktinę patirtį, kad galėtų investuoti į naudingų įgūdžių ugdymą ir socialinio kapitalo plėtojimą, o ne į teisminės gynybos priemones.

1.5 EESRK mano, jog būtinas oficialus registracijos procesas. Registracija turėtų galioti neribotą laiką, kad būtų išvengta biurokratizmo ir sąnaudų, bet ji turėtų būti nuolat stebima ir užtikrintas jos vykdymas, kad produktai ir toliau tenkintų statuso kriterijus. Pagrįstais atvejais turėtų būti numatyta ir pašalinimo iš registro procedūra.

1.6 Registracijos procesas turėtų būti skaidrus ir nepriklausomas ir, pageidautina, finansuojamas ir administruojamas viešosiomis lėšomis ir nemokamas. Nusprendus vis tik toki mokesčių taikyti, jis turėtų būti labai mažas, kad nebūtų atgrasoma registruoti arba kad su tuo susijusios išlaidos nebūtų perkeltos vartotojui. Registracija turėtų būti baigta per nustatytą laikotarpį (tam turėtų pakakti 18 mėnesių), kad būtų išvengta užsitęsios biurokratinės naštos ir netikrumo įmonėms ir vartotojams. EESRK rekomenduoja, kad MVĮ pasiūlymai, kaip išvengti papildomų išlaidų, turėtų padėti parengti sistemos taikymą.

1.7 Svarbu apsaugoti kilmės vietą (provenenciją) ir jos sąsają su paveldu, tradicijomis, kokybe, produkto specifikacija, amato meistryste ir praktine patirtimi. Reikalaujama, kad produkto ir kilmės vietos ryšys būtų stiprus. EESRK mano, kad žemės ūkio produktams taikomas mišrus metodas – saugomos kilmės vietos nuorodos (SKVN) ir lankstesnės saugomos geografinės nuorodos (SGN) – užtikrintų visa apimančią apsaugą saugotiniams produktams

1.8 Komitetas mano, kad santykis tarp ne žemės ūkio produktų GN sistemos ir prekės ženklų teisės turėtų būti toks pat, koks šiuo metu taikomas žemės ūkio produktams, siekiant užtikrinti nuoseklumą visų produktų atžvilgiu ir išvengti painiavos.

2. Apžvalginė informacija ir įžanga

2.1 Žalioji knyga „Tradicinė europiečių praktinė patirtis turi būti panaudota kuo vaisingiau. Galimybė geografinės nuorodos apsaugą taikyti ir ne žemės ūkio produktams“ remiasi 2013 m.⁽¹⁾ Komisijos paskelbtu tyrimu, kuriame laikomasi nuomonės, kad esamų teisinių priemonių, kuriomis gali naudotis gamintojai nacionaliniu ir Europos lygmeniu, nepakanka. 2013 m. balandžio 22 d. Komisija surengė viešąjį svarstymą, kad būtų aptarti tyrimo rezultatai ir visapusiškai padiskutuota apie poreikį ES lygmeniu efektyviau saugoti ne žemės ūkio produktų GN. Atsižvelgdama į tyrimo rezultatus ir viešojo svarstymo rezultatus, Komisija nusprendė tęsti tiriamąjį darbą ir paskelbė šia žaliąją knygą.

2.2 2013 m. rugsėjo mėn. Europos patentų tarnyba ir Vidaus rinkos derinimo tarnyba, bendradarbiaudamos su Komisija, parengė bendrą tyrimą „Intelektinės nuosavybės teisėms (INT) imlios pramonės šakos. Indėlis į ekonominės veiklos rezultatus ir užimtumą ES“⁽²⁾.

Tyrimė pabrėžiama INT imlių pramonės šakų (įskaitant GN imlią pramonę) ekonominė vertė gamybos apimties, užimtumo, darbo užmokesčio ir prekybos požiūriu, taip pat jų indėlis siekiant strategijos „Europa 2020“ užimtumo ir ekonomikos augimo tikslų. Tyrimas parodė, kad INT imlios pramonės šakos sukuria daugiau kaip 26 % ES darbo vietų ir 39 % ES ekonominės veiklos. Be to, jose paprastai mokamas didesnis darbo užmokestis ir daugiau nei 40 % priedas.

2.3 ES aukščiausio lygio susitikime 2014 m. kovo mėn., Komisijos Pirmininkas J. M. Barroso pristatė komunikatą „Dėl Europos pramonės atgimimo“⁽³⁾, kuriame akcentuojama INT ir GN imlių pramonės šakų svarba ES tvariam ekonomikos augimui ir būtinumas ES remti šias pramonės šakas. Jis pabrėžė, kad per krizę daugelio šių įmonių veiklos rezultatai ir augimo tempas buvo geresni nei kitų sektorių.

2.4 Dabartiniu metu bendra apsauga taikoma tik žemės ūkio ir maisto produktams (vynams, spiritiniams gėrimams) ir išimtinai ES lygmeniu. Ne žemės ūkio produktų GN saugomos tik nacionaliniu ir (arba) regioniniu lygmeniu taikant įvairias nacionalines teisinės sistemas. Šios valstybių narių sistemos nėra suderintos tarpusavyje, labai skiriasi jų vartojamos apibrėžtys, procedūros, apsaugos ir vykdymo užtikrinimo lygis, o tai nėra naudinga nei įmonėms, nei vartotojams. Tačiau ne žemės ūkio produktams taikomi įstatymai dėl nesąžiningos konkurencijos ar vartotojų klaidinimo, bet vėlgi skiriasi jų taikymo apimtys ir metodai.

2.5 Daugeliui įmonių, gaminančių ne žemės ūkio produktus, pasižyminčius geografija grindžiamu tradicinių amatų išmanymu ir praktine patirtimi ir vykdančių savo veiklą tarptautinėje aplinkoje, vis sunkiau apsaugoti savo produktų kokybę, autentiškumą ir vientisumą nuo nesąžiningo ženklinimo, apgaulės ir klastojimo bei neteisėto prekės ženklo vartojimo. Nesant bendros apsaugos, įmonės ir vartotojai turi pasikliauti painia metodų ir apsaugos lygių visoje ES įvairove. Daug įmonių mano, kad tai yra brangu ir neveiksminga, ir skiria dideles pinigų sumas savo produktų apsaugai kiekvienu konkrečiu atveju. Tai yra našta tiek finansiskai, tiek ir žmogiškųjų išteklių požiūriu. Įmonės jau kurį laiką prašo Komisijos GN apsaugą taikyti ir ne žemės ūkio produktams.

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/indprop/docs/geo-indications/130322_geo-indications-non-agri-study_en.pdf

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/intellectual-property/docs/joint-report-epo-ohim-final-version_en.pdf

⁽³⁾ COM(2014) 14 final.

2.6 Nors esamos GN priemonės, kartu su įstatymais dėl nesąžiningos konkurencijos ir vartotojų klaidinimo, priimtais visose ES valstybėse narėse, suteikia tam tikrą apsaugos lygį ne žemės ūkio produktams, iš tikrųjų šie įstatymai yra riboti, ir daug įmonių skundžiasi, kad jie nesuteikia veiksmingos apsaugos nuo piktnaudžiavimo ne žemės ūkio produktų GN pavadinimais.

3. Bendrosios pastabos

3.1 GN apsaugos taikymas ne žemės ūkio produktams būtų naudingas ir gamintojams, ir vartotojams. Tai nėra protekcionistinė priemonė. Veikiau, tai užtikrintų gamintojams sąžiningas konkurencijos sąlygas, kurios padėtų jiems apsaugoti savo tradicinių produktų kokybę ir vientisumą, amatus ar procesus (paprastai reikalaujančius aukštos kvalifikacijos darbuotojų), o vartotojams būtų suteikiama patikima informacija apie gamybos vietą ir (arba) būdą, taip pat produkto autentiškumo ir kokybės garantija.

3.2 EESRK mano, kad GN sistemos taikymas ne žemės ūkio produktams duotų ES aiškią ekonominę naudą. Tai galimybė propaguoti ir saugoti tradicinius produktus, praktinę patirtį ir aukšto lygio igūdžius, dažnai įgytus specializuotose profesinėse mokyklose ar kolegijose, kurie, kaip jau pasitvirtino, užtikrina gerą stabilų darbą. Produktų kilmės ir kokybės garantijos padidintų jų patrauklumą, reputaciją ir pardavimo apimtį. Plačiau pripažinta reputacija taip pat galėtų padėti skatinti turizmą ir kitas su produktais susijusias pajamas, duodančias papildomos ekonominės naudos. Tai taip pat suteiktų vienodesnę ir veiksmingesnę ES masto apsaugą nuo dėl klastočių ar imitacijų patiriamų nuostolių.

3.3 Yra daug ne žemės ūkio produktų, kurių GN ir reputacija yra plačiai pripažįstama visoje ES, tačiau kuriais nuolat piktnaudžiaujama ar kurie yra imituojami. Nors kai kurios šių įmonių krizę atlaikė geriau nei kitos, piktnaudžiavimo prekės ženklų ir produktų klastojimo bei imitavimo atvejų krizės metu tik dar labiau padidėjo. Nesąžiningos įmonės siekė greitai pasipelninti kokybiškų GN produktų pavadinimo ir gero vardo sąskaita, tačiau nesusiedami jų nei su produkto kilme, kilmės vieta (provenencija), kokybe ar amato meistryste ir (arba) praktine patirtimi. Dėl to prarandamos pajamos ir teisėtiems prekiautojams priklausanti rinkos dalis, taip pat gali būti padaryta žala reputacijai bei patirtos papildomos su teisiniu nagrinėjimu susijusios išlaidos. Tokių produktų kaip Bohemijos krištolas, *Savile Row Bespoke*, *Marmo di Carrara*, Harrio tvidas, *Paška čipka* (Pago nėriniai), *Schwarzwälder Kuckucksuhr*, *Ceramica Artistica e tradizionale di Vietri sul Mare*, Stoko prie Trento keramika, *Brački kamen* (Bračo akmuo ir skulptūra), Derutos keramika ir Murano stiklas, gamintojai nuolat susiduria su savo gaminių apsaugos sunkumais ir tuo tikslu rengia kampanijas, registruoja savo prekių ženklus ir imasi teisminių veiksmų. Jei šioms produktams būtų taikoma GN, būtų galima išvengti nuolatinių brangiai kainuojančių teisminės gynybos priemonių.

3.4 Suderinta teisinė apsauga, prilygstanti žemės ūkio ir maisto sektoriui taikomai apsaugai ir suderinama su galiojančiomis Europos ir tarptautinėmis teisinėmis sistemomis, padės išsaugoti tradicinį kultūros ir meno paveldą, atsispindintį daugelyje reikalavimus atitinkančių produktų, ir sumažinti piktnaudžiavimą. Jei MVĮ galėtų sumažinti savo sąnaudas bylinėjimuisi dėl savo produktų reputacijos apsaugos, jos galėtų daugiau investuoti į inovacijas, produktų kūrimą bei rinkodarą ir nedidinti savo produktų kainų vartotojams.

3.5 Daugelis geografinę nuorodą turinčių produktų vartotojų yra išrankūs klientai, kurie juos išigyja žinodami, kad tai aukšto lygio amatininkų pagamintas produktas ir jis yra autentiškas. Jie turi teisę tikėtis, jog produktų, už kuriuos dažnai moka aukštesnę kainą, vientisumas yra apsaugotas. Tai neapriboja pasirinkimo ar konkurencijos, nes GN apsauga gali būti suteikta bet kuriai įmonei, kuri tenkina produkto specifikacijas, kilmės vietos, kokybės, ypatybių, meistriškumo ir praktinės patirties kriterijus, lemiančius jų išskirtinumą.

4. Konkrečios pastabos

4.1 EESRK mano, kad norint suderinti geografines nuorodas turinčių ne žemės ūkio produktų apsaugą, būtinas bendras ES reglamentas. Esamos dabartinės alternatyvos yra pernelyg fragmentiškos, painios, brangios ir neveiksmingos išsaugant daugelį vertingų verslo įmonių, nes joms trūksta išteklių apsaugoti esant tokiai struktūrai ir įstatymų įvairovei regionų ar nacionaliniu lygmeniu visoje ES. Didelis nuoseklumas padės įmonėms išgyventi bei plėstis, taip pat užtikrins jų gaminių didesnę atsparumą piktnaudžiavimui.

4.2 EESRK ragina Europos Komisiją supaprastinti perėjimo prie GN apsaugos taikymo ne žemės ūkio produktams procesą nenutolstant nuo esamos suderintų teisės aktų sistemos, taikomos žemės ūkio ir maisto produktams, kai tinka, taikant geriausią praktiką ir pasinaudojant patirtimi, įgyta diegiant šio sektoriaus apsaugą, įvedant ne žemės ūkio produktams taikytiną sistemą. Nors pripažįstame, kad dėl tam tikrų sektoriaus ypatumų gali pririesti kitokio metodo nei vyno ir spiritinių gėrimų atveju, tačiau taikymo tęstinumas ir įtraukaus požiūrio taikymas saugotiniams produktams visuose sektoriuose turėtų būti bendra taisyklė. Ne žemės ūkio produktams turėtų būti taikomos tos pačios garantijos ir apsaugos priemonės kaip žemės ūkio geografinėms nuorodoms pagal TRIPS sutartį. Vis dėlto EESRK norėtų paraginti Komisiją įvertinti galimybes tobulinti apsaugą pasinaudojant patirtimi, įgyta taikant TRIPS, ypač aiškių, nuoseklių ir struktūruotų pranešimo ir registravimo sistemų srityje.

4.3 EESRK rekomenduoja įdiegti tiek savanorišką GN sistemą, tiek privalomą produktų, kuriems taikomas produktų apsaugos dokumentų rinkinys, kilmės ženklinių, siekiant geresnio atsekamumo, skaidrumo ir vartotojų informuotumo, ir suteikti kilmės vietos pripažinimą gamintojams visoje ES.

4.4 Komitetas tikisi, kad ne žemės ūkio produktų geografinių nuorodų apsaugos suderinimas taip pat bus naudingas ES ir trečiųjų šalių prekybos santykiams, kadangi supaprastės procedūros ir taps aiškiau, kuriems produktams automatiškai suteikiama apsauga. Tai leis vesti tikslingesnes prekybos derybas ir padės apsaugoti eksporto požiūriu vertingus ES produktus. Ši didesnė apsauga taip pat turės atgrasomąjį poveikį šių produktų klastotojams ar ketinantiems piktnaudžiauti jų geru vardu.

4.5 Daugeliui geografinę nuorodą turinčių produktų pagaminti būtina itin aukšta kvalifikacija. Įmonių investicijos yra didžiulės puoselėjant iš kartos į kartą perduodamą amatą ir perteikiant praktinę patirtį. Daugelis jų turi nusistovėjusias ir sėkmingas pameistrystės bei tęstinio mokymo programas aukštos kvalifikacijos darbuotojams, turintiems labai paklausių rinkoje įgūdžių, ugdyti. EESRK mano, kad šios įmonės turėtų būti remiamos kuriant šį vertingą socialinį kapitalą, padedant joms apsaugoti savo produktus ir praktinę patirtį, kad galėtų investuoti į naudingų įgūdžių ugdymą ir socialinio kapitalo plėtojimą, o ne į teisminės gynybos priemones. GN produktus gaminančios įmonės suteikia vertingas darbo ir mokymosi galimybes žmonėms, kurie savo talentą atranda besimokydami amato. EESRK taip pat pripažįsta daugelio specializuotų profesinio mokymo įstaigų ir GN produktų gamintojų kai kuriose šalyse ir regionuose tarpusavio priklausomybę, pavyzdžiui, tarp profesinės mokyklos, rengiančios akmenskaldžius, ir *Brački kamen*. Kai kurios šių įmonių yra atokiose ir didelio nedarbo zonose, todėl jų vaidmuo darbo rinkoje yra dar svarbesnis.

4.6 Nustatant sąsają su tam tikra vieta, pagrindinis tikslas turi būti kilmės vietos apsauga ir kaip produkto kilmės vieta siejasi su paveldu, tradicijomis, kokybe, produkto specifikacija, amato meistryste ir praktine patirtimi. Reikalaujama, kad produkto ir kilmės vietos ryšys būtų stiprus. EESRK mano, kad žemės ūkio produktams taikomas mišrus metodas – saugomos kilmės vietos nuorodos (SKVN) ir lankstesnės saugomos geografinės nuorodos (SGN) – užtikrintų platesnę apsaugą saugotiniams produktams. Bet kokie pagal schemą priimtini simboliai turėtų garantuoti vienareikšmišką sąsają ir atpažinimą bei tenkinti GN kriterijus; be to, jie turėtų būti vienodi visoje Europoje, kad nebūtų klaidinami vartotojai ir kad būtų lengviau juos atpažinti.

4.7 Nors EESRK pripažįsta, kad kokybė ir kilmė nebūtinai yra sinonimai, jis pripažįsta, kad GN produktų reputacija priklauso nuo to, kaip juos vertina vartotojai, ir kad dažnai kokybės ypatybės jau yra GN produktų „DNR“ ir gali būti svarbios nustatant ir apsaugant amato meistrystę ir praktinę patirtį bei vykdant stebėseną ir užtikrinant standartų laikymąsi visose įmonėse. Daugelis GN produktų gamintojų ar jų asociacijų jau turi savo pačių nustatytus lyginamuosius standartus ir patys aktyviai rūpinasi savo produktų vientisumo apsauga. Vis dėlto EESRK pripažįsta, kad šios savanoriškos stebėsenos schemos ir elgesio kodeksai veikia ne visose valstybėse narėse ir todėl nacionaliniu lygiu būtini oficialūs stebėsenos ir vykdymo užtikrinimo mechanizmai. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad dėl krizės ir griežto taupymo priemonių, daugeliui stebėsenos ir vykdymo užtikrinimo įstaigų buvo mažinamos lėšos, ir kad reikėtų pasvarstyti, kokiomis priemonėmis būtų galima užtikrinti veiksmingą stebėseną ir vykdymą.

4.8 Kaip ir žemės ūkio produktų atveju, EESRK mano, kad reikalingas oficialus registracijos procesas. Registracija turėtų galioti neribotą laiką, kad būtų išvengta biurokratizmo ir sąnaudų, bet ji turėtų būti nuolat stebima ir užtikrintas jos vykdymas, kad produktai ir toliau statuso kriterijus. Registracijos procedūra turėtų numatyti ir produktų pašalinimo iš registro sąlygas, jeigu produktai nebeatitinka standartų arba jau nebegaminami. Taip pat turėtų būti prieštaravimų pateikimo procesas, kaip ir teisė pateikti apeliacinį skundą, kad būtų išvengta nepagrįstų prieštaravimo atvejų.

4.9 Būtų tikslinga taikyti dviejų pakopų sistemą: derinti nacionalinės kompetentingos institucijos dalyvavimą su ES teisine apsauga ir priežiūra. Registracijos procesas turėtų būti skaidrus ir nepriklausomas ir, pageidautina, finansuojamas bei administruojamas viešosiomis lėšomis. EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad šiuo metu nėra registracijos mokesčio už žemės ūkio ir maisto produktų registravimą, ir todėl toks pats principas turėtų būti taikomas ir ne žemės ūkio produktams. Nusprendus vis tik tokių mokesčių taikyti, jis turėtų būti labai mažas, kad nebūtų atgrasoma registruoti, arba kad su tuo susijusios išlaidos nebūtų perkeltos vartotojui. Registracija turėtų būti baigta per nustatytą laikotarpį (tam turėtų pakakti 18 mėnesių), kad būtų išvengta užsitęsios biurokratinės naštos ir netikrumo įmonėms ir vartotojams.

4.10 EESRK mano, kad santykis tarp ne žemės ūkio produktų GN sistemos ir prekės ženklų teisės turėtų būti toks pat, koks šiuo metu taikomas žemės ūkio produktams, siekiant užtikrinti nuoseklumą visų produktų atžvilgiu ir išvengti painiavos, taip pat reikia tobulinti šį procesą remiantis patirtimi, įgyta jį taikant šiame sektoriuje, kad būtų iki minimumo sumažinta ginčų galimybė. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad bet kuriai konkrečiame regione veiklą vykdančiai įmonei turėtų būti leista teikti paraišką dėl saugomos kilmės vietos nuorodos tame regione.

Briuselis, 2015 m. vasario 18 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos centriniam bankui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, Regionų komitetui ir Europos investicijų bankui. 2015 m. metinė augimo apžvalga

(COM(2014) 902 final)

(2015/C 251/09)

Pagrindinis pranešėjas: Gonçalo LOBO XAVIER

Europos Komisija, vadovaudamasi Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsniu, 2014 m. gruodžio 19 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

2015 m. metinės augimo apžvalgos

COM(2014) 902 final.

2014 m. gruodžio 9 d. Komiteto biuras pavedė Strategijos „Europa 2020“ iniciatyviniam komitetui atlikti Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, atsižvelgdamas į tai, kad darbas skubus, savo 505-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. vasario 18–19 d. (vasario 19 d. posėdis), pagrindiniu pranešėju paskyrė Gonçalo Lobo Xavier ir priėmė šią nuomonę 174 nariams balsavus už, 8 – prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK palankiai vertina Komisijos 2015 m. metinę augimo apžvalgą (MAA)⁽¹⁾ ir jos conceptualų tikslą skatinti tinkamą augimo lygį Europos atsigavimui remti. Panašu, kad trys politikos kryptys – investavimo skatinimas, struktūrinės reformos, atsakinga fiskalinė ir biudžeto konsolidacija – yra tai, ko reikia Europai, todėl EESRK remia įgyvendinimo planą, suderintą su veiksmingesniu Europos semestru. Tačiau Komitetas taip pat atkreipia dėmesį į tai, kad vis dar esama tam tikrų trūkumų turint omenyje, kad į metinę augimo apžvalgą, pavyzdžiui, neįtraukti socialiniai ir aplinkos aspektai, ir visų pirma į tai, kad kova su vis tebesitęsiančiu masiniu nedarbu ir socialinės krizės valdymas turi būti aiškiai nurodyti kaip politiniai prioritetai. MAA yra veiksmingo Europos semestro atskaitos taškas, todėl EESRK mano, kad turėtų būti parodytas didesnis ryžtas prisiimant išpareigojimus dėl terminų siekiant aktyvesnio dalyvavimo ir geresnių rezultatų.

1.2. EESRK mano, jog ryžtas investuoti taip pat priklauso nuo siūlomo termino aiškumo ir paprastumo bei svarbių suinteresuotųjų subjektų dalyvavimo. Socialiniai partneriai ir kitos pilietinės visuomenės organizacijos turi būti įtraukti į procesą siekiant įgyti pasitikėjimą. EESRK mano, jog itin svarbu, kad Komisija bendradarbiautų su Europos Parlamentu ir socialiniais partneriais bei kitomis pilietinės visuomenės organizacijomis Europos lygmeniu iki MAA pateikimo. EESRK pripažįsta Komisijos pastangas skatinti aktyvesnę pilietinės visuomenės dalyvavimą, įskaitant per nacionalinius parlamentus, tačiau išpėja, kad naujas „pilietinės visuomenės tvarkaraštis“⁽²⁾ turi būti įgyvendinamas siekiant efektyvumo bei tikro dalyvavimo ir turi duoti teigiamų rezultatų. Reikia didelių visų partnerių ir institucijų pastangų, kad geri ketinimai virstų rezultatais, todėl EESRK ragina socialinius partnerius imtis proaktyvaus vaidmens.

1.3. EESRK nuomone, be investicijų neįmanoma įgyvendinti ekonomikos augimo plano, kuris padeda įgyvendinti darbo vietų kūrimo priemones. Todėl Europai būtina sudaryti tinkamas sąlygas partnerystėje, kurioje dalyvautų tiek privatusis, tiek viešasis sektoriai, grindžiamoms investicijoms. Siūlomų politikos kryptių derinimo veiksmingumas didintų pasitikėjimą – esminį investavimo veiksnį. Didžiausias pasiūlyto investavimo plano, kuris, žinoma, yra labai pagirtinas, trūkumas, EESRK nuomone, yra tas, kad jame Komisija daugiausia dėmesio skiria privačioms investicijoms ir visiškai neatsižvelgia į būtinybę numatyti viešąsias investicijas. EESRK remia Europos Komisijoje vykstančias diskusijas dėl subalansuoto biudžeto taisyklės taikymo, kai į ateitį orientuotos viešosios investicijos neįtraukiamos į valstybės grynojo deficito skaičiavimus, atliekamus pagal ekonominės ir pinigų sąjungos fiskalines taisykles⁽³⁾.

⁽¹⁾ 2015 m. metinę augimo apžvalgą rasite Europos Komisijos interneto svetainėje http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/annual-growth-surveys/index_en.htm

⁽²⁾ Žr. priedą.

⁽³⁾ EESRK nuomonė dėl *Socialinių investicijų poveikio*, OL C 226, 2014 7 16, p. 21–27.

Be to, EESRK pažymi, jog nesvarbu, kas užima investicijų vadovo poziciją, – sėkmę lemia aiški investavimo rūšies apibrėžtis ir investavimo tvarumas ateityje. Atsižvelgiant į tai, didesnės ilgalaikės investicijos į švietimo ir mokymo sistemas bus iš tikrųjų naudingos darbo rinkai ir padės europiečiams suprasti šio iššūkio socialinį matmenį.

Norint įveikti jaunimo nedarbą – de ja, tai Europos realybė – būtinas tinkamas metodas, o valstybės narės privalo su derinti savo įvairias nacionalinės politikos sritis, kad būtų išvengta atskirties ir skatinama nepalankioje padėtyje esančių visuomenės grupių integracija į darbo rinką.

1.4. EESRK yra įsitikinęs, kad pramonei tenka labai svarbus vaidmuo Europos vystymesi. Yra daugybė įvairių inovacijų diegimo pramonėje pavyzdžių, tačiau jos turi būti diegiamos platesniu mastu, siekiant skatinti kurti darbo vietas ir ugdyti aukštos kvalifikacijos žmogiškuosius išteklius. Investavimo plane turi būti pripažinta Europos pramonės lyderių pridėtinė vertė ir propaguojami naujovių bei gerosios praktikos pavyzdžiai.

1.5. EESRK ragina daugiau dėmesio skirti socialinių investicijų skatinimui šiame procese. EESRK mano, kad socialinės investicijos gali vaidinti lemiamą vaidmenį kuriant gerovę ir naikinant skurdą bei atskirtį. Todėl Komitetas prašė į šį aspektą atkreipti ypatingą dėmesį metinėse ataskaitose ir konkrečiose šalims skirtose rekomendacijose⁽⁴⁾ ir skatinti priemones, kurios leistų atitinkamiems pilietinės visuomenės veikėjams išnaudoti visą socialinės ekonomikos įmonių potencialą ir stiprinti vietos bendruomenių vaidmenį⁽⁵⁾.

1.6. EESRK palankiai vertina pastangas didinti Europos potencialą plėtojant skaitmeninę rinką. Skaitmeninė rinka gali suteikti ekonomikos ir užimtumo lygio augimui realų postūmį, jei bus imtasi tam tikrų svarbių priemonių. Visa skaitmeninės darbotvarkės teikiama nauda įmonės galės pasinaudoti tada, kai bus įdiegtos bendros europinės aukštus reikalavimus nustatančios duomenų apsaugos taisyklės ir kai bus susigrąžintas vartotojų pasitikėjimas. EESRK ragina Komisiją paspartinti skaitmeninės vidaus rinkos sukūrimą, kad būtų galima kuo geriau pasinaudoti šia darbotvarke.

1.7. EESRK mano, kad visos valstybės narės privalo priimti fiskalinę atsakomybę, ir ji turėtų būti tiesiogiai susieta su užimtumo skatinimu ir socialine atskaitomybe. Kompromisu pagrįsti sprendimai dėl subalansuoto ir atsakingo valdymo yra labai svarbūs ekonomikos augimui skatinti. EESRK remia ekonomikos augimui palankų fiskalinį konsolidavimą, prašo valstybių narių, kai įmanoma, sumažinti dėl griežto taupymo politikos piliečiams tenkančią mokesčių naštą ir ragina imtis kitų priemonių, kad būtų paskatintos privačios investicijos nepamirštant ir pažangių viešųjų investicijų.

1.8. Valdymo sistema, kuria siekiama fiskalinės atsakomybės taikant sąmoningesnę ir integruotą biudžeto priežiūrą yra įdomus požiūris, kuris leistų į ES politikos rekomendacijas atsižvelgti rengiant nacionalinius biudžetus. EESRK palankiai vertina semestro supaprastinimą, jau rekomenduotą savo nuomonėje dėl 2014 m. metinės augimo apžvalgos⁽⁶⁾, ir norėtų, kad šis supaprastinimas būtų veiksmingas.

1.9. Komitetas pasisako už labiau suvienodintą informacijos apie kiekvienos valstybės narės biudžeto padėtį pateikimo formą. Taip būtų paprasčiau palyginti duomenis ir lengviau rasti sprendimus Europos lygmeniu. Be to, gali būti naudinga peržiūrėti vidaus skolos apskaičiavimą, kad būtų galima gauti realistiškesnius ir geriau subalansuotus duomenis.

2. Ižanga

2.1. Komitetas palankiai vertina MAA kaip gaires „atgaivinti“ Europos politiką, kuria siekiama postūmio ekonomikai bei tvariam augimui visiems.

⁽⁴⁾ EESRK nuomonė dėl *Socialinių investicijų į augimą ir socialinę sanglaudą, visų pirma naudojant 2014–2020 m. Europos socialinio fondo lėšas*, OL C 271, 2013 9 19, p. 91–96, ir EESRK nuomonė dėl *Socialinių investicijų poveikio*, OL C 226, 2014 7 16, p. 21–27.

⁽⁵⁾ Žr. Milano deklaraciją. EESRK ragina diegti inovacijas Sąjungos gerovės sistemose, kad jos atitiktų naujus, ateityje laukiančius iššūkius | Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas.

⁽⁶⁾ EESRK nuomonė dėl *2014 m. metinės augimo apžvalgos*, OL C 214, 2014 7 8, p. 46–54.

Europos semestras pasirodė esąs tinkamas kriterijus, pagal kurį įgyvendinama arba stiprinama fiskalinė politika arba įgyvendinamos augimą užtikrinančios struktūrinės reformos, ir jis davė apčiuopiamų rezultatų; tačiau semestrą būtų galima kritikuoti dėl lėtų procedūrų ir ryžtingumo stokos ieškant geriausių būdų išbristi iš sunkios Europą ištikusios krizės, kurią dar ir dabar stipriau ar silpniau jaučia visos valstybės narės.

2.2. Netenka abejoti šios iniciatyvos verte, visų pirma žinant suvaržymus, su kuriais susiduria kiekviena valstybė narė įgyvendindama augimo politiką, atspindinčią jų specifines aplinkybes ir tempą, kuriuo jos įgyvendina priemones ir reformas, kurios padarė poveikį ir davė rezultatų.

2.3. Komisija 2015 m. MAA aiškiai rekomenduoja trimis integruotais ramsčiais pagrįstą ekonominę politiką: investicijų augimo, spartesnių struktūrinių reformų ir atsakingo, ekonomikos augimui palankaus fiskalinio konsolidavimo.

Komisijos nuomone, pasirinktas būdas integruoti šiuos tris ekonomikos politikos ramsčius, bus labai svarbus, kad sėkmingai ir vaisingai būtų galima sumažinti nedarbą, ypač jaunimo. Šiuo tikslu reikės struktūrinių darbo rinkos reformų, tęsti pensijų reformą, modernizuoti socialinės apsaugos sistemas, didinti prekių ir paslaugų rinkų lankstumą, gerinti investavimo ir verslo sąlygas, investicijų į mokslinius tyrimus, inovacijas, švietimą ir mokymą kokybę ir didinti viešojo administravimo veiksmingumą.

2.4. Įdomu, kad ir Komisija ragina pilietinę visuomenę aktyviau dalyvauti ekonomikos augimo ir permainų procese, ypač pabrėždama socialinių partnerių dalyvavimą⁽⁷⁾. Ji taip pat ragina valstybes nares aktyviau įtraukti nacionalinius parlamentus, kurie palaikytų ryšius su visuomene siekiant, kad ji būtų aktyvi ir padėtų įvertinti numatytą įgyvendinti politiką.

Verta atkreipti dėmesį į šias pastangas gerinti visuomenės dalyvavimą tokiu metu, kai susirūpinimą kelia tai, kad žmonės jaučiasi nušalinti nuo Europos projekto.

3. Integruotas metodas

3.1. Skatinimas investuoti

3.1.1. EESRK yra įsitikinęs, kad pagrindinis augimo veiksnys yra investavimo lygio ir investuotojų (tiek institucinių, tiek pavienių) pasitikėjimo susigrąžinimas. Todėl jis palankiai vertina Investicijų planą Europai⁽⁸⁾, kuriame atsižvelgta į būtinumą skatinti itin svarbias struktūrines investicijas, sukuriančias sąlygas augimui ir tvarumui, kurie reikalingi konkurencingumui padidinti. Didžiausias pasiūlyto investavimo plano, kuris, žinoma, yra labai pagirtinas, trūkumas, EESRK nuomone, yra tas, kad jame Komisija daugiausia dėmesio skiria privačioms investicijoms ir visiškai neatsižvelgia į būtinybę numatyti viešąsias investicijas. EESRK remia Europos Komisijoje vykstančias diskusijas dėl subalansuoto biudžeto taisyklės taikymo, kai į ateitį orientuotos viešosios investicijos neįtraukiamos į valstybės grynojo deficito skaičiavimus, atliekamus pagal ekonominės ir pinigų sąjungos fiskalines taisykles⁽⁹⁾.

3.1.2. Dabartinės padėties analizė rodo, kad Europa tapo mažiau konkurencinga, palyginti su kitomis pasaulio šalimis būtent dėl mažėjančių investicijų į itin svarbias sritis, pavyzdžiui, įrangos modernizavimo, prieigos prie technologijų ir švietimo tobulinimo, ir tokių pavyzdžių būtų galima pateikti daugiau. Nors EESRK pritaria šiam planui, kuriuo siekiama skatinti investicijas, keletas kintamųjų lieka neaiškūs ir gali sumažinti jo naudingumą. Konceptija yra teisinga, tačiau EESRK turi abejonių dėl viso plano įgyvendinimo plačiu mastu.

⁽⁷⁾ Žr. EESRK nuomonėje dėl 2014 m. metinės augimo apžvalgos pateiktas rekomendacijas ir EESRK ataskaitą dėl Strategijos „Europa 2020“ laikotarpio vidurio peržiūros <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.europe-2020-meetings.34402>

⁽⁸⁾ Investicijų planą Europai rasite Europos Komisijos interneto svetainėje http://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-investment/plan/index_en.htm

⁽⁹⁾ EESRK nuomonė dėl Socialinių investicijų poveikio, OL C 226, 2014 7 16, p. 21–27.

3.1.3. EESRK mano privalęs pareikšti savo abejones dėl tų MAA rekomendacijų, kurios iš esmės susijusios su tuo, kad kai kurios valstybės narės nepajėgios užtikrinti reikalaujamo investicijų lygio. Galimybės gauti finansavimą, ypač MVĮ, vis dar yra labai nevienodos, ir tai gali sumažinti šios iniciatyvos naudingumą, net jei nacionalinės Vyriausybės ir parodytų politinę valią. Šiuo metu nėra aišku, kaip bus sprendžiamas šių skirtumų mažinimo klausimas siekiant skatinti integracines investicijas Europoje, nepaisant itin palankiai vertinamų Komisijos rekomendacijų dėl MVĮ galimybių gauti finansavimą, įskaitant naują požiūrį į verslo žlugimą ir nemokumą ir reguliavimo sistemos, skirtos sustiprinti ilgalaikes investicijas į MVĮ, tobulinimą.

3.1.4. EESRK taip pat mano, kad esamos investicijų programos bus labai svarbios siekiant su ekonomikos augimu susijusių tikslų, ir pritaria būtinumui skatinti valstybes nares, įskaitant plačiąją visuomenę, verslą ir valdžios įstaigas, aktyviai dalyvauti jiems skirtose integraciją ir kompetenciją skatinančiose programose, pavyzdžiui, „Horizontas 2020“⁽¹⁰⁾ (moksliniai tyrimai ir inovacijos), Europos infrastruktūros tinklų priemonė⁽¹¹⁾ (investicijos į infrastruktūrą) ir COSME⁽¹²⁾ (MVĮ finansavimas). Tačiau EESRK taip pat ragina programas prižiūrinčias struktūras padaryti įtraukesnes ir patogesnes, kad būtų skatinama kompetencija ir sudarytos teisingesnės dalyvavimo galimybės visoms institucijoms ir valstybėms narėms, neprarandant programoms keliamų griežtumo ir kompetencijos reikalavimų.

3.1.5. EESRK įsitikinęs socialinių investicijų efektyvumu ir tiesioginiu jų poveikiu gyventojų gerovei. Viešoji politika turi paisyti socialinės ekonomikos įmonių vertingumo ne tik dėl to, kad jos yra glaudžiai susijusios su pilietine visuomene, bet ir dėl to, kad rodo pavyzdį, kuriuo būtų galima sekti panašiose situacijose. Europa turi valstybių narių geriausios praktikos pavyzdžius skleisti visoje Sąjungoje⁽¹³⁾.

3.2. Struktūrinės reformos

3.2.1. Bendroji prekių ir paslaugų rinka visada buvo laikoma svarbiausia Europos integracijai. Jau daug pasiekta didelėmis pastangomis, tačiau kai kurios sritys, nors ir labai svarbios ekonomikos augimui, dar nepasikeitė. Todėl EESRK palankiai vertina valstybių narių pastangas šalinti kliūtis, trukdančias kurti bendrąją rinką, kuri būtų veiksminga, efektyvi ir sąžininga. EESRK neabejoja ir bendrosios prekių ir paslaugų rinkos naudingumu Europos vartotojams, kuri padarytų Europą patrauklesne vieta investuoti, o tai turėtų tiesioginio poveikio darbo vietų kūrimui ir socialinei gerovei. Vis dėlto Komitetas mano, kad svarbu dėti dar daugiau pastangų ir imtis praktinių veiksmų siekiant šio tikslo.

3.2.2. Bendrosios skaitmeninės rinkos sukūrimas leistų ES išsikvoti lyderės poziciją, ir todėl EESRK yra tvirtai pasiryžęs padėti tai įgyvendinti. EESRK yra visiškai įsitikinęs veiksmingos bendrosios skaitmeninės rinkos naudingumu ir mano, kad finansavimo mechanizmai investicijoms į infrastruktūrą ir žinias turėtų būti orientuoti į tikslus; vis dėlto, jis dar kartą pažymi, kad integracijai gali trukdyti skirtinga padėtis valstybėse narėse.

3.2.3. Tas pat pasakytina apie kompetencijos ir veiksmingumo didinimą bendroje skaitmeninėje rinkoje⁽¹⁴⁾ – Europa privalo reikalauti, kad jos konkurentai laikytųsi europinių taisyklių ir standartų, kitaip tai būtų neteisinga pačios vidaus rinkos atžvilgiu. EESRK neturi omenyje protekcionizmo ar kitos panašios priemonės, jis tiesiog reikalauja aiškumo visuose proceso etapuose ir deramo priemonių įgyvendinimo bei reikalavimų, kurie būtų tenkinami skirtingose ekonomikos ir visuomenės srityse.

3.2.4. Komitetas mano, kad ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo planai turi būti suderinti su nacionalinėmis reformomis, kurios skatina kvalifikuotos darbo jėgos dalyvavimą, didina našumą ir perima iš mokymo ir švietimo sistemų tai, kas yra geriausia.

⁽¹⁰⁾ „Horizontas 2020“, žr. Europos Komisijos interneto svetainėje <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020>

⁽¹¹⁾ Europos infrastruktūros tinklų priemonę rasite Europos Komisijos interneto svetainėje <http://ec.europa.eu/digital-agenda/en/connecting-europe-facility>

⁽¹²⁾ „COSME“, žr. Europos Komisijos interneto svetainėje http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/cosme/index_en.htm

⁽¹³⁾ EESRK nuomonė dėl *Socialinių poveikį darančių investicijų*, OL C 458, 2014 12 19, p. 14–18.

⁽¹⁴⁾ EESRK nuomonė dėl *Strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo pažangos*, EUR/7 – EESC-2015–00034–00–00–AC-TRA.

3.3. Atsakingos fiskalinės politikos užtikrinimas

3.3.1. Nepaisant valstybių narių pagerėjusių rezultatų šalies valstybės skolos srityje – šalių, kuriose yra perviršinis deficitas, skaičius sumažėjo nuo 24 2011 m. iki 11 2014 m. ⁽¹⁵⁾, o tai yra teigiamas pokytis, nors šioje srityje reikia dar daug nuveikti, visų pirma atsižvelgiant į vidutinės trukmės ir ilgalaikį ekonomikos augimą.

3.3.2. Valstybėse narėse koregavimas buvo atliktas visuomenės socialinės gerovės sąskaita ir palietė visus: tiek pavienius asmenis, tiek įmones. Todėl EESRK mano, kad metinėje augimo apžvalgoje kova su vis tebesitęsiančiu masiniu nedarbu ir socialinės krizės valdymas turi būti aiškiai nurodyti kaip politiniai prioritetai.

3.3.3. EESRK teigiamai vertina fiskalinės atsakomybės ir ekonomikos augimo politikos derinimą, tačiau įspėja, kad reikia įgyvendinti tokią politiką, kuri atspindėtų tikrąją padėtį kiekvienoje valstybėje narėje. Jau aišku, kad visiems vienodų priemonių taikymas buvo klaidingas sprendimas. Komisija nenorėtų kartoti pastarojo laikotarpio klaidų.

3.3.4. Komitetas ragina Komisiją stiprinti kovą su mokestiniu sukčiavimu ir mokesčių slėpimu. Turėtų būti skleidžiama kovos su mokestiniu sukčiavimu ir mokesčių slėpimu geroji praktika ir ja dalijamasi siekiant didesnio veiksmingumo ir teisingumo.

4. Tobulinti valdymo sistemą, kad ji būtų veiksmingesnė

4.1. EESRK ypač aktyviai dalyvavo vertinant ir peržiūrint strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimą ⁽¹⁶⁾. Todėl Komitetas gali atsakingai teigti, kad strategijos peržiūros tvarkaraščio suderinimas su Europos semestru ir Taryba yra svarbi priemonė siekiant siūlomų tikslų ir didinant siūlomų priemonių veiksmingumą, kartu persvarstant ir pačius tikslus.

4.2. Šis suderinimas, kaip kad yra plačiai pažymėjęs EESRK strategijos „Europa 2020“ iniciatyvinis komitetas, yra esminės svarbos norint įvertinti turimų priemonių veiksmingumą, nustatytus tikslus ir koreguojant įgyvendinamas priemones, siekiant padidinti jų veiksmingumą atsižvelgiant į faktinę padėtį Europoje ir visų pirma valstybėse narėse.

4.3. EESRK palankiai vertina Europos semestro supaprastinimą, ypač pasiūlymą parengti vieną išsamų kiekvienos valstybės narės ekonominį vertinimą ir perkelti jo paskelbimą į kovo mėn. Komiteto nuomone, svarbu, kad konkrečioms šalims skirtos rekomendacijos taip pat bus pateiktos anksčiau.

4.4. EESRK pritaria Komisijai, kad nacionalinėse reformų programos turėtų būti persvarstytos, ir mano, jog svarbu, kad socialiniai partneriai bei kitos pilietinės visuomenės organizacijos, būtų įtrauktos į šį procesą ankstyvuju etapu. Tai padidins atsakomybę už Europos semestrą ir padės jį geriau įgyvendinti bei galiausia padidins jo demokratinį legitimumą.

4.5. EESRK pabrėžia, kad strategijos „Europa 2020“ laikotarpio vidurio peržiūra turėtų būti paskelbta deramu laiku, kad suinteresuotiesiems subjektams būtų suteikta pakankamai laiko parengti savo pozicijas.

4.6. Komitetas mano, kad socialinių inovacijų ir socialinių investicijų politika turėtų būti įtraukta į strategijos „Europa 2020“ peržiūrą ir turėtų būti parengta speciali pavyzdinė iniciatyva. EESRK ragina įdiegti socialinio poveikio vertinimą pagal padarytą socialinės politikos pažangą, įskaitant socialinius rodiklius nacionalinėse pažangos ataskaitose.

4.7. Europa turi imtis ryžtingų veiksmų, rodydama solidarumą ir pagarbą valstybių narių suverenitetui, gebėdama reaguoti, o svarbiausia, pažangiai vadovauti ieškant sprendimų, kurie būtų palankūs integracijai ir išlaikantys pusiausvyrą, kad būtų pasiektas bendras sutarimas, galintis sutelkti visuomenę projektui, kuris yra tikrai europinis ir visiems naudingas.

⁽¹⁵⁾ „Perviršinis deficitas“, žr. 2015 m. metinę augimo apžvalgą, esančią Europos Komisijos interneto svetainėje http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/annual-growth-surveys/index_lt.htm. 4 punktas ATSAKINGOS FISKALINĖS POLITIKOS UŽTIKRINIMAS.

⁽¹⁶⁾ Žr. EESRK ataskaitą dėl Strategijos „Europa 2020“ laikotarpio vidurio peržiūros <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.europe-2020-meetings.34402>

4.8. EESRK supranta, kokie laukia iššūkiai, todėl yra susirūpinęs, kad MAA trūksta idėjų aplinkosaugos klausimais. Tikimasi, kad investicijų plane bus atsižvelgta į šiuos susirūpinimą keliančius klausimus, o speciali dalis, skirta aplinkos apsaugos iššūkiams, galimybėms ir politikai, suteiktų Europai galimybę pirmauti ir šioje srityje. Tai taip pat turės įtakos tikėjimui ES pramonės ateitimi, žmonių gerove ir tvarumu.

Briuselis, 2015 m. vasario 19 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

PRIEDAS

Europos semestro tvarkaraštis. Tvarkaraštį rasite šiuo adresu:

<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.europe-2020-opinions.34757>

ISSN 1977-0960 (elektroninis leidimas)
ISSN 1725-521X (popierinis leidimas)

Europos Sąjungos leidinių biuras
2985 Liuksemburgas
LIUKSEMBURGAS

LT